

Eyrefođlu
Râmi
DİVAN

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIğI

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI -
Edebi Eserler:

Genel Koordinatör

Prof. Dr. Mehmet Emin ÖZAFŞAR

Yayın Yönetmeni

Dr. Yüksel SALMAN

Koordinasyon

Yunus AKKAYA

Editör

Mustafa TATCI

Grafik & Tasarım

Mücella TEKİN

Baskı Kontrol

Mustafa YEŞİLYURT

Baskı

... Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

0. 341 92 34

1. Baskı, A - 2014

Eser İnceleme Komisyon Kararı:

2014-..-Y-0003-

ISBN: 978-975-19--

Sertifika No: 12930

© T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı

İletişim

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü

Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı

Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı

No:147/A 06800 Çankaya/ANKARA

Tel: 0 312 295 72 93 - 94

Faks: 0 312 284 72 88

e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

Dağıtım ve Satış

Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü

Tel.: 0 312 295 71 53 - 0 312 295 71 56

Faks: 0 312 285 18 54

e-posta: dosim@diyanet.gov.tr

EŞREFOĞLU ABDULLAH RÛMÎ

DÎVÂN-I İLÂHİYÂT

Hazırlayan
MUSTAFA TATCI

A
2014

DİB
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

Takdim	7
Ön Söz.....	

EŞREFOĞLU ABDULLÂH RÛMÎ

Hayatı.....	
Eşrefoğlu Rûmî'nin Eserleri	
1. Dîvân / Dîvân-ı İlâhiyât'ın nüshaları	
2. Müzekki'n-Nüfûs.....	
3. Tarîkatnâme.....	
4. Diğer eserleri.....	

DÎVÂN-I İLÂHİYÂT

Dîvân-ı İlâhiyât	
------------------------	--

ŒİR DİZİNİ

Œiir Dizini.....

SÖZLÜK

Sözlük.....

KAYNAKLAR

Kaynaklar.....

TAKDİM

Divanlar; dilimizin, edebiyatımızın, zevkimizin, zarafetimizin, fikir ve gönlümüzün dışavurumunda, taşınmasında, aktarılmasında takdiri güç bir önemi haizdirler. Şairlerimiz divanlarında zihin ve gönül dünyalarını ifade ederken dilin zenginliklerini alabildiğine kullanmış, dili derinleştirerek fikrimize derinlik katmışlardır. Zaman zaman bu şiirlerde kendi iç dünyamızın yansımasını buluruz, bazen ruhumuza işleyen dokunaklı tasvirler yakalarız, bazen ufkumuzu genişleten açılımlara rastlarız. Bazen de şaire has, onun öznel alemine ilişkin ifadeler çıkar karşımıza. Öyle ki, bunlar şairin iç dünyasını, yaşadığı ortamı, ait olduğu mezhep ve meşrebin etkilerini yansıtan, her zaman anlayamadığımız, bazen ise kabul edemediğimiz anlamlardır. Bu anlamlar divanın ve şairin bütünlüğünün bir parçasıdır. Diyanet İşleri Başkanlığı, divan klasiklerini yayımlarken bu bütünlüğü zedelemeksizin, esere halel getirmeksizin yayımlamayı şaire ve esere karşı edebî gereği addetmektedir. Eserde serdedilen görüşler şairin kendine aittir. Başkanlığın sorumluluğu bu büyük mirası olduğu gibi aktarmaktır.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

ÖN SÖZ

Kültür tarihimizde Türkistan’da XII. asırdan itibaren Ahmed-i Yesevî Hazretleri’yle başlayan “hikmet” geleneği, bir asır sonra Anadolu’da Yûnus Emre Hazretleri’yle “İlâhî” ismiyle devam etmiştir. Malûm olduğu üzere “Hikmet” varlığın ve eşyanın hakîkatiyle ilgilidir. “İlâhî” kelimesi ise “Allah’a ait” demektir. İstilahta, Kur’ân-ı Azimüşşân’ın bildirdiği nefis merhalelerini tamamlayıp mutmaine, raziyye ve marziyyeden geçerek kemâle ulaşan kişilerin, Cenâb-ı Hakk’ın varlığında yokluk bilincine ulaşarak vecd ile fânifillah olanların yaşadıkları manevî tecrübeleri anlattıkları sözler, şiirler ve bestelerdir.

Cenâb-ı Hak Resûl-i Ekrem Efendimizin ağzından “Ben kulumu sevince de artık onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Benden bir şey isterse mutlaka onu veririm. Bana sığındığında da muhakkak onu korurum...” (Buhârî, Rikâk, 38) buyurmaktadır. Şu bir gerçektir ki yolu şehri-fenâyaya (=yokluk makamına) uğrayanların vücûdlarındaki tasarruf Hakk’a ait olunca, evliyâullahın dili de ilâhî yani “Allah’a ait” olacaktır. Bu manevî makâm ve hâlleri yaşayan kişi hangi milletten olursa olsun, hangi dili konuşursa konuşsun, sözleri “İlâhî”dir. Bizim dilimizde bu makam ve hâllerle ilgili tecrübelerini ilk yazan kişiler Doğu Türkçesi’nde Ahmed-i Yesevî, Batı Türkçesinde de Yûnus Emre’dir. Bu Hak dostları aşk ve manâ dilimizin kurucularıdır. Bu dil günlük dilin ötesinde manevî ve remzî özellikler taşıdığı için her iki şahıs, kullandığımız günlük Türkçe’ye “manâ elbisesi” giydirecek,

kendilerine özgü yeni bir dil ortaya koymuşlardır. Bu dile “manâ dili”, “aşk dili”, “kudret dili” veya Kur’an’daki “mantıku’t-tayr” remzinden hareketle “kuş dili” de denmektedir. Kuş dili, maddeden manâya yükselenlerin, nefisleri her türlü bağımlılıktan kurtulan “mücâhede ve müşâhede” ehlinin dilidir.

İrfân, aşk ve mânâ dilimizin temsilcilerinden birisi de Eşrefoğlu Hazretleri’dir. Bir manzûmesinde: “Aşkına düşen cânların yoluna baş verenlerin/Aşk bülbülü olanların kimse dilin bilmez imiş” nutkeden Eşrefoğlu XV. asırda Anadolu’da yaşayan Yûnus Emre üslûbunun takipçilerinden biridir. İslâm’ın insanlığa hediye ettiği bu kudsî gönül, Kâdiriyye erkânını Anadolu’da temsil eden ve kendi adıyla anılan kolunun kurucu pîridir. Mısır’dan Suriye’nin Hama şehrine buradan da Anadolu’ya hicretle önce Manisa’ya oradan da İznik’e yerleşen, aslen Mekke’li ve Hz. Peygamber’in soyundan geldiği rivâyet edilen bir ailenin çocuğudur. Çocukluk ve gençlik yılları İznik’te geçen Eşrefoğlu Rûmî, Bursa’ya giderek Çelebi Sultân Mehmed Medresesi’nde tahsil görmüştür. Bu sırada gönlüne düşen ilâhî sevgiyle Emîr Sultân’ın manevî halkasına dâhil olmak istemişse de Emîr Sultân Hazretleri ondaki aşk ve gayreti görerek kendisini Ankara’ya, Hacı Bayram Velî’ye göndermiştir. Eşrefoğlu Hazretleri Hacı Bayrâm Velî Dergâhı’nda on yıldan daha uzun bir süre yoğun ibâdetle, tevhide azamî dikkatle ve çetin mücâhedelerle seyr ü sülûk çıkarmıştır. Sülûku döneminde Hacı Bayrâm-ı Velî tarafından Dergâhın imâmetine getirilen Eşrefoğlu bilâhire şeyhinin kızı Hayrûnnisâ ile evlenmiş ve hilâfetle İznik’e tayin edilmiştir. Burada gönlüne bir tatminsizlik geldiği için Hacı Bayram Velî Hazretlerine müracaat neticesinde Geylânî Hazretleri’nin silsilesinden ve ahfadından Şeyh Hüseyin Hamavî’nin ikamet

ettiği Hama şehrine gönderilmiştir. Burada Hüseyin Hamavî Hazretleri tarafından bir erbâin çıkartılan Eşrefoğlu, halvet tamamladığında bu sefer bir Kâdirî halîfesi olarak Hama'dan tekrâr İznik'e gönderilmiştir. Dönüşünde İznik ve Bursa'da irşâd faaliyetlerine başlayan Pîr Hazretleri'nin kendi adıyla anılan Kâdiriyye'nin Eşrefiyye şubesine ait uygulamalarında **Bayramîlik** ile Kâdirliği birleştirdiği görülmektedir. Eşrefoğlu uzun sayılabilecek bir ömür sürmüş ve 1469 senesinde bu âlemden göçmüştür. Kabri İznik'te kendi adıyla anılan caminin bitişiğindedir. Bu kutsal gönüllü eren Kur'ân'ın hakîkâ-tinden ve Resûl-i Ekrem'in örnek ahlâkından aldığı ilhâmı sadırdan satırlara intikâl eden nutk-ı şerîfleriyle çorak iklimlere su serpmeye, ölü gönülleri diriltmeye devam etmektedir.

Elinizdeki eserde XV. asırdan beri ölü gönüllerimizi diriltten Eşrefoğlu Hazretleri'nin "Dîvân-ı İlâhiyât"ı ele alınmaktadır. Eserin girişinde Hazret-i Pîr'in kısaca hayatı, eserleri ve sonunda nutk-ı şerîflerinin lügatı ile manzûmelerinin dizini verilmiştir. Türk Edebiyatı tarihinde Dîvân-ı İlâhiyâtlar içinde önemli bir yeri olan, okunma ve bestelenme sırası yönüyle Yûnus Emre ve Niyâzî-i Mısrî'den sonra ilk sıralarda yer alan Eşrefoğlu'nun şiirleri bugüne kadar hem Osmanlı Türkçesi'yle hem de günümüz alfabesine aktarılarak birkaç kez yayınlanmıştır. Bu eserlerde kullanılan yazmalardan kaynaklanan bazı noksanlıklar görülmektedir. Gözümüze çarpan bu noksanlıklar elinizdeki çalışmada giderilmeye çalışılmıştır.

Eşrefoğlu Hazretleri'nin yazmalardan hareketle yeniden tertip ettiğimiz Dîvân-ı İlâhiyât'ında aruz ve hece ile yazılmış 206 manzûme bulunmaktadır. Bunların 135 tanesi gazel, 7'si mesnevî, 64 tanesi de kıt'a şeklindedir. Gazellerin bir kısmı hece ile kaleme alınmıştır. Eşrefoğlu Hazretleri, yaşadığı asır-

dan beri gerek nutk-ı Şerîfleriyle gerek Mûzekki'n-Nüfûs'uyla ve gerekse diğer eserleriyle ölü gönüllerimize varoluŐ sırrımızı üfleyip durmakta ve hayat vermeye devam etmektedir.

Rûhâniyetine selâm, bu irfân pınarlarından kanan gönüllere aşk olsun, vesselâm.

Mustafa Tatcı
Ankara 2014

ESREFOĞLU
ABDULLÂH RÛMÎ

يا حضرت پير اشرف ذاده مدد

Yâ Hazret-i Pîr Eşref-zâde Meded

EŞREFOĞLU ABDULLÂH RÛMÎ

İslâm coğrafyasında yaygın ve etkin olarak yaşayan Hak yollarından biri de Kâdirîliktir. Gavsü'l-Azam Abdülkâdir Geylânî Hazretleri (ö. h.562/1166) tarafından kurulan Kâdiriyye (Geylânîyye) tarikatı, Endonezya'dan Kuzey Afrika'ya, Sibiryâ'dan Afrika içlerine kadar müntesipleri tarafından dünyanın dört bucağında temsil edilmekte ve yaşatılmaktadır.

Abdülkâdir Geylânî Hazretleri'nin yolu Kâdiriyyeyi Anadolu'ya ilk defa getiren kişi Hacı Bayram Velî'nin damadı Eşrefoğlu Rûmî'dir. Eşrefîyye şubesinin müessisi olan Eşrefoğlu Abdullah Rûmî Hazretleri aynı zamanda Geylânî Hazretleri'nden sonra Kâdiriyye'nin pîr-i sânisî kabûl edilmiştir.

Hayatı

Eşrefoğlu Rûmî Hazretleri'nin soyu İmâm Ali Efendimiz'e dayanmaktadır. Mısır'dan Suriye'nin Hama kasabasına, daha sonra da Anadolu'ya göç edip önce Manisa'ya oradan da İznik'e yerleşen, aslen Mekkeli ve Hz. Peygamber'in soyundan geldiği rivâyet edilen bir ailenin çocuğudur.

Asıl adı Abdullah, babasının adı Eşref, dedesinin adı Muhammed Mısırî'dir. Babasının adına izâfeten 'Eşrefoğlu', 'Eşrefzâde'; Anadolu'da tevellüd etmesi sebebiyle 'Eşref-i Rûmî' diye şöhret bulmuştur. Hüseyin Vassaf Bey'in tesbitine göre H. 754 / M. 1353 târîhinde İznik'te dünyaya gelmiştir.¹ Onun Emîr Sultân (ö.833/1429) ve Hacı Bayram-ı Velî (ö.

1 Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ*, (haz. Ali Yılmaz-Mehmet Akkuş), C. 1, İstanbul 2006, s. 65-66.

833/1429-30) münâsebetini göz önünde bulundurarak bu tarihin çok erken olduğunu söyleyenler olmuştur. Nitekim Orhan Köprülü'nün özel kütüphanesinde bulunan bir menâkıbnâme-de doğum tarihi 779/1377 olarak kaydedilmiştir.² Fakat zât-ı âlilerinin M. 1469 senesinde yüz yirmi yaşında vefat ettiği düşünülürse 1349 yılında doğmuş olduğu söylenebilir.

...

Çocukluk ve gençlik yılları İznik'te geçen Eşrefoğlu Rûmî, ileri yaşlarında Bursa'ya giderek Çelebi Sultân Mehmed Medresesi'nde tahsile başlamış ve burada tanınmış müderrislerden ders almıştır. Tahsili sırasında gördüğü bir rüyâ üzerine nereden gelip nereye gittiğini, bu dünyada hangi gaye ile yaratıldığını düşünmeye başlayan Eşrefoğlu ledün ilminden nasîbi olduğunu anlamış ve bir arayışa girmiştir. Gönlünde bu hâl cev lân ederken devrinde Abdâl Mehmed nâmıyla meşhûr olan bir meczûb-ı ilâhînin nazar-ı feyzine uğrayıp onun işâretiyle Emîr Sultân Hazretleri'ne sevk edilir. Hazret-i Emîr'le mülâkatlarında kendisinin dervîşliğe kabûlünü ister. Onun maneviyat yolundaki bu arzu ve gayreti Emîr Buharî'nin hoşuna gider. Menâkıb-ı Eşrefzâde'de bu olay şöyle anlatılmaktadır:

“Bir şeb bazı vekâyi sebebiyle muhabbet-i ezelî ve inâyet-i lemyezelî üzerlerine gâlip ve müstevlî olup Hakk'ın cezbelerinde bir cezbe, bütün âhîret amellerine eş değerdir fehvasınca, cezbe-i Hak yetişip dünyadan inkita-ı küllî bulup tarîk-ı meşâyîhe sülûk etmek daîyesinde kalplerine ilhâm-ı Rabbanî olup ol zamanda Bursa'da meczûbân-ı ilâhiyyeden Abdâl Mehmed Hazretleri hayâtta iken ale's-sabâh tefe'ül için huzûrlarına vardılar. Tarîk-ı meşâyîhdan bana nasîb ve dâye

2 Abdullah Uçman-Necle Pekolcay, “Eşrefoğlu Rûmî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 11, İstanbul s. 481.

var ise maârif-i ilâhî müyesser olur ise, alâmetleri zuhûr ede diye niyet ile gidip muntazır durdukça, ba'de'z-zamân Abdâl Mehmed Hazretleri dahi Eşrefzâde Efendi Hazretleri'ne nazar edip buyurdular ki:

-Danişmend, var bize köfteli çorba getir.

Onlar dahi pâzâra varıp her ne kadar köfteli çorba arar, ama bulamaz. Âhirü'l-emr köftesiz bir çanak alıp mil'aka ile getirip nazarında korlar.

Abdâl Mehmed Hazretleri mil'akayı eline alıp çorbayı karıştırırlar. Görür kim köftesi yok! Eşrefzâde Efendi Hazretleri'ne bakıp buyurur ki:

-Danişmend hani bunun köftesi?

Eşrefzâde Efendi buyurur ki:

Sultânım bugün köfteli çorba kalmamış, inşallah yarın köftelisini dahi getüreyim, der.

Hemen Abdâl Mehmed Hazretleri bunları imtihân için tarîk-i ammda olan -balçık ki zeyl-i hayvânât ile mahlûtuttur.- bir mikdâr balçığı alıp bir kaç yuvarlak yapıp çorbanın içine ilkâ edip çorbayı karıştırıp Hazret-i Eşrefzâde Efendi'nin dest-i saâdetine verip:

-Ekl eyle şunu! diye emîr buyururlar.

Eşrefzâde Efendi dahi bilâ-tevakkuf velâ-taallüm sem'an ve ta'aten deyip hemân ekl etmeğe agâz eyledikde Abdâl Mehmed Hazretleri:

Yâ sen olmayıp da kim olsa gerek! diye buyururlar.³

Abdâl Mehmed onu, Emîr Sultân'a gönderdi ise de Emîr Sultân onu "Kuzu, biz pîr ve intikâlimiz dahi karîbdir; varın

3 Bursalı Mehmed Veliyüddîn Efendi, *Menâkıb-ı Eşrefzâde*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hüsrev Paşa Bl. Nu: 182, vr. 2a.

şehr-i Ankara'ya azîmet edip Hacı Bayram-ı Velî birâderimize git⁴⁷” diyerek yaşlılığı sebebiyle Hacı Bayram'a gitmesini söyler. Eşrefoğlu vakit kaybetmeden yola çıkar ve Ankara'ya gelip Hacı Bayram-ı Velî'den nasip ister. Hacı Bayram-ı Velî onu kabul ettiği gibi hiç vakit geçirmeden sülûkunu başlatır. Eşrefoğlu, başlangıçta helâ temizliği de dâhil olmak üzere en çetin imtihânlarla on bir yıl sürecek olan riyâzet ve mücâhede ile sülûk çıkarır, nefis terbiyesi için ağır hizmetlerde çalışır. Yine sülûku sırasında Hacı Bayram Sultan tarafından dergâhın imâmetine tâyin edildiği gibi kızı Hayrünnisâ ile evlenip damadı olma şerefine nâil olur. Sülûkunu ikmâl edince mürşidi Hacı Bayram Velî tarafından irşâd gayesiyle İznik'e tâyin edilir. Hacı Bayram-ı Veli bir sohbetinde “Meşayih katında çok söylemek küstahlıktır, çok konuşma” buyurmuştur. Nitekim onun has mürîdlerinden olan ve tekkenin on bir sene imamlığını yapan Eşrefoğlu “Ben şeyhime on bir sene hizmet ettim. Bu on bir senede bir defa dünya kelâmı etmedim.” buyurmuştur. Muhtemelen onun intisâbıyla hilâfete nâil olduğu bu süre, 1412'den sonraki bir seneye rastlamaktadır.

Eşrefoğlu Hazretleri İznik'e geldiğinde halkın irşâdına meyletmeyip erbaîne çekilir. Bu müddet içinde hâlinin ve ilminin zevkiyle yetinmeyip manevî mertebelerde daha kemâle ulaşmak gayesiyle tekrar şeyhi Hacı Bayram Velî'ye müracaat eder. Erbaîn sırasında yaşadığı manevî hallerini murakabe eden Hacı Bayram Velî onu Hama'da Geylanî Hazretleri'nin soyundan gelen Şeyh Hüseyin Hamavî Hazretleri'ne sevk eder.

...

Eşrefzâde emri alınca zevcesi ve çocuğuyla birlikte Hama'ya doğru yola çıkarlar. Kendisi yaya, zevcesi ve çocuğunu

4 Bursalı Mehmed Velîyüddin Efendi, *A.g.e.*, vr. 2a.

merkebe bindirmiş olarak sıcak bir yaz günü zorlu bir yolculuktan sonra Hama'daki Kâdirî dergâhına varırlar. Hamavî Hazretleri birkaç dervîş göndererek daha Hama'ya girmeden Eşrefoğlu'nu karşılamalarını istemiş fakat bu zevât Eşrefzâde ailesini pejmurde hâllerinden ötürü tanıyamayıp geçip gitmişlerdir. Dergâha intikâllerinde Hüseyin Hamavî Eşrefoğlu'na "Rûmî" şeklinde hitâp ettiği için Eşrefoğlu daha sonra "Eşrefzâde Abdullah Rûmî" ismiyle tanınmıştır. Şeyh Hazretleri onu, varır varmaz derhâl erbaîne koyar. Halvetinin otuz birinci günü akşamı hizmetine verilen dervîş, elinde bulamaç olduğu hâlde hücreye varınca, Eşrefzâde'yi hücrenin bir köşesine ölü gibi kaskatı olduğu hâlde dayanmış görür. Eliyle dokunup uyarmak ister, hareket etmez. Şeyhinin huzûruna gelip:

"-Efendim, Rûmî vefât etmiş, siz sağ olunuz, der. Şeyh Hüseyin Hamavî Hazretleri dervîşin sözüne pek itibar etmez, hücrenin kilitlenip anahtarının kendisine teslîm edilmesini emreder. Bu hâl ertesi gün çevrede şâyi olur. Bazıları:

-*Meyyitin hücre içinde bırakılmasına ne lüzûm var, defn olunsun, varıp şeyhe arz edelim.*" derler. Bir kısmı da:

-*Şeyhin işine müdahâle etmek caiz değildir,* diye itiraz ederler. Nihâyet keyfiyyet şeyhe arz olununca Şeyh Hazretleri:

-*Kırk gün olmayınca hücreyi açmayacağım.*" buyururlar. Zira erbaînin kırılmaması zaruridir. Vaktâ ki kırk gün tamâm olur, Hüseyin Hamavî ihvân ile birlikte hücre kapısına gelirler:

-*Ya Rûmî!*", diye hitâb eder. Ses gelmez. İkinci defa seslenir. Yine ses gelmez. Üçüncüde farka gelip istiğrâk hâlinde uyanırlar ve:

-*Lebbeyk azîzim! Bize kıydınız.*" derler. Nitekim dünyevî bütün lezzetlerden üstün olan istiğrak ve vecd âleminde dün-

yaya dönmek kadar acı bir şey yoktur. Dünyaya döndürülen Eşrefzâde'ye o gün icâzeti ve sair tarîkat âlemleri verilir ve bu sefer bir Kâdirî halîfesi olarak memûren İznik'e destûrlanır.⁵⁵

Bu sırada Hamavî Hazretleri yol hazırlığı içinde olan Eşrefoğlu'na dönüp:

“Halk senin zâhirine de bakar. Yâ Rûmî, şu hırkayı ve pabuçları da al, giy evlâdım” buyurur. Eşrefoğlu Hazretleri hırkayı giyer fakat pabuçları giyemez. Onu da başına geçirmeye çalışır. Efendi hazretleri sebebini sorduğunda:

“Mürşidimin verdiği pabuç ayağıma değil ancak başıma tâc olsa gerektir.” der.

...

Dervîş de olsa bir kâmil insanın murakabesinde terbiyeden geçmedikten sonra insan nefs-i emmâresinin huylarından kurtulamaz. Nitekim Eşrefoğlu Hazretleri'nin kısa zamanda irşâd olup hilâfet ve icâzetle destûr verildiğini gören eski dervîşlerden bir kısmı aralarında; “Biz bu kadar zamandan beri mürşidimizin hizmetindeyiz. Bize himmet edilmedi. Bu Rûmî denilen kişi kırk günde himmete uğradı. Bu nasıl iştir?” diye çoktan dedikoduya başlamışlardı bile. Buna manen vâkıf olan Hüseyin Hamavî Hazretleri ihvânını bir sahrada topladı. Onlara bir ders vermek niyetindeydi:

“Yâ Rûmî! Bu kadar zamandır bizimlesin inşaallah birlikte yemek yiyelim sonra yola çıkarsın.” dedi. Yemekler hazırlandı, sofralar kuruldu. Mesire alanında su yoktu. Dervîşler:

“Sultanım, burada su yoktur” dediler. Hüseyin Hamavî, Eşrefoğlu hâriç bütün dervîşlerine su aramalarını söyledi. Dervîşân sahraya çıkıp su aradı fakat bir damla su bulamadı. Bunun üzerine Hüseyin Hamavî:

5 Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ*, (haz. Ali Yılmaz-Mehmet Akkuş), C. 1, İstanbul 2006, s. 65-66.

“Rûmî! Gerçi sen misâfirsin. Misâfire hizmet ettirmek doğru değildir amma bir de sen ara, belki sen bulursun.” deyince, Eşrefoğlu:

“Eyvallah sultânım” diyerek yerinden kalktı, bir ağacın yanına gidip teyemmüm etti ve secdeye varıp “Yâ Rabbî! Lutfet, su ihsân eyle.” diyerek Cenâb-ı Hakk’a niyâz etti. Bir müddet sonra başını secdeden kaldırdı. Secde ettiği yerde bir pınar kaynamaya başlamıştı.

Yanında getirdiği bardağı doldurup müşidine götürüp takdim etti. Hüseyin Hamavî dervîşâna dönüp

“Su yoktur demiştiniz, bakın Rûmî suyu buldu!” dedi. Dervîşler hemen suyun bulunduğu yere gittiler. Suyun daha yeni çıkıp akmaya başladığını görünce Rûmî’nin kemâlini ve şeyhlerinin ona neden himmet ettiğini anladılar⁶.

Hüseyin Hamavî, Abdullah Rûmî’yi Anadolu’ya uğurladıktan sonra arkasından hayran hayran nazar etti ve şöyle buyurdu:

“Abdullah-ı Rûmî bir bahr-i muhit imiş bizde bulunan her şeyi çekip sînesine aldı.” buyurdu⁷.

...

Eşrefoğlu zevcesi ve çocuğuyla birlikte önce Ankara’ya kayınpederi ve şeyhi Hacı Bayram-ı Velî’nin dergâhına uğradı. Burada bir müddet müsâferetten sonra Bursa’ya ve oradan İznik’e geçti. Pınarbaşı’nda bir tekke kurup Bayramîlik ile Kâdirîliği birleştirerek Eşrefîyye şubesini tesis etti ve kendi usulüyle halkın irşâdıyla meşgul oldu. Bu sebeple kendisine Kâdirîlerce pîr-i sâni (ikinci pîr) de denmiştir.

Onun İznik’te irşâda başlamasıyla ilgili bir menkıbesi şöyledir:

6 Bursalı Mehmed Velîyüddîn Efendi, *A.g.e.*, vr. 9a.

7 Bursalı Mehmed Velîyüddîn Efendi, *A.g.e.*, vr. 9a.

Eşrefoğlu Hama'dan, şeyhinin yanından ayrıldıktan sonra İznik'e döndü. Fakat halkı irşâd edecek yerde mahvî olarak yaşamaya başladı. Melâmet hırkasına bürünmüş izini kaybet-tirmişti. Şöhret âfettir diye kimsenin dikkatini çekmiyordu. Onun bu münzevî hayatı kısa sürdü. Kendisini Hama'dan ta-nıyan bir zât İznik'e gelmiş, huzûr-ı pîrdeki hâllerini anlatma-ya başlamıştı. Tabiatıyla bundan sonra halkın nazarı Eşrefoğ- lu'nun üzerine çevrildi. İtibârı artmıştı. Eşrefoğlu Hazretleri bu hürmet ve itibârdan rahatsız olmaya başladı. İzini kaybet- tirmek için şehirden uzaklaşıp dağlara çekildi. Onun, dağlarda başıboş dolaşması bir köylünün dikkatini çekti. Bu zât onun kim olduğunu sorduğunda "kaçgın" olduğunu söyledi. Köylü Hazret-i Pîr'i bu sözü üzerine suçlu sanarak evine davet etti. Maksudı onu gizlice subaşıya teslim edip ödül almaktı. O gece evde Hazret-i Pîr'in zikir ve tefekkür hâlinden etkilenen aile yaptıkları hatayı anlamışlar, onun İznik'te şöhreti yayılan Eş- refzâde olduğunu anlamışlardı. Kim olduğu öğrendiklerinde kendisinden önce özür dilemişler ve akâbinde mürîdliğe ka- bul edilmelerini istemişlerdi. Hazret-i Pîr bu Rabbânî cilveyi bildiği için onları mürîdliğe kabul etmiş ve irşâd faaliyetleri böylece başlamıştı. Artık münzevî olmaması gerektiğini an- lamıştı. İznik'e döndü ve Abdülkâdir Geylânî Hazretleri'nin çerâğını İznik'te uyandırdı. Ömrünün sonuna kadar Pınarba- şı'ndaki tekkesinde aşk ve irfân dağıttı.

....

Eşrefzâde Hazretleri uzun denilebilecek bir ömür sür- müş ve yine bu uzun ömründe pek çok insanı hakikat yolunda uyanması için irşâd ve tenvîr etmiştir. Mürîdleri arasında dev- rin ünlü sadrazamı Mahmud Paşa da var idi.

Hazret-i Pîr İznik'te H. 874/1469'de bir rivâyete göre yüz, diğer bir rivâyete göre yüz yirmi yaşlarında iken vefât

etmiştir. Kabri şimdilerde câmi olarak kullanılan dergâhının hazîresindedir. Ölümüne “Eşrefzâde azm-i cinân eyledi” mısraıyla tarih düşürülmüştür.

...

Vasiyeti üzerine yerine, küçük yaştan itibâren yetiştirmiş olduğu ve kızı Züleyha ile evlendirdiği halîfesi Abdürrahîm Tirsî postnişîn olmuş ve silsilesi bu zâttan yürümüştür.

Eşrefoğlu Hazretleri'nin İznik'teki kabr-i şerifi

...

Eşrefzâde Abdullah Rûmî Hazretleri'nin silsilesi Pîr-i tarîkat Abdülkâdir Geylanî'den kendisine gelinceye kadar şöyledir:

Hz. Pîr, Seyyid Abdülkâdir (K.s.),

Hz. Seyyid Şemseddîn b. Hz. Abdülkâdir (K.s.),

Şeyh Seyyid Hüsâmüddîn Şefik b. Şemseddîn (K.s.),

Şeyh Seyyid Ahmed Şihâbeddîn b. Hüsâmeddîn (K.s.),
 Şeyh Seyyid Alâeddîn b. Şihâbeddîn (K.s.),
 Şeyh Seyyid Hüseyin el-Hamâvî b. Şihâbeddîn (K.s.),
 Pîr-i Sâni, Şeyh Eşrefzâde Seyyid Abdullâh er-Rûmî
 (K.s.).

....

Evliyâ Çelebi, Eşrefoğlu'nun içinde medfun bulunduğu İznik'teki câmi, türbe ve dergâhtan da bahsederek ondan "yetmiş bin mürîde mâlik bir pîşvâ-yı âşikân"⁸ diye söz eder. Türbesi daha sonra Sultan IV. Murâd Han tarafından yeniden yaptırılmış ve kıymetli çinilerle süslenmişse de Yunan işgali sırasında Yunanlılar tarafından yıkılmıştır.

Eşrefzâde'yle ilgili rivâyet edilen menâkıbı Velîyüddîn Efendi toplamıştır. Bu menkıbelerden birisi de Fâtih Sultân Mehmed Han'ın annesiyle ilgilidir.

Şeyhin yaşadığı dönemde Osmanlı tahtında oturan Fâtih'in eşi Mükrimе Sultan'ın dilindeki bir yarayı tedâvî etmesi için kendisine başvurulmuştur. Bu davetin birkaç defa tekrarlanması ve hatta Fatih'in şiddet kullanılıp şeyhi zoraki getirtmeye çalışması üzerine Hazret-i Pîr İstanbul'a giderek "nefesıyla" hastayı tedâvî etmiştir. 1751 senesinde İbrahim Hâs Efendi tarafından kaleme alınan Tezkire'de ve bilâhîre Velîyüddîn Efendi'nin de menâkıbında nakledilen bu hâdise *Fâtih'in annesine atfedilerek* şöyle anlatılmaktadır:

"Rivâyet olunur ki: Şeyh Eşrefzâde (k.s.), adı Abdullah'dır. Şerîf ve Hüseyinî'dir. Ferîd-i asr idi. Çok kerâmetleri vardır. Sâhib-i keşf idi ve nice te'lîfleri vardır ve ilâhiyâtı ser-be-ser esrârdır. Şeyh Hüseyin-i Hamavî'nin halîfesidir ve Eşrefî tarîkinin reisidir. Şeyh Hacı Bayrâm Velî'nin damâdıdır. O sırada

8 Evliya Çelebi, *Seyâhatnâme*, İstanbul 1314, C. III, s. 7.

olan pâdişâhın anasının dili tutuldu. Derler ki o vakitte bulunan hukemâ davet olunup Pâdişâh dedi:

“Vâlidemin dili açılmalıdır. Her ne kadar ki ilâç eylediler, çâre olmadı.”

Âciz kalıp dediler:

“Pâdişâhım her ne kadar mu’âlece var ise eyledik. Allah, te’sîrini halk etmedi. Bu, nefese muhtâçdır. İlâç ile olur değildir. Bu emri ulemâ kullarınızdan suâl eleyiniz. Onlara sipâriş buyurunuz. “

Pes pâdişâh, Şeyhülislâmı ve Sadreyn Efendileri vesâir ulemâ da’vet olunup pâdişâh dedi:

“Vâlidemin dili tutuldu, duâ edin. Elbette açılmak gerektir. Ulemâ dediler:

“Bizler kitâplarda tahrîr olunan emr ü nehyi bildirmeye kâdiriz. Bu emr-i asîr (zor iş), bizim elimizden gelmez. Ehl-i tarîk olan meşâyihler, vera’ ve mücâhede ve riyâzat sâhibleridir. Keşf ü kerâmet ile ma’rûflardır. Müstecâbü’ d-da’ve (duâları kabul edilen) onlardır. Onlar, sâhibü’l hâl ve sâhibü’l-esmâdır. Bu emr, onların yüzünden vücûda gelir.”

Pes, pâdişâh dahi ne kadar meşâyih-i tarîk var ise ihzâr eyledi. Dedi:

“Vâlidemin dili tutuldu. Duâ mı edersiz, teveccüh mü edersiz; vâlidemin dili açılmak gerektir ve illâ diyârımda durmazsınız.”

Pes meşâyih dediler:

“Bize üç gün mühlet verin, müşâvere edelim,” deyip gitdiler. Üçüncü gün huzûr-ı pâdişâha gelip dediler:

“Bu iş bizim birimizin elinden gelmez. Zîrâ bu umûra birimizin kudreti yokdur. Bizler hemân icrâ-yı tarîk için post şeyhleriyiz. Bu emrin vücûd bulması İznik’de Eşref-zâde Şeyh Ab-

dullah vardır, onun elinden gelir. İçimizde ondan gayrı ehl-i hâl yoktur.” deyip cevâb verdiler.

Pes pâdişâh dahi İznik’e adam gönderip Eşref-zâde’yi getirdiler. Pâdişâh azîm ikrâm eyledi. Dedi:

“Vâlidemin dili tutuldu.” Şeyh dedi:

“Bizim dahi vâlidemiz olup önümüze gelir.” Çün vâlideyi şeyhin önüne götürdüler. Şeyh bir filcân ile su istedi. Getirdiler. O suyun üzerine okuyup üfledi, vâlideye verdi. Vâlide dahi içti, “el-hâmdü li’llâh” dedi. Pâdişâh’a müjde eylediler. Vâlide, tekellüm etmeğe başladı. Şeyh Eşref-zâde’ye azîm ikrâm eylediler. Vâfir altın vesâir nesne verdiler. Kabûl etmedi.

Pâdişâh dedi:

“Şeyh Efendi tekkenizi tecdîd edelim.”

Şeyh dedi:

“Pâdişâhım, o tekke, bizim gibi nice şeyhi eskidir.” Dedi:

“Tekkenizi vakıf ta’yîn edeyim.” Şeyh dedi:

“Dervîşler vakıf çeşmesinden su içmezler ve ondan abdest almazlar.” Pâdişâh, etbâ’ına ve vâlidesine dedi:

“Nice edelim, şeyhe bir nesne kabûl etdiremedik.” Vâlidesi dedi:

“Ben kabûl etdiririm.”

Vâlide şeyhe dedi:

“Ey şeyh, ulû’l-emre itâat var mıdır?”

Dedi:

“Vardır!”

Vâlide dedi:

“Bu altını alırsın.” Şeyh dahi bi’z-zarûre aldı. Pâdişâh dedi:

“Bu kadar nesne ne olsa gerekdir. Bir şey dahi kabûl etdirmeye bir çâre olsa!”

Hudemâ dediler:

“Bir kaç köy bir siyâh cariye'nin üzerine edesiz. Cârîyeyi dahi şeyhe bağışlayasız.” Pâdişâh böyle eyledi.

Şeyh giderken aldığı altınları sarây içinde beşer onar ona buna verdi. Meğer şeyhin altın verdiği adamların vâlidede alacakları var imiş. On altın alacağı olana on altın vermiş. On beş altın alacağı olana on beş altın vermiş. Her kimin vâlidede ne kadar alacağı var ise, şeyh ona o kadar altın vermiş. Ba'dehu, Harem kapısı'ndan taşra giderken bir siyâh cârîye şeyhin koltuğuna girdi. Şeyh, pâdişâhın yüzüne bakdıkda pâdişâh dedi:

“Sizin abdest suyunuza yardım eder. Şeyh dahi hankâhına geldi. Ba'de zamânın bir gün bir niceler şeyh ile kelâm ederler idi. Kelâmları, terk ile fenâ bahsine erişti. Şeyh dedi:

“Bir sâat pâdişâh huzûrunda oturdum. Kalktığım yere yedi yılda oturamadım.” der ve ilave eder:

-Yarabbi sultânları bizim kalbimizden, bizi sultânların kalbin-den çıkar!¹⁰⁹

...

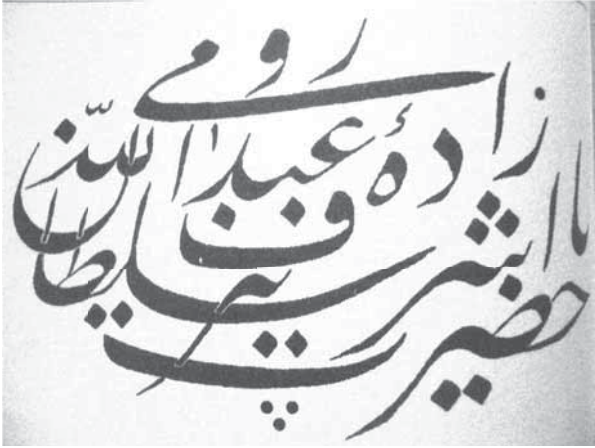
Yine Menâkıb-ı Eşrefzâde'de, Eşrefoğlu'nun İznik'e döndükten sonra pâdişâhın onun arkasından tebdîl-i kıyâfete gelerek kendisini dervîşliğe kabûl etmesi için ısrar ettiği, Eşrefoğlu'nun ise uzun nasihatlerden sonra pâdişâhı İstanbul'a geri dönmeye râzî edebildiği rivâyeti de yer almaktadır.

Fâtih Sultân Mehmed'in sadrazamı Mahmûd Paşa'nın da Eşrefoğlu'nun mürîdleri arasında bulunduğu, hatta Fâtih

9 İbrahim Hâs, *Tezkiretü'l-Hâs*, Süleymaniye Ktp. HM. Ef. Bl. Yz. Nu: 4543.

10 Bursalı Mehmed Veliyüddin Efendi, *A.g.e.*, vr. 12b.

tarafından Yedikule Zindanı'na hapsedildiği zaman duâsıyla pâdişâhın gazâbını hafifletmesi için adamlarından birini Eşrefoğlu'na gönderdiği bilgilerimiz arasındadır.

(Yâ Hazret-i Sultân Pîr Eşrefzâde Abdullâh Rûmî)

Eşrefoğlu Rûmî'nin Eserleri

1. Dîvân

Hâl-i hazırda çeşitli kütüphanelerde şiir sayıları birbirinden farklı elliye yakın yazma nüshası tespit edilmiş olan dîvânda hece ve aruzla yazılmış gazel, mesnevî, koşma, kıt'a ve müstakil beyitler şeklinde şiirler mevcuttur. Tasavvufî Türk edebiyatında aşk ve irfâna ait nutkettiği manzûmeleriyle tanınan Eşrefoğlu Rûmî, -diğer mutasavvîf şairlerde olduğu gibi- şiirlerinde Kur'ân-ı Kerim'den âyetlere, hadîslere, İslâm

ulularına, tasavvufî remizlere, mahallî söyleyişlere ve atasözlerine yer vermiş, vahdet-i vücûd inancını ve seyr ü sülûk hâllerini samimî bir edâ ve ilâhî aşkın coşkusuyla dile getirmiştir. Özellikle ilâhî aşkı işlediği şiirlerinin pek çoğu bestelenmiştir. Sadettin Nüzhet Ergun, Eşrefoğlu'nun şiirleri en çok bestelenen mutasavvıf şairlerden biri olduğunu söyler ve Müstakimzâde Süleyman Sadeddîn'den naklen kendisinin de bazı besteler yaptığını belirtir (Türk Şairleri, III, 1368). Bugün de Kâdirî dergâhlarında kıyâmî zikir Eşrefoğlu'nun, "Cem' olmuş dervîşleri pîrim Abdülkâdir'in" ilâhîsiyle başlamaktadır. Onun şiirlerinde Yûnus Emre'nin açık tesiri görülür. Eşrefoğlu Hazretleri'nin dîvânı eski harflerle birkaç defa yayımlanmış (İstanbul 1261, 1286, 1296, 1890, 1301, 1307) yeni harflerle de Eşrefoğlu Rûmî'nin hayatı ve şahsiyetiyle ilgili geniş bir inceleme ile birlikte tam olarak ilk defa Âsaf Halet Çelebi tarafından neşredilmiş (İstanbul 1944), bunu daha sonraki baskılar takip etmiştir (1967, 1972). Asaf Halet'in yayınında (İstanbul 1944) 129 şiir mevcuttur. Tercüman'ın 1001 Temel Eser dizisinden neşredilen Dîvân'da ise 125 gazel, 7 mesnevî ve 98 tane dörtlük ve beyit bulunmaktadır. Son olarak konuyla ilgili bir çalışma yapan Mustafa Güneş'in hazırladığı eserde (İstanbul 2006) 220 şiir bulunmaktadır. Fakat bu dîvânda bazı şiirler farklı şiirler sanılarak iki ayrı yerde verildiği gibi yine Eşrefoğlu'na ait olmayan mesela Yûnus'un ve Niyâzî-i Mısırî'nin şiirleri de ona ait gösterilmiştir.

Eşrefoğlu Rûmî'nin mevcûd yazma nüshalardaki şiirleri hem aruzla hem de heceyle yazılmış şiirlerdir. Eşrefoğlu'nun aruzu kullanmada başarılı olduğu söylenemez. Zirâ aruzla yazılmış şiirleri oldukça kusurludur. Ancak tasavvufî gelenekte şiir irşadî ve terbiyevî işleviyle değerlendirildiği ve herhangi bir estetik kaygı ile yazılmadığı için şiirlerdeki şekil yönü mu-

tasavvîf şairlerce önemli görülmemiştir. Onlara göre önemli olan şekil değil, irfânî derinliktir. Bu yönüyle Eşrefoğlu'nun şiirleri samimiyet, anlam derinliği ve zenginliği açısından yetkin şiirlerdir. Diğer taraftan Eşrefoğlu'nun dîvânında "Tecellî şevk-i dîdârın beni mest eyledi hayran/Enelhak sırrını candan anunçün kılmazam pinhân" matla'lı manzume gibi cem idrâkiyle söylenmiş şathiyyât türünde yazılmış bir kaç manzûme bulunmakla beraber onda şerîfatın zâhirine mugayir herhangi bir ifâdeye rastlanmaz.

Elinizdeki "Dîvân-ı İlâhiyât", bir tenkitli metin olmakla birlikte, herhangi bir nüshaya bağımlı kalınarak hazırlanmamıştır. Ankara Milli Kütüphane'de bulunan A/1931/4; Yz. A/3306; A/8293/2; B/130 numaralı yazmaların üzerine diğer bazı yazmalardan eksikler giderilmeye çalışılmıştır. Buna rağmen tek nüshada bulunan şiirlerdeki bazı tereddütlü kelime ve ibârelerde hatalı okumalar mevcuttur. Bunların zamanla giderilmesi umut edilir.

Dîvân-ı İlâhiyât'ın nüshaları

Eşrefoğlu Abdullah Rûmî Hazretleri'nin Dîvân-ı İlâhiyât'ının tesbit edebildiğimiz yazmaları şunlardır:

Ankara Milli Kütüphane, Yz. A/3306, s. 121.

Ankara Milli Kütüphane, Yz. A/756, s. 54.

Ankara Milli Kütüphane, Yz. A/8293/2, 44b-79b.

Ankara Milli Kütüphane, Yz. B/130, s. 36.

Ankara Milli Kütüphane, Yz. A/1931/4, vr. 71a-120b.

Süleymaniye Kütüphanesi, Tarlan Bl. Yz. Nu: 34/1.

Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Bl., Yz. Nu: 2590, s. 49.

Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bl. Yz. Nu: 55/4, s. 101-168.

Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bl. Yz. Nu: 3437, s. 85.

Süleymaniye Kütüphanesi, Mihrişah Sultan Bl., Yz. Nu: 383, s. 39.

Süleymaniye Kütüphanesi, Hasan Hayri Bl. Yz. Nu: 5/55.

Süleymaniye Kütüphanesi, Laleli Bl. Yz. Nu: 1732.

Süleymaniye Kütüphanesi, Nafiz Paşa Bl. Yz. Nu: 886/1.

Süleymaniye Kütüphanesi, Tahir Ağa Bl. Yz. Nu: 623.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Yz. Nu: T/2933, 50.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Yz. T/2933, 73-103.

Ali Emirî Efendi Manzum Eserler, Ali Emiri Bl. Yz. Nu: 27, s. 79.

Ali Emirî Efendi Manzum Eserler, Ali Emiri Bl. 28, Yz. Nu: s. 32.

Ali Emirî Efendi Manzum Eserler, Ali Emiri Bl. Yz. Nu: 28/1, s. 32.

Selim Ağa Kütüphanesi, Haşim Paşa Bl. Yz. Nu: 81, s. 16-49.

Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi, 1876/1, s. 1-31.

Çorum İl Halk Kütüphanesi, Yz. Nu: 2220/3.

Bursa Yazma Eserler Kütüphanesi, Genel Bl. 1235.

Bursa Yazma Eserler Kütüphanesi, Genel Bl. 312/2.

Bursa Yazma Eserler Kütüphanesi, Genel Bl. 724/1.

İngiltere Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Or. 7699.

Vatikan Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Turco, 206/1.

Vatikan Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Vat. Turco 193/1.

Mısır (Kahire) Milli Kütüphanesi, T. Yz. Talat/61, yp. 279-310.

Mısır (Kahire) Milli Kütüphanesi, T. Yz. Talat/9, yp. 65.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kıbrıs Kütüphanesi Milli Arşiv Yz. Nu: 1139/3, vr.42a-60a.

Avusturya Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Mxt. 190/2, Vr. 44a-81b.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, K. 586, s. 37.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, OE. Yz. Nu:448, s.79.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, OE. Yz. Nu: 630, s. 78.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, OE. Yz. Nu: 769, s. 21-97.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, OE. Yz. Nu: 1005/1, s. 1-4.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, OE. Yz. Nu: 615/12.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, OE. Yz. Nu: 1622/10, s. 116-119.

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Yz. Nu: 924/2, s. 35-56.

Türk Dil Kurumu Kütüphanesi. Yz. Nu: /A 299, s. 34.

Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi, Hafız Ahmed Paşa Bl. Yz. Nu: 119/8, s. 19-85.

2. Müzekki'n-nüfûs

Eşrefoğlu Rûmî'nin bu eseri, Anadolu sahasında yazılan ve en çok okunan tasavvufî eserlerden biridir. Dili bugün için bile oldukça anlaşılır sâdeliktendir. Mutasavvıfın mukaddime-de bildirdiğine göre h. 852/1449'da telif edilmiştir. "*Nefislerin arınması*" anlamına gelen Müzekki'n-Nüfûs, iki bölümden oluşan bir nasihatnâmedir. Birinci bölümde dünya sevgisinin sebepleri, bu sevgiden kurtulma çâreleri, insan nefsinin mer-

hâleleri, İslâm edep ve ahlâkı, nefisle mücâhede, seyr u sülûk konuları âyet ve hadîslerle desteklenerek tahkiyevî bir üslûpla anlatılmaktadır. İkinci bölümde ise kibir mevzuu ele alınmış ve insan terbiyesinin yolları gösterilmiştir.

Osmanlı Türkçesi'yle pek çok kere tab' edilen (bk. İstanbul 1269, 1281, 1298, 1322, 1966, 1968, 1977) Müzekki'n-Nüfûs'un yine çeşitli kütüphanelerimizde hayli yazma nüshası bulunmaktadır. Eserin ilmî neşri Abdullah Uçman tarafından yapılmıştır: Bk. Eşrefoğlu Rûmî, *Müzekki'n-Nüfûs*, İstanbul 2001.

3. Tarîkatnâme

Eşrefoğlu bu eserinde tarîkat adâb ve erkânıyla; mürşid ve mürîdin vasıflarıyla, sülûka ait esas ve inceliklerle ilgili bilgiler verir. Bu mevzûlar ele alınırken sık sık Hz. Peygamber'in sünnetinden, hadîslerinden, dört halîfenin ve çeşitli mutasavvıfların davranış ve sözlerinden tanıklar getirilmiştir. Eserin ilmî neşri Esra Keskinliç tarafından yapılmıştır: Bk. Eşrefoğlu Rûmî, *Tarîkatnâme*, İstanbul 2002.

4. Diğer eserleri

Mehmed Şemseddîn, Yâdigâr-ı Şemşî'de kaynak zikretmeksizin Eşrefoğlu'nun *Delâilü'n-nübüvve*, *Fütüvvetnâme*, *İbretnâme*, *Ma'zeretnâme* (*Hediyetü'l-fukarâ*), *Elestnâme*, *Nasihatnâme*, *Hayretnâme*, *Münâcâtnâme*, *Esrârü't-tâlibîn* adlı risâlelerinin bulunduğunu söyler. Bu bilgi daha sonra konuyla ilgili hemen bütün eserlerde aynen tekrarlanmıştır. Delâilü'n-nübüvve ve Esrârü't-tâlibîn dışında kalan risâleler, Mehmed Fuad Köprülü'nün Yapı Kredi Bankası'na intikâl eden kitapları arasında bulunan bir mecmûada yer almaktadır. 856 (1452) yılında istinsah edilen bu mecmûadaki eserler mesnevî tarzında olup hiçbirinde müellifinin adı geçmemek-

tedir. Ancak her eserin başında müstensih Nasûh b. Ahmed'in, risâlenin Eşref b. Ahmed'e ait olduğuna dair kaydı bulunmaktadır. Bu mesnevîlerden Fütüvvetnâme, Orhan Bilgin tarafından, elde açık bir delil bulunmamakla birlikte Eşrefoğlu'nun babası Eşref b. Ahmed'e ait olabileceği kanâatiyle yayımlanmıştır (Şeyh Eşref b. Ahmed, *Fütüvvetnâme*, haz. Orhan Bilgin, İstanbul 1992). Yeni bilgiler elde edilinceye kadar bu eserlerin Eşrefoğlu'na mı yoksa babasına mı ait olduğunu tesbit etmek oldukça güç görünmektedir.

DÎVÂN-I
İLÂHÎYÂT

DÎVÂN-I İLÂHIYÂT

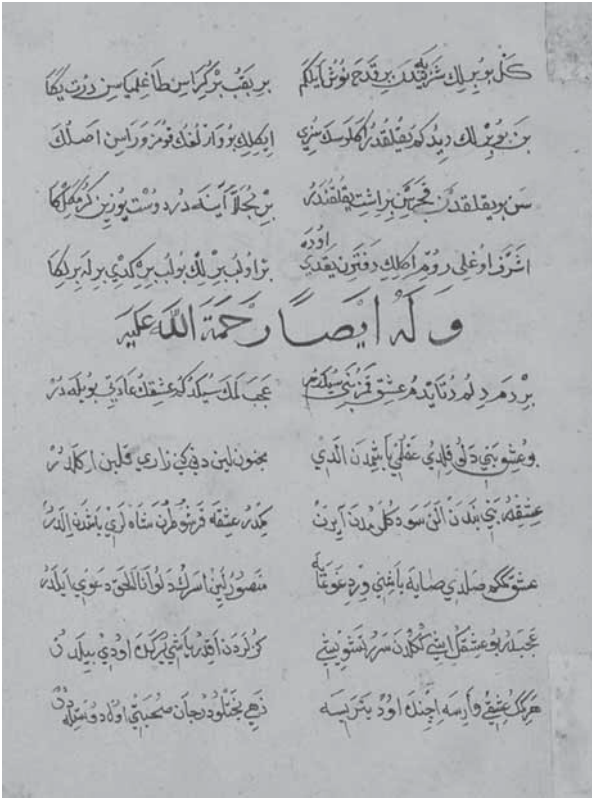
1. Bu gönül derîçesinden yine bir nûr oldu peydâ
‘Aklımı başımdan aldı beni kıldı deli şeydâ
2. Tamâmet gönül cihânın o nûrun şu’lesi tutdu
Yer ü gök tecellî doldu dağ u taş u kûh u sahrâ
3. Ne ki var cemî’-i eşyâ nikâbın götürdü yüzden
Kamusunu görüp ol dost bana ma‘şûk oldu her câ
4. Nereye baksa gözüm anı görür hemân ancak
Görünen gören oldur kanı gelsin imdi binâ
5. Ne vücûd u ne ‘adem var ne zamân u ne mekân var
Ne pîş ü pes ne fevk ü taht ne yesâr u ne hod yümnâ
6. Kamu vahdet oldu kesret götürüldü nûr u zulmet
Dolu ‘arş u ferş tamâmet oldu anı görmez ‘amâ
7. Meğer **Eşrefoğlu** gene kendüden varıptır anla¹
Halka bir ednâ kalıptır pes anındır işbu gavgâ

1 “gine” kelimesi “künhe” şeklinde de okunmalıdır.

- 1 ‘Aşk beni yağma kılıpdır sen beni sorma bana
Ben beni bulmazam nite haber verem sana
- 2 Nûş edelden ol harâbât-ı mugânın câmını
‘Aklım esrik cânım esrik ne sorarsın esriğe
- 3 Ol şarâbı kim ben içdim fârig-i peymânen
Sâkîsi ol bâkî yüzdür cehd edip eriş ana
- 4 Bu vücûdum katresin bahre irürdüm mest olup
Yavı kıldım mevc-i deryâ dediğim önden sona
- 5 Sûretim ‘âşık velî içim dolu ma‘şûk benim
‘Âşık u ma‘şûk ‘aşk birdir hemân kalma tana
- 6 Gel bu birlik şerbetinden bir kadeh nûş eyle kim
Bir bakıp bir göresin dağılmayasın dört yana
- 7 Ben bu birlik dediğim yoklukdur anlarsan sözüm
İkilik bu varlığın komaz varasın aslına
- 8 Sen bu yoklukdan kaçarsın bir işit yokluk nedir
Bir mücellâ âyinedir dost yüzün görmekliğe
- 9 **Eşrefoğlu Rûm**’ikilik defterin yakdı oda
Bir olup birlik bulup birikti birle birliğe

>
3

- 1 Yine cânım dimâğına erişdi ol lezzet-i dost
Gerekmez iki cihân çün ele girdi fırsat-ı dost
- 2 Bana işbu müdde‘îler nice ta‘n ederse etsin
Hele şimdi hâsıl oldu bana bunda vuslat-ı dost
- 3 Nereye kim bakar isem gözüme görünen oldur
Gelsin ol diyen ki yokdur bugün bunda rü’yet-i dost
- 4 Basîret gözünü açsın hakîkat nazarla baksın
Görsün ol kim nice dolmuş cihâna delâlet-i dost
- 5 Sana **Eşrefoğlu Rûmî** ‘inâyet erişdi dostdan
Yedi iklimine doldu tamâmet muhabbet-i dost

>
4

- 1 ‘Aşk ile vîrân olan oldu ‘imâret tâ ebed
Hordur ol her dü-cihân oldu selâmet tâ ebed
- 2 ‘Aşk ile ‘aşka uyanlar göre ma‘şûk yüzünü
Nefs ile nefse uyan oldu melâmet tâ ebed
- 3 ‘Âşik isen teni terk et cânı ko cânâna git
Tene cânâ kalanın işi hacâlet tâ ebed
- 4 Sen vücûdun safhasından yu gider benlik adın
İki cihân devletinden ol ferâgat tâ ebed
- 5 Var riyâset pûtun uşat yere sal nâmûsunu
Halk içinde nefsi hor et bul sa‘âdet tâ ebed

- 6 Çek mezellet dârına kibr ü kine verme amân
Şöhreti ko küllî şöhret oldu âfet tâ ebed
- 7 Kim ki şöhret bendine bunda giriftâr oldusa
‘Âkıbet toprak olup kaldı nedâmet tâ ebed
- 8 Yürü var dünyâ ile fahr eyleme Fir’avn gibi
Bitmez illâ ol tefâhürden şekâvet tâ ebed
- 9 Fakr ile fahreyle çün “*el-fakru fahrî*” der Resûl²
Mâla mülke mağrûr olma deme heyhât tâ ebed
- 10 Cîfeditir dünyâ anın tâlibi kelbler der Nebî
Cîfe kovan kişinin işi hasâret tâ ebed
- 11 Cehd eliyle cân gözüne çek mücâhede milin
Nefs ile hiç dostluk etme kıl ‘adâvet tâ ebed
- 12 Meskenet âyînesinde bak cemâl-i dostu gör
Hep hevâlardan beri ol Hakk’a yüz tut tâ ebed
- 13 Kes enâniyet başını meskenet sikkînile
Kaz çıkar benlik kökünü ardına at tâ ebed
- 14 İşbu yolda günde bin kez ger seni öldürseler
Teslîm ol yüzün çevirme ver irâdet tâ ebed
- 15 ‘Âşık bu yolda cân vermek gerek elbetde kim
Şöyledir bu ‘aşk içinde ‘örf ü ‘âded tâ ebed
- 16 Kim ki cân vermedi bunda sa‘yi oldu hep hebâ
Gitmedi nefsinden anın hiç habâset tâ ebed

2 “**Fakirlik benim iftiharımdır**” (Bu rivayet, tasavvuf kültüründe yaygın olarak kullanılmakla birlikte temel sahih hadis kaynaklarımızda yer almamaktadır.)

- 17 **Eşrefoğlu Rûmi** her kim pendiñi tutar ise
Görmeye iki cihânda ol melâmet tâ ebed

- 1 Nakkâşımız bizi ezel bî-levn ü renk yazıp durur
Levh-i gönülden gayrının nakşını hep bozup durur
- 2 Kullâb urup boynumuza dün gün çeker kendüzüne
Küllî cihândan ser-te-ser meylimizi üzüp durur
- 3 Yer gök dahi eylenmeden “*Kalû Belâ*” söylenmeden
Kendi cemâlin görmeğe gözümüzü düzüp durur
- 4 Ol gözgüye her dem bakar ‘âşıkları oda yakar
Niceler ol Mansûrlayın kül oluban tozup durur
- 5 Neyler ‘âşık cân u teni ister anı dün ü günü
Gel gör anı sevenleri dü cihândan bezip durur
- 6 Gör ‘âşık kim âvâredir ‘azmi hemân ol yâredir
Düşübeni ile şâra ‘âlemleri gezip durur
- 7 Bu **Eşrefoğlu Rûmî**’yi ‘aşk deryâsının mevcleri
Taşdan taş çala çala mahveyleyip ezip durur

- 1 ‘Aşkın odu şol cânâ kim eser kılar
Her dem anı belâ oklarına siper kılar
- 2 İksîr-i hakîkî dedikleri belâdır ey püser
Kim nûş ederse meyini sâfî zer kılar

- 3 ‘Aşkın belâsını kim baş üzre çeker ise
Ol devletli başa her dem Hudâ nazar kılar
- 4 ‘Aşk güheri belâ bahrinin dibindedir ey ‘azîz
Pes güher isteyen kişi belâyı ihtiyâr kılar
- 5 Râhat-ı nefis isteyen kıl ucu tutmaya ‘aşkdan
Bî-derd olan gör kim belâdan nice hazer kılar
- 6 Eyyûb gibi sabr eyle belâdan inleme zinhâr
‘Aşk eri belâ zehrini sabr ile şeker kılar
- 7 Sen **Eşrefoğlu Rûmi** ‘âşık isen belâ-keş ol
Gör sadeî kim belâ ile katresi bir güher kılar

- 1 Sen ezel sultân idin şimdi niye oldun esîr
Eksiği yok bay idin böyle neden oldun fakîr
- 2 On sekiz bin ‘âlemin halkı sana müştâk idi
Yerde gökde hep melekler sana olmazdı nazîr
- 3 Bakar idin dost yüzüne iştirdin dost sözün
Ey ‘aceb ne oldu sana şimdi kör oldun sağır
- 4 Lâ-mekân Kâf’ında hayme kuruban yaylar idin
İşbu hâristân içinde kaldın uş hor u hakîr
- 5 Şahbâz-ı kudsî idin hem mahrem-i sultân idin
Şimdi şöyle sen neden bîgâne düşmüşsün debîr³

3 Bu kelime “katip, müsteşar” gibi anlamlara gelen “debîr” (dal, be, ye, re ile) şeklinde okunmaktadır. Yazmalarda rastlamamakla birlikte “bir kere söyle” anlamında “di bir” (de bir) de olabilir.

- 6 Şâhla şol kıldığın ol ahdi meğer beklemedin
Getirip sen şâh katında yüzüne key ulu kîr
- 7 Habs içinde hem bu cân Yûsuf'un evkâr eyledin
Bu beden Mısır'ına nefsin dîvini kıldın emîr
- 8 Bu harâbatın hayâlâtı tamâm aldı seni
Hiç demeysin kim serencâmım n'olırsadır âhir
- 9 Ol uzak yollara bir gün sen gidersen nâgehân
Azığın yok yalın ayak u yayak yükün ağır
- 10 Ne şâra uğrar yolun ne hod pazara hazır ol
Bundan al erzak binit yükünü bugün bunda devşir
- 11 Gel beri tevbeye gel gayret demidir gayret et
Gayretin et kim sana ol ola gîr ü destgîr
- 12 Yoksa toprak olıcak hiç tevbeye ermez elin
Nice bin yıllar edersin zâr u feryâd u nefir
- 13 Her ki tevbe kıldı bir kaç gün ölümden ileri
İşidenler anın adın "*Rahmetenillâh*" okur
- 14 **Eşrefoğlu Rûmî** bu sözüm sanadır key işit
Cân kuşun uçurmadan gözünü aç 'aklını dir
- 15 Nakşa aldanma ki nakkâşdan cüdâ düşmeyesin
Dost yüzünden gözün ırma aklını başına dir

- 1 Gönül derdi ile yârin 'aceb şûrîde şeydâdır
Bu 'aşk içinde sankim ol bugün Mecnûn-ı Kaysâ'dır

- 2 Ben eydürem ki ey gönül o bâkî şâh sen de bir kul
Bu ‘aşk haddin senin değil bu bir ulu temennâdir
- 3 Gönül hiç sözüm işitmez gelip kendüyi cem’ etmez
Beni bırakuban gitdi durağı kûh u sahrâdır
- 4 Nasîhatden derim bir söz bana hüccet kılar yüz söz
Dedim beni koyup gitme bana der bu ne gavgâdır
- 5 Ben eydürem bu yol uzak bu yola çok gerek yerak
Dedi bu yolda yok olmak hep esbâb-ı müheyyâdır
- 6 Dedim bu yol belâlıdır cefâ mihnetle doludur
Dedi kahrı tozu anın benim gözüme tutyâdır
- 7 Dedim gönül bu yolda bak gerekdir ağular yutmak
Dedi ‘aşk ile zehr içmek bana şükker ü devâdır
- 8 Dedim gönül bu yolda sen gerek bin kez veresin cân
Dedi bir günde bin kez cân verirsem dahi sezâdır
- 9 Dedim n’ola gönül gelsen benim bir kez hâlim sorsan
Dedi bu yolda ben ü sen demeklik külli hatâdır
- 10 Yine dedim ki gönül hey bu sevdâ key uludur key
Dedi sen beni yoğa say bu ‘aşkın işi böyledir
- 11 Dedim gönül ki kendiden kimesne böyle varmaz
Dedi benim bu varmağım geri anınla anadır
- 12 Bırakdı halkı gözünden geçübün kış u yazından
Elini yudu özünden hemân maksûdu Mevlâ’dır
- 13 Bu **Eşrefoğlu Rûmî**’nin buluşdu gönlü çün dosta
Tamâm kevineyi unuttu gönül dost ile tenhâdır

- 14 Dahî gönül sözü çokdur eğer dersem anı olmaz
Ne hâcet söylemek ‘ammâ bilir ‘ârif ki ol nedir

- 1 Ger ola ‘ömrüm cihânda sad-hezâr
Sanmanız benden gide bu derd-i yâr
- 2 Ger ölem toprak ola sünüklerim
Toprağımda buluna ‘aşkdan eser
- 3 Ger kıyâmet ola toprakdan duram
Çağırım dost dost diyem verem haber
- 4 Yoğ idi bu yer ü gök ins ü melek
‘Âşık idim anda ben rûy-ı nigâr
- 5 Ben anınla ‘âşık u ma‘şûk iken
Dahi ne diyâr var idi ne deyyâr
- 6 Deprenir dil yok idi henüz dahi
Ben anı zikr eder idim bî-karâr
- 7 Şimdi bu ‘aşkdan nite ayrı olam
Çün ezelden gelmişem mest ü humâr
- 8 Mal ü mülk ü hânümânım ‘aşk durur
N’iderem kevneyni ben ‘aşksız i yâr
- 9 Gösteren ‘aşkdır bana ol dost yüzün
Dosta varır kim ki bu ‘aşka uyar
- 10 Kim ki andan bunda ‘âşık gelmedi
Oldur ol kim yine murdarın kovar

- 11 **Eşrefoğlu Rûmî** ezelden tâ ebed
Şöyle ‘âşık geldi hem ‘âşık gider
- 12 Anın için sözleri mestânedir
Mest olanlar hemîşe câna kıyar
- 13 ‘Âşık-ı şûrîde-dil mest ü harâb
Aşk oduna tutuşup dâ’im yanar

- 1 Yüreğime dost derdi urdu türlü yareler
Hiç tabîbler ana kılmaz ne devâ ne çâreler
- 2 İllâ ki olur dost vaslı ana dermân u tabîb
Andan özge her ne kılsam yüreğimi pâreler
- 3 Kim ezel gününde şâha mahrem-i esrâr ise
Hâldaşımdır râzdaşımdır gelsin ol âvâreler
- 4 İlmine mağrûr olanlar kaldı ‘aşkdan bî-nasîb
‘Âşıkın bir lem’asına ermez ol bî-çâreler
- 5 El tutuşup gidelim dostdan yana ive ive
Bizi bunda aldamasın işbu ağ u karalar
- 6 ‘Âlîdir ‘aşk meclisi bî-derd olanlar eremez
Gönlü bî-derdin katıdır tıynın seng-i hâreler
- 7 ‘Âşık-ı şûrîdeler şûrîde şeydâ oluban
Taş gibi gönülleri yumşak muma döndereler
- 8 Dost derdiyle hemîşe teşne dîl olanları
Dost vaslı şerbetiyle daimâ suvaralar

- 9 **Eşrefoğlu Rûmî**'ye sorar isen dost kandedir
Der yer ü gök 'arş u kürs dopdoludur hep aralar
- 10 İllâ görmez anı bu ten gözü cân gözü gerek
Can gözün açmağa bir mürşid katına varalar

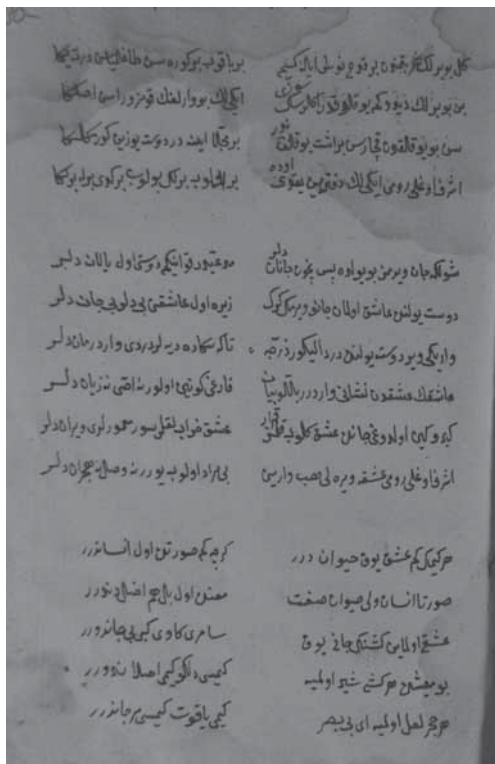

- 1 Bu fenâya sen neden böyle gönül verdin ey yâr
Ey 'aceb düşmez mi hergiz öğüne ol Bâki yâr
- 2 İşbu mâl u mülk oğul kız bâğ u bahçe don u tay
Bunda kalır sen gidersin sinleye çâr u naçâr
- 3 Buna gönül bağlayıp mağrûr olup kalmak neden
Çünkü bu bir köprüdür gelen geçer kılmaz karâr
- 4 Niceler bu köprüde yaptı 'imâretler delim
Âhir ecel seli geldi kıldı anı târumâr
- 5 Ger nebîdir ger velî ger pâdişâh u ger gedâ
Gör bu köprüden gelip kamu nice geçdi geçer
- 6 Uslu isen sen de geç hergiz 'imâret eyleme
Usan olma gâfil olma geldiğin işi başar
- 7 Seni Hak niçin yarattı niye geldin bunda sen
Anı bil kim bilmeğe getirdi seni ol bir yâr
- 8 Geç bu benlik da'vasından yokluğu eyle kabûl
Hazrete varasın âhir bâri yokluk ile var
- 9 Hazrete varan kişi şâdân ola yokluk ile
Binüben cennet Burâk'ına göriserdir dîdâr

- 10 Şöhreti ko şöhret âfetdir dedi Hayrû'l-beşer
Seni komaz oda illâ işbu nâmûs ile 'âr
- 11 **Eşrefoğlu Rûmî** bu pendî yürü sen sana ver
Var kanâ'tat cübbesin giy 'uzlet eyle ihtiyâr

- 1 Şol ki cân vermez bu yolda pes niçin cânân diler
Müdde'idir ko anı kim dostu ol yalan diler
- 2 Dost yolunda 'âşika cân vermek elbetde gerek
Zîra ol dost 'âşıkını bî-dil ü bî-cân diler
- 3 Varını ver dost derdinden alıgör zerrece
Ta ki sana da diyeler derdi var dermân diler
- 4 Her kimin gönlünde kim dost derdi yok âdem değil
Düşmüş ol hayvân 'ıyşa dün ü gün hüsrân diler
- 5 'Âşıkın 'aşkda nişânı var durur belli beyân
Fâriğ-i kevneyn olur ne assı ne ziyân diler
- 6 Kibr ü kîn olduğu cânda 'aşk gelip kılmaz karâr
'Aşk harâblıklar sever ma'mûrları vîrân diler
- 7 **Eşrefoğlu Rûmî** 'aşka vereli hep varını
Bî-murâd olup yürür ne vasl u ne hicrân diler

- 1 Her kimin kim ‘aşkı yok hayvân durur
Gerçi kim sûretde ol insan durur
- 2 Sûretâ insân velî hayvân sıfat
Ma‘nâda ol “*Belhüm edall*”dan durur⁴
- 3 ‘Aşkî olmayan kişinin cânı yok
Sâmirî gâvı gibi bî-cân durur
- 4 Bu mîşede her kişi şîr olmaya
Kimi tilki kimisi arslan durur
- 5 Her hacir la’l olmaya ey bî-basar
Kimi yakut kimisi mercân durur
- 6 ‘Âşıkın mihr ü vefâ sıdk u safâ
İşi dâ’im lutf ile ihsân durur
- 7 ‘Aşksızın her sözü da‘vâ cenk cidâl
Kibr ü ucbu sıfatı şeytân durur
- 8 ‘Âşıkın işi tevazû’ meskenet
Gözleri yaşı müdâm seylân durur
- 9 ‘Aşksızın gör kim bahîl nâkes u şûm
Nefsi itin becerir sekbân durur
- 10 ‘Âşıkın kalbi selîm keffi kerîm
Dost yolunda cânı da kurbân durur

4 “Andolsun biz, cinler ve insanlardan, kalpleri olup da bunlarla anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçoklarını cehennem için var ettik. İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da aşağıdadırlar. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir.” A’raf/179.

- 11 ‘Aşksızın gönlü daracık söyleme
Zemheri şîveli bir nâdân durur
- 12 ‘Âşıkın gönlü müdâm kaynar taşar
Taşra atar dürlerin ‘ummân durur
- 13 ‘Aşksızın her bir sözü bir ok gibi
Dokunur sanki katı yaydan durur
- 14 ‘Âşıkın cünbüşleri tatlı şîrîn
Her du‘âsı dertlere dermân durur
- 15 ‘Aşksızın her tâ‘ati olur hebâ
‘Âşıkın küfrü dahi imân durur
- 16 ‘Âşıkın varı yol içinde sebîl
Her neye hükm etse fermân durur
- 17 ‘Aşksızın yeri cehennem esfeli
Sekiz uçmak ‘âşıkâ meydân durur
- 18 Gerçi ‘âşık sûretâ miskîn fakîr
İllâ ma‘nâda ulu sultân durur
- 19 Her kimin kim ‘aşkı var hayvân değil
Zîra her müşkil ana âsân durur
- 20 **Eşrefoğlu Rûmî**’nin her bir sözü
‘Aşk ile bir bahr-i bî pâyan durur

- 1 Gönlüm alanın sözünü dâ’im söyleyesim gelir
Derd hûnuyla ‘âşıkları her dem toylayasım gelir

- 2 Dûnyâ nedir dost yoluna ‘âşık anı terk etmeye
Bir cânım var ol dost için kurbân eyleyesim gelir
- 3 Bu od u su yel ü toprak libâsın çıkarıp döküp
Anın vahdet deryâsına girip boylayasım gelir
- 4 Mansûr layın hayrân u mest “*Ene’l-Hak*” demini urup
‘Aşkın meydânına girip cân baş oynayasım gelir
- 5 Pervâne gibi bî-karâr şâhın cemâl-i şem’ine
Düşüp tutuşuban her dem yanıp parlayasım gelir
- 6 ‘Aceb şûrîde bülbülem dün ü gün kılarım zârî
Dost bahçesinin güllerin müdâm yıylayasım gelir
- 7 **Eşrefoğlu Rûmî** eydür maksûdum anın derdidir
Bir dem dertsiz olur isem cân ısmarlayasım gelir

- 1 ‘Âşıkın gönlü hemîşe ‘aşk ile pür-nûrdur
Ol gönül nite öle çün ‘aşk ile ma‘mûrdur
- 2 ‘Âşık her yer Tûr’dur her nefes mi‘râc olur
‘Aşk olmayan gönüller tâ ebed mehcûrdur
- 3 ‘Âşıkın her kande baksa gördüğü dost yüzüdür
Cânı mestdir anın için gözleri mahmûrdur
- 4 Kâfirin ‘aşkla küfrü ‘âkıbet îmân olur
Zâhidin sa’yi kamu ‘aşksız hebâ menşûrdur
- 5 ‘Aşk kitâbın ‘aşkdan okuyan kamu ‘ilmi bilir
Evvel âhir ‘aşk kitâbında zîrâ mastûrdur

- 6 ‘Aşk gözüne dolunur iki cihânda nesne yok
‘Aşk gözünden dost yüzün gören dahi meşhûdur
- 7 Gel bu ‘aşka mahrem ol tâ bulasın ömr-i ebed
Bâkî devlet sürmeğe ‘âşıklara destûrdur
- 8 Şâh-ı kevneyn olmak istersen bu ‘aşka ol esîr
Nice bin yüz bin Süleymân ‘aşk elinde mûrdur
- 9 **Eşrefoğlu** gerçeksen sen eğer ‘âşık isen
Sana ne korku ne gam çün sevdiğin gayûrdur
- 10 ‘Âkile bu söz ‘aceb gelir ‘acebdir hem ‘aceb
‘Aşk makâmına akıl ermez ermedi dûrdur

- 1 Ey gönül bir derde düş kim anda dermân gizlidir
Gel karış bir katreye kim anda ‘ummân gizlidir
- 2 Terk edip nâmûs u ‘ârı giy melâmet hırkasın
Bu melâmet hırkasında nice sultân gizlidir
- 3 Değme bir dervîş fakîri hor görüp hor bakma kim
Kalbinin her köşesinde ‘arş-ı Rahmân gizlidir
- 4 Nutka gelse cân u dil bulur hayât-ı câvidân
‘Âşıkın her bir sözünde âb-ı hayvân gizlidir
- 5 Gör bu **Eşrefoğlu Rûmî** bahr-i ‘aşkda neyledi
Cân u başın terk edip kim anda cânân gizlidir

- 1 Gönlümün her kûşesinde ‘arş-ı Rahmân gizlidir
Katremin her katresinde bahr-i ‘ummân gizlidir
- 2 Zerremi her zerresinde nice bin şems var benim
‘Ârife bu söz ‘ayan illâ ‘avâmdan gizlidir
- 3 Bu vücûdumda benim bir kuş vardır ol kuşun
Ucu içinde tamâmet iki cihân gizlidir
- 4 Ne ‘aceb kuşdur bu kuş henüz yuvasında yatar
Lâ-mekânı seyr eder seyrânı pinhân gizlidir
- 5 Lâ-mekân u bî-nişândır ol kuşun yaylakları
Ol kuşun havsalasında sırr-ı sultân gizlidir
- 6 Ol kuşun şâh ile ‘ahdi var ezelden ileri
Bir melek bilmez nedir ol ‘ahd ü peymân gizlidir
- 7 Ol kuşun avı şikârı dost vaslıdır hemîn
Anınçün dost ana mûnis ü mihmân gizlidir
- 8 Ey ‘aceb böyle iken yâ Rab nedendir ol kuşun
Hiç inildisi tükenmez yüreği kan gizlidir
- 9 Derde düşmüşdür yanar zârî kılar dün ü günü
Zârîsi ol dost firâkı bağı püryân gizlidir
- 10 Ol kuşun vasfı öküştür der idim illâ n’idem
Müdde’iden korkarım gönlünde gümân gizlidir
- 11 Mâna-yı insânı bil kim bilesin Hakk’ı ‘ayân
Mâna-yı insânda ol sıfat-ı Sübhân gizlidir

- 12 **Eşrefoğlu Rûmî** bu remzi yine ‘ârif bilir
Bilmedi bilmeye her ‘âmî vü nâdân gizlidir

- 1 Bir dem dilim tuta idim ‘aşk komaz beni söyledir
Aceblemen söylediğim ‘aşkın ‘âdeti böyledir
- 2 Bu ‘aşk beni deli kıldı ‘aklımı başımdan aldı
Mecnûn gibi dün ü günü zârî kıluban inletir
- 3 ‘Aşkdır beni benden alan sevdiklerimden ayıran
Kimdir ‘aşka karşı duran şâhları başdan iledir
- 4 ‘Aşk kime kim saldı sâye başını verdi gavgâya
Mansûrlayın esrik deli “*Ene'l-Hak*” dâvâ eyledir
- 5 ‘Acebdir bu ‘aşkın işi gönülden sürer teşvîşi
Gözlerden akıdır yaşı yürekden odu biledir
- 6 Her kimin ‘aşkı var ise içinde od yanar ise
Zihî bahtlı durur câmı sohbeti ol dost iledir
- 7 ‘Aşkdır gönülde nûr olan ‘aşkdır Mûsâ’ya Tûr olan
‘Aşkdır ki ‘Îsâ deminde ölüler diri kıla dur
- 8 Gel ‘âşık ol şâd olasin gussadan âzâd olasin
Dürr-i yetîmi bulasin bu ‘aşk bahrine dala dur
- 9 **Eşrefoğlu Rûmî** söyler ile şâra haber eyler
Kim ki ‘âşık olmak diler gelsinler beri saladır

- 1 ‘Aşk ile âvâre olan dünyâda kârı n’ider
Gönlünü ol yâre veren bir dahi yârı n’ider
- 2 Tâlib olan cân u gönülden anın dîdârına
Kâl u kîl ü ‘ilm ü mansıb cübbe destârı n’ider
- 3 Dost visâli şerbetinin cür’asından nûş eden
Fânî lezzetden geçer ol şehd ü sükkârı n’ider
- 4 Dost yolunda terk ü tecrîd olan ol âzâde er
Sanular sanup yürümez hayırla şerri n’ider
- 5 Dost hevâsına düşen küllî hevâlardan geçer
Başını gavgâya vermez yoğ u yâ varı n’ider
- 6 ‘Âşıkın yoldaşı derd ü âh ile gözyaşıdır
Derd-i yâr çün ele girdi dahi tîmârı n’ider
- 7 Âşinâ-yı dost olanlar mâsivâyı terk eder
Fikri zikri dostdur ancak özge güftârı n’ider
- 8 Her belâ dostdan ki gelir hiç demez çûn u çerâ
Kahrı lutfu bir bilir ol nûru ya nârı n’ider
- 9 Hâlıkı bulan kişi halkdan bi-küllî kesilir
Ma’melesi dost ile dir satu bâzârı n’ider
- 10 Evliyâ yoluna sıdk ile gelen gerçek mürîd
Mâl u mülkü cân u başı nâmûs u ‘ârı n’ider
- 11 **Eşrefoğlu Rûmî** dost bahçesinin bülbülüdür
Dosta karşı dâ’im öter gül ü gülzârı n’ider

>
20

- 1 Kim ki dost yolunda terk-i cân eder
Dost ana didârını ihsân eder
- 2 Kim bu fânî dünyâyı terk eylese
Dost anı ebed mülküne sultân eder
- 3 Dost için nefse murâd vermeyene
Dost sekiz uçmağını erzân eder
- 4 Dost elinden câm-ı ‘aşkı nûş eden
Sırrı ma’şûku nite pinhân eder
- 5 ‘Âkıbet Mansûr layın esrik deli
Ol “*Ene’l-Hak*” dârını seyrân eder
- 6 Cân verenler kan bahâ dîdâr alır
Sanma bu bâzârı her bî-cân eder
- 7 **Eşrefoğlu Rûmî** cân terk edeli
Her nefes dost iline cevlân eder

>
21

- 1 Seni bunda komazlar gönlünü bundan götür
Terk eyle kibr ü kîni bir gönül ele getir
- 2 Buna gönül bağlayıp nefesine uyar isen
Ol nefsin alır seni doğru tamuya iltür
- 3 Bunda kimesne kalmaz gelen gider eğlenmez
Yol düşvâr korku katı işini bunda bitir

- 4 Bunda bitmeyen işler anda da bitmeyiser
Gafletten uyar cânın ‘aklın başına getir⁵
- 5 Kanı bunda gelenler mülk benimdir diyenler
Şimdi görünce anlar toprak oluban yatur
- 6 Mülkün ıssı bellidir yâ bu da‘vâlar nedir
Var utan da‘vâyı ko tap yüz karasın artır
- 7 İste bul Tanrı hâsın sildir gönlünün pâsın
Gir evliyâ yoluna cânın rahmete yadır
- 8 Fırsatın elde iken düriş menzile eriş
Bu derbendi geç dahi var şâh oluban otur
- 9 **Eşrefoğlu Rûmî** var ilk öğüdünü sen al
Kevneyni ardına sal yüzün hazrete götür

- 1 Kendi tatlı cânına nefsin yavuz yoldaşdır
Nefsine uyma şâhım aldar seni kolmaşdır
- 2 Hayrı kor şerre yilter doğru tamuya ilter
Küfrü îmân gösterir yol urucu kallâşdır
- 3 Nefs ile şeytân birdir çoklar nefse esîrdir
Nicenin nefs elinden ciğeri dolu başdır
- 4 Kim ki nefsine uydu kendini oda koydu
Ol nefsine uymayan bil ki devletli başdır

5 “ilk öğüdünü” ibaresi bazı yazmalarda “elin öğdünü” şeklinde de geçmektedir.

-
- 5 Nefs kadîm Hakk'a 'âsî yokdur oddan korkusu
İşi benlik da'vâsı emmâredir ser-keşdir
- 6 Nefsin hacca vardığı meşicilere girdiği
Aç yalın yürüdüğü maksûdu bir şabaşdır
- 7 Hak rızâsından kaçır hevâ yolunda uçar
Kibr ü kîn buhl ü hased bunlar nefse koldaşdır
- 8 Nefs ölümünü anmaz işin sonunu sanmaz
Öğüt versen hiç almaz sanki bir katı taşdır
- 9 Riyâdır hep tâ'ati hod-bînlikdir 'âdeti
Terk etdir 'âdetini evliyâyâ ulaşdır
- 10 Kanâ'at kılıcıyla kes nefsinin başını
Nefse uyup cânını tap mihnete sataşdır
- 11 Uyma nefsin itine eriş mürşid katına
Nefsine uyar isen var it gibi dalaş dur
- 12 Nefsi kogıl 'aşka uy dervîşlikden duyı duy
Dervîşlik duyanların varı yolda taraşdır
- 13 Bağla nefsin itini yemesin hulk atını
Emîn olma nefsinden deme nefsim yavaşdır
- 14 Kes tama' damarların ur nefsinin boynunu
Gör 'âşıklar nefis ile dün gün nice savaşdır
- 15 Bu **Eşrefoğlu Rûmî** nefsinini öldürelî
Kande baksa dost yüzü gözlerine tutaşdır

- 1 Gönül dostun cemâl âyînesidir
Gönül kim pas ola dostun nesidir
- 2 Hayâtıdır kulûbun zikr-i mahbûb
Hayâl-i dost gönüller mûnisidir
- 3 Hayâl-ı gayrdan gönlün safâ kıl
Ki sâfi gönüle dost konasıdır
- 4 Gönüldedir gönülde pertev-i dost
Bu gönüller anın genc-hânesidir
- 5 Gönülde buldu dostu âşinâlar
O taşra isteyen bîgânesidir
- 6 Gönül ‘arşdan uludur nice bin ‘arş
Gönül zerresinin bir dânesidir
- 7 Gönül esrârı dersem akla sığmaz
Hasû’l-hâs tevhîdin hazînesidir
- 8 Bu kemter **Eşrefoğlu Rûmî** gönlü
Sınık mecrûh u hem vîrânesidir

- 1 Senin ‘aşkın bana mezheb ü dîndir
Seni her kimse kim sevmez bî-dîndir
- 2 Seni seven n’ider hûr u kusûru
‘Âşıklara senin ‘aşkın hemîndir

- 3 Sekiz uçmak bana sensiz dûzahdır
Yedi tamu seninle reyâhîndir
- 4 Şeker yersen bana sensiz acıdır
Seninle zehr-i kâtil key şirîndir
- 5 İki cihân içinde her ne kim var
Dükeliden senin ‘aşkın güzîndir
- 6 Nedir dünyâ yolunda cân verenler
Ki her bir kûşede binin binindir
- 7 Benim fikrim hayâlim endişemsin
Anınçün gözlerim her dem nemîndir
- 8 Yüreğimde yanan ‘aşkın odudur
Bu iniltim enîn dünin günündür
- 9 Senin ‘âşıkların çok dükelinden
Bu **Eşrefoğlu Rûmî** kemterîndir

- 1 Benim derdim emi yârin gamıdır
Bu zahmım merhemi gözüm nemidir
- 2 Âhımdan derd ile zârılığımdan
Felekler de melekler hep semîdir
- 3 Kimin gönlünde ki bu derd odu yok
Kamu hayvânların kemden kemidir
- 4 Bu derd oduna kim yandıysa ey yâr
Bilin anı ki kâmil âdemîdir

- 5 Yedi tamu odu bu derd odunun
Katında san kim bir kıvılcımıdır
- 6 Bugün bu derd oduna yanmayanın
Yarın dûzahda yanmak lâzımıdır
- 7 Saladır gelsin ol pervâne âşık
Bu derd oduna yansın kim demidir⁶
- 8 Bu dertden **Eşrefoğlu Rûmi** ölse
Ölüm değil düğün ü bayramıdır

- 1 ‘Âşıklar iki cihânda nefis murâdın almayalar
Ağlayalar dün ü günü şâd oluban gülmeyeler
- 2 ‘İlm ü amel terk edeler dost ile ahd berk edeler
Yüz tutup dosta gideler aldanuban kalmayalar
- 3 Sekiz uçmak bezeklerin hûr u kusûr u köşklerin
‘Arz edeler ‘âşıklara hergiz nazar kılmayalar
- 4 ‘Âşıkların ma‘şûk ile cândan öte esrârını
Ol sır içinde sırrını ferîşteler bilmeyeler
- 5 ‘Âşıklar dost cemâlini kanda baksalar göreler
Mûsâ ilen münâcâta Tûr’u ta‘yîn kılmayalar
- 6 Tûr ne hâcetdir ‘âşıka çün her yerde dostu bile
Dâ’im münâcât edeler bir dem ayrı olmayalar

6 İkinci mısra bazı yazmalarda “Sorarsan ehl-i derdin bir demidir” şeklinde-
dedir.

- 7 Vahdet-i sırfa erenler ol dost ile dost olanlar
Ol denizde gark olanlar ad u sana kalmayalar
- 8 **Eşrefoğlu Rûmî** sende ‘aşk bahrine gark olagör
Ta ki sende senliğinden zerre gubâr bulmayalar

>
27

- 1 Bahr-i ‘ummân kuşuyum yerim mekânım andadır
Bunda avım süregeldim dü cihânım andadır
- 2 Mevc urup ol bahr-i ‘ummân bunda bıraktı beni
Dürr-i bî-hemtâ benim ma’den ü kânım andadır
- 3 Sîne ‘uryân baş açık yalın ayak geldim garîb
Tâc u tahtım mâl u mülküm hânümânım andadır
- 4 Gâfilim düşdüm duzağa bende oldum nâgehân
Bülbülüm efgâne geldim gülsitânım andadır
- 5 Zâtımı fehm etmeğe ilm-i ledün bilmek gerek
Gerçi zâta mazhar oldum bî-nişânım andadır
- 6 Bunda geldim **Eşrefoğlu Rûmî** dediler bana
Dahi bundan özge benim ad u sanım andadır

>
28

- 1 Halkı kodu Hakk’a tutdu yüzünü dervîşler
Halka bakmaz Hak’dan ayırmaz gözünü dervîşler
- 2 Çünkü yokluk şerbetinden bir kadeh nûş etdiler
Hiçe satdılar bu ‘izz ü nâzını dervîşler

- 3 Dünyanın bir çöp kadarca yanlarında kadri yok
Gözlemezler çoğunu vü azını dervîşler
- 4 Bildiler bu dünyâ hiçdir hiçe aldanmadılar
Dün ü gün artırdılar âh u sûzunu dervîşler
- 5 Sıdk u ihlâs ile ol dostun yoluna güvendiler
Düzdüler dost dost deyü avâzını dervîşler
- 6 Şöyle hâk etdiler ol dost yoluna kendilerin
Kimseye göstermediler tozunu dervîşler
- 7 ‘Aşk şarâbın nûş edip iki cihândan geçdiler
Dinlemediler bu halkın sözünü dervîşler
- 8 Öldüler ölmezden önden ya‘nî ihyâ oldular
Lâ-mekânda kıldılar pervâzını dervîşler
- 9 Kosalar bu **Eşrefoğlu Rûmî** dilin tutaydı
İhtiyârsız söylediler sözünü dervîşler

- 1 Dostun yüzün gören cânlar bunda nite karâr eder
Dostu her dem andığınca cânı tenden firâr eder
- 2 Aldanmaz hûr-ı cinâna yüz bin özenür ol cânâ
Nitekim şem’a pervâne gör nice kez îsâr eder
- 3 Sen dahi ol pervânedен âşıklığı öğrenegör
Kendüyi bir hayvân iken hem nâr eder hem nûr eder
- 4 Cânâ kalan âşık değil dost yolunda sâdik değil
Âşık kıyuban cânına işini key düşvâr eder

- 5 ‘İlm ü ‘amel tâ‘at ü zühd âşıkların kârı değil
Âşık kendi varlığından geçip ‘azm-i dîdâr eder
- 6 Âyîn erkândır âşika ecelinden önden ölse
Ecelinden ön ölene dost kendisi tımâr eder
- 7 **Eşrefoğlu Rûmî** dahi dost yüzünü gördü meğer
Anın için müjdeleyip âşıklara ihbâr eder

- 1 N’ideyim sabr eder isem dil ü cân oda yanar
Velî âh eyler isem kevn ü mekân oda yanar
- 2 Boyadı yeryüzünü âh ile zârım tütünü
Bu iniltim zârına cümle cihân oda yanar
- 3 Beni vaslından ırağ eyleyip cennete koma
Bu iniltim işidip hûr-ı cinân oda yanar
- 4 Yâ Rabbi fırkatin oduyla yanar yedi tamu
Yine hicrin oduna kevn ü mekân oda yanar
- 5 Kim ola şem’a yakîn olmaya da‘vâ edine
Nice yüz bin per-i pervâne oda yanar
- 6 **Eşrefoğlu** yanagör kûh u kenârında Hakk’ın
Demeyeler Rûmî’ye ibn-i fülân oda yanar

- 1 Bir damla damlatdı Allah bir kurusu yaşı nedir
Bir şehir yaratdı Allah yâ toprağı taşı nedir

- 2 Vardınız mı bâzârına Hak yetişmiş nazarına
Çıkmış şehir üzerine duran o dört kişi nedir
- 3 Ârif isen dâr içinde şâir isen ar' içinde
Bir çeşme var şâr içinde suyu gülâb yaşı nedir
- 4 **Eşrefoğlu** etmek kahrın söyler sözlerinin fahrin
Bir bekçisi vardır şehrin bil anın yoldaşı nedir

- 1 N' olur ise ko ki olsun n' olısar
Tek gönül Allâh'ı bulsun n' olısar
- 2 'Aşk deryâsı cûşa geldi kan akar
'Âşık-ı bîçâre ko ki dalsın n' olısar
- 3 Dost bağında tâze güller açılır
'Ömür bağı ko ki solsun n' olısar
- 4 Bu denize düşen ölür dediler
Ölür ise 'âşık ölsün n' olısar
- 5 'Âkıbet şol göze toprak dolısar
Bir gün evvel ko ki dolsun n' olısar
- 6 Dünyânın mansıbların 'izzetin
Kodı **Rûmî** alan alsın n' olısar
- 7 'Aşk gelicek cümle işler bitiser
Bitmez ise ko ki kalsın n' olısar

>
33

- 1 Kande ararsın anı kim yine ol cân sendedir
Câna cânân ister isen yine cânân sendedir
- 2 Sen seni seyr edegör ki Sedd-i İskender gibi
Hızır sensin senden içre âb-ı hayvân sendedir
- 3 Gökden indi mi kerâmet kime erdi bu nidâ
İncil ü Tevrat Zebûr u hatm-i Kur'ân sendedir
- 4 Çağrışıp seni dilerler gökdeki ferîşteler
Zîra kudret haznesinin dîn ü îmân sendedir
- 5 Ger eğer açıp okur isen bu gönül âyînesin
Heşt cennet yedi nîrân sırr-ı pinhân sendedir
- 6 **Eşrefoğlu Rûmi** gel sen de olagör dost ile
Derde dermân ister isen yine dermân sendedir

>
34

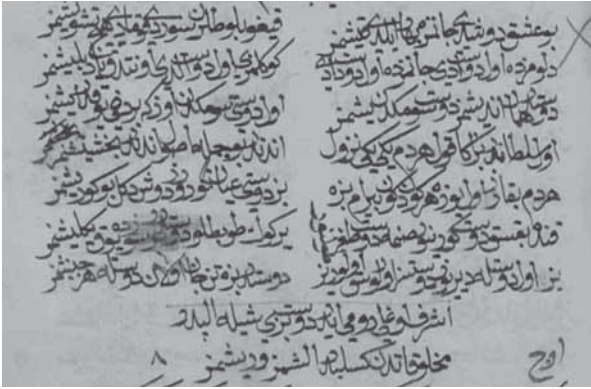
- 1 Cemâlin seyr edip ismin andığım
Bize himmet eyle Şeyh Abdülkâdir
'Aşkın ile pâslı gönlüm açdığım
Bize himmet eyle Şeyh Abdülkâdir
- 2 Senin sözün hem vücûdun mutlakdır
Ol iki cihânda gül yüzün akdır
Yeryüzünde halîfelerin çokdur
Bize himmet eyle Şeyh Abdülkâdir

- 3 Mürîdlerin hatâlardan saklarsın
Münkirleri sır okuyla oklarsın
Kutbu'z-zamân dört köşeyi beklersin
Bize himmet eyle Şeyh Abdülkâdir
- 4 Nakîbleri sancağını götürür
Nice münkirleri yola getirir
Halîfelerin yanında oturur
Bize himmet eyle Şeyh Abdülkâdir
- 5 **Eşrefoğlu** eydür aşkın elinden
Kimse mahrûm kalmaz senin yolundan
Gerek bunda gerek Bağdat ilinden
Bize himmet eyle Şeyh Abdülkâdir

- 1 Cân verir 'âşık bu yolda kasd-ı cânân eylemez
Küfr ile kılmaz 'adâvet meyl-i îmân eylemez
- 2 Dünyâ âhret küfr ü îmân nisbeti yok 'âşıkın
Korku dûzahdan ümîdi hûr u cinân eylemez
- 3 Yaz u kış leyl ü nehâr cümle bahâr oldu ana
Her çiçek gül, yok diken 'azm-i gülistân eylemez
- 4 Mescid ü büthâne fark eylemez 'âşık olan
Kande olsa dost iledir vasl-ı hicrân eylemez
- 5 Bakdığı yerde görür dost yüzünü bî-levn ü renk
İllâ bu sırra melek mahrem ya insân eylemez
- 6 Bî-nişân olur nişânın kimse bilmez 'âşıkın
Niteliği hiç belirmez rengi elvân eylemez

- 7 Şems olur zerre iken hem katre iken deryâ olur
Cûş eder taşra atar ol dürrü pinhân eylemez
- 8 Tut dilin söyleme **Eşrefoğlu Rûmî** kıl sükût
‘Ârifin sözlerini çün fehm-i nâdân eylemez

Mecmûa-i İlâhiyât, Millî Ktp. Yz. A 1931, vr. 82a.

36

- 1 Bu ‘aşk düşdü cânımıza bahâr eyledi kışımız
Kaygı bulutların sürdü komadı hiç teşvîşimiz
- 2 Dilimizde ol dost adı cânımızda ol dost tadı
Gönlümüzü ol dost aldı unuttuk yâd bilişimiz
- 3 Ol sultândır biz ana kul her dem yeni yeni nüzûl
Andandır bu cümle usûl andandır her bahşîşimiz

- 4 Her dem bakarız ol yüze her gün düğün bayrâm bize
Biz dostu ‘ayân görürüz düş değil bu görüşümüz
- 5 Kanda baksak dost görünür sanma dost doğar dolunur
Yer ü gök dopdolu dostdur bu sözde yok yanlışımız
- 6 Biz ol dost ile diriyiz dostsuz olursak ölüyüz
Dostdur bize ten cân olan dost ile her cünbüşümüz
- 7 **Eşrefoğlu Rûmî** eydür dost bizi şöyle alıpdır
Mahlûkâtdan kesilipdir alışımız verişimiz

- 1 Bana sen cân yetersin cân gerekmez
Seni gerek seni kevneyn gerekmez
- 2 Senin fikrin ile doldum tamâmet
Yeter derdin dahi dermân gerekmez
- 3 Murâdım sensin ey dost senden özge
Sekiz uçmak hûr ü gilmân gerekmez
- 4 Yönüm sana vü kıblem ma‘bûdum sen
‘Ayân gördüm seni gümân gerekmez
- 5 Beni küllî yitirdim seni buldum
Bu ben sensin ben öldüm ben gerekmez
- 6 Ene’l-Hak sırrını fâş eylerim fâş
Melâmet olurum pinhân gerekmez
- 7 Sana dost ‘aşkı **Eşrefoğlu Rûmî**
Yeter sana dahi îmân gerekmez

>
38

- 1 Müflisiz iki cihânda ‘aşka verdik varımız
Pîşemizdir dost sevmek koduk özge kârımız
- 2 N’ideriz biz dü cihânı çün ki bulmuşuz anı
Andan artık cân u dilde yok durur tekrârımız
- 3 Biz safânın sâfîsin içdik safâdır kalbimiz
Mâsivâdan âyinede zerre yokdur bârımız
- 4 Biz teni cânı anın yolunda îsâr etmişiz
‘Akl u fehm ü ‘ilm ü zühdden kalmadı deyyârımız
- 5 Münkir olma sen bu ‘aşka sıdk ile gel bul safâ
Kargadır münkir anın tatmaz bizim sükkârımız
- 6 Siz bizim bizden bize gitdiğimiz kılman aceb
Bir nefesde iki ‘ıyd eder bizim tüccârımız
- 7 Zâhidâ var var ki bu ‘aşktan duyarın yok senin
Bilmedi bilmeyiser bî-derd bizim esrârımız
- 8 Kimyâ-yı ‘aşkı bulduk mîsi altûn ederiz
Ortadan çıksın zagal kim sâfidir bâzârımız
- 9 Biz fenâ olup fenâdan ki fenâyâ yetmişiz
Şöyle kim mahv olmuşuz hiç kalmadı âsârımız
- 10 ‘Aşk ile olduksa fânî dost ile bulduk bekâ
Çün bekâyâ vâsıl olduk bâkidir envârımız
- 11 Sen bu **Eşrefoğlu Rûmî**’nin sözlerin tanlama kim
Dahi bundan özgedir ‘âşıklara ahbârımız

- 12 Levnimiz bî-levn ü renkdir niteliksiz nûrumuz
Rûhumuz dâ'im esrik yok durur huşyârımız

>
39

- 1 Bu nice dertdir ki düşdü câna dermân istemez
Artırır günden güne derdini noksân istemez
- 2 'Âşka derdi anın besdir gerekmez dü cihân
Bülbülün maksûdu güldür bağ u bostân istemez
- 3 N'eylesin n'etsin sarâyı pâdişâhı isteyen
Hûriye kılmaz nazar cennet ü rıdvân istemez
- 4 Hangi başda kim anın sevdâsı yokdur ko anı
Zağdır ol murdâra gitsin şükkeristân istemez
- 5 Hangi cânda kim anın derdi odu yanmaz müdâm
Ta ebed cânsızdır ol bî-cân ki cânân istemez
- 6 Şol gönül ki 'aşk nûruyla münevver olmadı
Kaldı nefsi zulmetinde âb-ı hayvân istemez
- 7 Artır derdin sen ey **Eşrefoğlu Rûmî** 'ârı ko
Derd ile rüsvây olan 'âlemdede pinhân istemez

>
40

- 1 Bu 'akl u fikr ile ol cân bulunmaz
Nice yıl oldu sergerdân bulunmaz
- 2 Denizler iççerem susuz geççerem
Beni kandırası 'ummân bulunmaz

- 3 Yitirdim Yûsuf'u Ken'ân içinde
Yûsuf bulundu uş Ken'ân bulunmaz
- 4 Bu derde nice yanarsın ey dervîş
Gerek göyün gerekse yan bulunmaz
- 5 Kamunun derdine dermân bulundu
Bu benim derdime dermân bulunmaz
- 6 Bu derde mübtelâ olmuş cihânda
Bu Rûmî gibi bir insân bulunmaz

- 1 Bu ben bîmâra yok tîmâr hergiz
Bu resme olmaya bîmâr hergiz
- 2 Ezeldendir bana bu derd ezelden
Velîkin kılmadım izhâr hergiz
- 3 Bu derdi sakladım cândan dahi ben
Beni bilmedi nefsi-i gaddâr hergiz
- 4 Cihân içinde derdimi demeğe
Aradım bulmadım bir yâr hergiz
- 5 Bu cân u bu gönül bigânedir çün
Bulara açmadım esrâr hergiz
- 6 Ebed gününe iltem ben bu derdi
Çü mahrem olmadı deyyâr hergiz
- 7 Garîbim 'âşıkım hasta vü mecrûh
Diyemez derdimi diller hergiz

- 8 Dünüm günüm inilti ile geçdi
Ünümü duymadı ağyâr hergiz
- 9 Tütünüm tütmedi yandım kül oldum
Külümnden kalmadı âsâr hergiz
- 10 Ne şîrîn tatlı derddir bu derd kim
Buna öykünmedi sükker hergiz
- 11 Sükût et **Eşrefoğlu Rûmî** tınma
Bu remzi anlamaz huşyâr hergiz
- 12 Bu derdden mest olup mestânelik kıl
Başından gitmesin humâr hergiz

- 1 Bî-‘âr olagör kim ‘âr ile yâr ele girmez
Dek durmak ile rü’yet-i dîdâr ele girmez
- 2 Bülbül gibi kıl tâ-be-seher her gece efgân
Yatma dur gül vakti geçer gül-zâr ele girmez
- 3 Ko ikiliği birliğe gel bir ile bir ol
İnkârını ko ikrâr al ki ikrâr ele girmez
- 4 Nefsin putunu hurd edüben sen de Halîl ol
Gir ‘aşıkın esrârına kim esrâr ele girmez
- 5 Hep varlığını dost yoluna küllî fenâ kıl
Yok ol yürü bu varlık ile ol var ele girmez
- 6 Sen senliğini dostu verüben dostu alğör
Geçirme bu bâzârı ki bu bâzâr ele girmez

- 7 Baş terkini ur iste anı etme tevakkuf
İki sanuban durma geçer dîldâr ele girmez
- 8 Eyyûb gibi sabr eyle derdine kılma şikâyet
‘Aşk avcısına belâdan özge şikâr ele girmez
- 9 Tut pendini bu **Eşrefoğlu Rûmî**’nin zinhâr kim
Dost haberin doğru verir her bâr ele girmez

- 1 Ben derdimden inler idim derdim bana dermân imiş
Bî-derd olan kimselerin den adı müselmân imiş⁷
- 2 Bî-derd olan insân değil hiç ‘ameli olmaz kabûl
Derdsiz kişi bu ‘âlemde bir yularsız hayvân imiş
- 3 Hayvân deme insân deme hergiz yaramaz bir eme
Çün ermedi ‘aşka deme varsın kim ol bî-cân imiş
- 4 Ko gitsin ol dertsiz ebter bu derd bize dermân yeter
Kim bundan anda derd ilter yardımcısı Rahmân imiş
- 5 Derdlilerin âh u sûzu hoş cûşa getirdi bizi
Derdsizlerin sovuk sözü katı zemherîden imiş
- 6 Derdsizleri görür gözüm yanar içim göyner özüm
Kim ol bîçâre gözsüzün kılavuzu şeytân imiş
- 7 Maksûd bu ‘ilm ü ‘amelden bu derd ü âh u sûz imiş
Çün derd ü âh u sûzun yok bu ad sana bühtân imiş
- 8 Gel dost derdine düş yürü bî-derd olandan giñ yürü
Bî-derd olanların yeri cehennemde katrân imiş

7 den: deyin ki.

- 9 Kim ki bu derde düşmedi bir mürşide erişmedi
Çiğdir ol dahi pişmedi pes süstlüğü andan imiş
- 10 Gelsin derdli ‘âşık kanı versin cânı alsın yâri
Dost yoluna olmak fânî ‘âşıklara erkân imiş
- 11 **Eşrefoğlu Rûmî** senin gün gün artsın derdin demek
Çün katında bu dünyânın varı yoğu yeksân imiş
- 12 Bunun fânî lezzetine aldanmagıl şöhretine
Mağrûr olma devletine hîlesi çok fettân imiş

>
44

- 1 Seni seven ‘âşıkların
Gözü yaşı dinmez imiş
Seni maksûd edinenler
Dünyâ âhret anmaz imiş
- 2 Ölmez imiş ‘âşık cânı
Hiç dağılmaz imiş teni
‘Aşk kimi kim kıldı fânî
Ana zevâl ermez imiş
- 3 Gönlin sana verenlerin
Eli sana erenlerin
Gözü seni görenlerin
Devrânları durmaz imiş
- 4 ‘Aşkına düşen cânların
Yoluna baş verenlerin
‘Aşk bülbülü olanların
Kimse dilin bilmez imiş

- 5 Kim ki gerçek sever seni
Yoluna kor teni cânı
İster seni dün ü günü
Hûri'ye aldanmaz imiş
- 6 'Aşkın ile bilişenler
Senin ile buluşanlar
Sen sultâna ulaşanlar
Ebedî ayrılmaz imiş
- 7 Hak yoluna gelenlerin
Hakk'ı gerçek sevenlerin
Nişânı budur anların
Mâla cânâ kalmaz imiş
- 8 Sen Leylâ'yı görenlerin
Mecnûn olup kalanların
Kendözünden varanların
Kimse hâlin bilmez imiş
- 9 **Eşrefoğlu Rûmî** senin
Yansın 'aşk oduna cânın
'Aşk oduna yanmayanın
Kalbi sâfî olmaz imiş

- 1 Câna cefâ kıl yâ vefâ
Senden hem ol hoş hem bu hoş
Yâ derdin gönder yâ devâ
Senden hem ol hoş hem bu hoş

- 2 Hoşdur bana senden gelen
Ya tâze gül yâhûd diken
Ya hil'at u yâhûd kefen
Senden hem ol hoş hem bu hoş
- 3 Hâlimi bir dem soragel
Diler isen bağrımı del
Ey kahrı vü lutfu güzel
Senden hem ol hoş hem bu hoş
- 4 Gelse celâlınden cefâ
Yâhûd cemâlinden vefâ
İkisi de cana safâ
Senden hem ol hoş hem bu hoş
- 5 Yâ bâğ u yâ bostân ise
Yâ bend ü yâ zindân ise
Yâ vasl u yâ hicrân ise
Senden hem ol hoş hem bu hoş
- 6 Gerek öldür gerek dirgür
Gerek ağlat gerek güldür
Eşrefoğlu sana kuldur
Senden hem ol hoş hem bu hoş

- 1 Elvedâ' ey mâh-ı tâbân elvedâ'
Elvedâ' ey mihr-i Yezdân elvedâ'
Elvedâ' ey âfîtâb-ı şer'-i dîn
Elvedâ' ey mâh-ı tâbân elvedâ'

- 2 Gündüzün bayram idi sâ'implere
Her gecen bir kadr idi kâ'implere
Nûrdan bir tâc idin âlemlere
Elvedâ' ey mâh-ı tâbân elvedâ'
- 3 Leyle-i kadr ü berât idin bize
Hem dahi savm u salât idin bize
Nâr-ı dûzahdan necât idin bize
Elvedâ' ey mâh-ı tâbân elvedâ'
- 4 Yılda bir kez şehri seyrân eyledin
Kendözün bu halka mihmân eyledin
Sonra tâvûs gibi cevlân eyledin
Elvedâ' ey mâh-ı tâbân elvedâ'
- 5 Hazrete bizden şikâyet eyleme
'Aybımız çokdur hakâret eyleme
Eşrefoğlu'na melâmet eyleme
Elvedâ' ey mâh-ı tâbân elvedâ'

- 1 Şol zamân kim ben ol dostdan ayrı düşdüm oldum ırak
Hasret ü derd ü âh ile çok ağladım tutdum fırak
- 2 İstedim yedi iklîmi ne Rûm'u kodum ne Şâm'ı
Gezdim yürüdüm tamâmı başım açık yalın ayak
- 3 Yer mi kodum istemedik âdem mi kodum sormadık
Aç u susuz halvetlerde zârî kılar idim yavlak
- 4 Kimse hâlim bilmez idi derdime em kılmaz idi
Derdim kime söyler isem eydür idi bana ahmak

- 5 Ne uslu ne deli idim ne ölü ne diri idim
Dost fikriyle dolu idim dost idi endîşem ancak
- 6 Dost dost deyü gezer idim dost kandedir sorar idim
Dost haberin verenlere ederdim yüzümü toprak
- 7 İsteyerek buldum eri gerçek ere sordum yâri
Dedi yeter eyle zârî dost sendedir sen sana bak
- 8 Yürü halvet eyle seni senden zerre koma seni
Senden gidericek seni dost sende edinir durak
- 9 Tutdum ol erin sözünü çevirdim benden yüzümü
İzledim kendi kendimi benden bana göründü Hak
- 10 Gördüm ‘âlem dostdan dolu geldi bana der bir ulu
Var imdi sen şimden gerü sen ben defterin oda yak
- 11 Yakdım oda defterleri terk etdim ol tertîbleri
Gördüm ki key hicâb imiş ‘âşıklara bu kara ak
- 12 Geçdim bu akdan karadan ikiliğ sürdüm aradan
Birliğe yetdim dost ile birlikden okudum sebak
- 13 Bilesin bu mu’ammaı yermeyesin yoksul bayı
Bir bakasın ‘amma hâssa tutmayasın kimseye dak
- 14 **Eşrefoğlu Rûmî** gibi gir bu yola gerçek isen
Tâ ‘âşıklar arasında sana da diyeler saddak

- 1 Yüreğime şerha şerha yaralar urdu bu ‘aşk
Gâret etdi gönlüm evin yağmâya verdi bu ‘aşk

- 2 Şimdi hâkim gönlümün iklimine ‘aşkıdır benim
‘Akla nefse tene cânâ hükmünü sürdürdü bu ‘aşk
- 3 Her sıfat kim nefsin ü ‘akl u rûhun var idi
Tartdı seyfullâh yürüdü kamusun kırdı bu ‘aşk
- 4 Bu gönül hücrelerini tahliye kıldı kamu
Âdemiyyet noktasından sildi süpürdü bu ‘aşk
- 5 Kendi varlığıyla küllî varlığım mahv eyledi
Dost gözüyle bakdı ol dost yüzünü gördü bu ‘aşk
- 6 Çün fenâ dârında benlik Mansûr’un dâr eyledi
Dost eşliğinde *Ene’l-Hak* nevbetin urdu bu ‘aşk
- 7 Gün gün **Eşrefoğlu Rûmî** derdin artar pes neden
Zahmına hod dost elinden merhem ırgürdü bu ‘aşk

- 1 Cihânı hiçe satmaktır adı ‘aşk
Döküp varlığı gitmekdir adı ‘aşk
- 2 Elinde sükkeri ayruğa sunup
Ağuyu kendi yutmaktır adı ‘aşk
- 3 Belâ yağmur gibi gökden yağarsa
Başını ana tutmaktır adı ‘aşk
- 4 Bu ‘âlem sankim oddan bir denizdir
Ana kendini atmaktır adı ‘aşk
- 5 Var **Eşrefoğlu Rûmî** bil hakîkat
Vücûdu fânî etmekdir adı ‘aşk

- 1 Cefâ vü renc ü mihnetdir adı ‘aşk
Firâk u derd ü firkatdır adı ‘aşk
- 2 Verip râhatları mihnetler alıp
Dün ü gün âh u hasretedir adı ‘aşk
- 3 Bir oddur câna düşmüş kim yanadır
Yürek dolu harâretedir adı ‘aşk
- 4 Karârı yok bu ‘aşkın bî-karârdır
Ki dürlü dürlü hâletdir adı ‘aşk
- 5 Münezzehdir gâhi iki cihândan
Dükelinden ferâgatdır adı ‘aşk
- 6 Gönülde derd-i yâr ancak hemîndir
Bu halkdan kamu ‘uzletdir adı ‘aşk
- 7 Bu ‘aşkı kimse vâsf etmez dil ile
Kamu gussa vü hayretedir adı ‘aşk
- 8 Sıfatdır ma‘şûka bu ‘aşk u ‘âşık
Ki ‘aşk u ma‘şûk bir zâtdır adı ‘aşk
- 9 Bu ‘aşkı ol bilir kim ‘âşık oldu
Nice tevhîd ü vahdetdir adı ‘aşk
- 10 Sorarsan ‘aşkı **Eşrefoğlu Rûmî**
Tamâm dost ile vuslatdır adı ‘aşk

- 1 Her kime kim şu'le bıraktı bu 'aşk
'Âleme düpdüz anı çaktı bu 'aşk
- 2 Atlası çıkardı giydirdi palâs
Tahtlarından şâhları yıkdı bu 'aşk
- 3 İki 'âlemde gönül bağlamadı
Her kimin kim gönlüne akdı bu 'aşk
- 4 Yazılarda Mecnûn'u 'uryân kodu
Leylâ'ya çün bir nazar bakdı bu 'aşk
- 5 Hem-dem oldu bir nefes Mansûr ile
Boynuna urganını takdı bu 'aşk
- 6 Hârût'u Mârût'u indirdi yere
Zühre'yi aldı göğe çıkdı bu 'aşk
- 7 Niçelere bağladı zünnârını
Zühd harmânın oda yakdı bu 'aşk
- 8 'Aşka **Eşrefoğlu Rûmî** pek yapış
Çün sana da geldi yolakdı bu 'aşk

- 1 Dost yoluna gidenlere eydem nice gitmek gerek
Kimin ile yoldaş olup kimleri terk etmek gerek
- 2 Evvel mürşid elin tuta kalmaya dünyâ âhrete
Hiç demeye hâlim nite bildiğin unutmak gerek

- 3 Çeke bu yolun zahmetin râhat bile her mihnetin
İki cihân sa‘âdetin cümle hîçe satmak gerek
- 4 Nefsine zecr ede katı hiç anmaya ‘âkıbeti
Dosta bulmağa vuslatı dünü güne katmak gerek
- 5 Meşgûl ola riyâzete bel bağlaya ‘ibâdete
Müştak ola ol hazrete ne uzanıp yatmak gerek
- 6 Şöyle kim geçe kendiden ne cânın ana ne hod ten
Cânsız gider dosta giden dahi diyem n’itmek gerek
- 7 Cânlılar varmaz bu yola cânım diyen yolda kala
Cân terk eden dostu bula cânndan sefer etmek gerek
- 8 **Eşrefoğlu Rûmî** yârı sevenlerin budur kârı
Ol dost için ağuları şeker gibi yutmak gerek

- 1 Bu gönlüm derdine düşdü Hûda’nın
Unutdu zevkini iki cihânın
- 2 Ferâgat cübbesine çekdi başın
Bırakdı kaydını bu cism ü cânın
- 3 Kamu sevdiklerinden yüz çevirdi
Özünden uydu nakşın mâsivânın
- 4 Boşaldı doldu dostun derdi ile
Yudu defterlerin çûn u çerânın
- 5 Taşa çaldı şîşesin nâm u nengin
Oda yakdı yuvasın ad u sanın

- 6 Kamu râhatların mihnete verdi
Dolu dolu içer zehrin belânın
- 7 Bu yokluk yazısında çok seğırtti
Bekâsın tâ bulunca ol bekânın
- 8 Ne ‘âşıkdır bu gönül Allâh Allâh
Ne urdu terkini kevn ü mekânın
- 9 Gel **Eşrefoğlu Rumî** sen dahi gel
Dağıt leşkerlerin kibr ü riyânın
- 10 Diriyken kendini var ölmüşe say
Geçir ol dost ile devr ü zamânın

- 1 Ben dost hevâsına düşdüm özge hevâ neme gerek
Başımda dost sevdâsı var gayrı sevdâ neme gerek
- 2 Ey zâhid-i dünyâ-perest var zühdünü ‘arz eyleme
Ben ‘âşık-ı şûrîdeyem zerk u riyâ neme gerek
- 3 Ben dost yolunda nakdimi oynayuban ütdürmüşem
Çün gitdi küllî varlığım havf u recâ neme gerek
- 4 Ben lâubâli giderim iki cihânı n’iderim
Meylim yok sekiz uçmağa pes mâsivâ neme gerek
- 5 Ben mest-i ezel gelmişem ben tâ ebed mest giderem
Hiç ayılmaz esrikliğim zühd ü takvâ neme gerek
- 6 Ben dost ile peymânımı Elest’den ön berkitmişem
Ben dostu ‘ayân görmüşem hayâl rüyâ neme gerek

- 7 Ben uykumu fikr etmezem düş görüp ta‘bîr etmezem
Ben gelmezem ben gitmezem fenâ bekâ neme gerek
- 8 Gerçi sûretde insânam ben sultân-ı ins ü cânam
Ben fâriğ-î dü cihânam işbu gavgâ neme gerek
- 9 Ben Eşrefoğlu Rûmî’yem ben bâkiyem kâdimem
Ben ol mürğ-ı lâhûtiyem arz u semâ neme gerek

- 1 Ey gönül var kim bu derdden sen haberdâr olmadın
Anın içindir bu yolda sen ciğەر-dâr olmadın
- 2 Ey gönül var kim benimle dosta karşı yanmadın
Çok cefâlar eyledin bana vefâdâr olmadın
- 3 Her gece fikrinde ben bir lâhza hâba varmadım
Sen benimle yar olup bir gece bî-dâr olmadın
- 4 Ben dilerdim dost zülfün boynuma kılam kement
Sen perîşânlık edip ol dâra ber-dâr olmadın
- 5 Pes senin gibi gönül varsın bana mahrem değil
Çünkü bu ‘aşk zehrini benimle tadar olmadın
- 6 Ben ki ol şâhın cemâli şem’ine pervâneyim
Var gönül var kim düşüp ol şem’e yanar olmadın
- 7 **Eşrefoğlu Rûmî**’ye yoldaş oluban ey gönül
Geçüben assı ziyândan dosta gider olmadın

- 1 Kanâ'at gencine elin meğer erişmedi senin
Anınçün nefsin ucundan bıraktın mihnete cânın
- 2 Gel özün mihnete salma bu fânî zevke aldanma
Şarâbı su sanıp kalma sözün işitme şeytânın
- 3 Yemek içmek ü ni'metler dün ü gün dünyâ komaklar
Bu dermekler bu bozmaklar katı mihnetdir cânın
- 4 Bu dünyâ dâmına düşme varıp şeytâna baş koşma
Bahîl nâkes yolundan çık yürüsün hayrın ihsânın
- 5 Bu mâl u mülk ü hânumân senin nendir eyâ miskîn
Gör ne kıldı mâlına vü mülküne Süleymân'ın
- 6 Senin oldur ki elinle sen anı miskîne verdin
Senin değil senin değil senin ardında kalanın
- 7 Sen anı var ise korsun döker saçar u yer içer
Senin hasret ü derd ile karılır toprağa tenin
- 8 Elinde fırsatın varken mâlına mâlik ol zinhâr
Hiç assı kılmayısardır sana sonraki peşmânın
- 9 Tama' hırs u hased senin elin gönlün dilin bağlar
Cidâl ü kibr ü kîn buhl mekr bulardır alan îmânın
- 10 Sana çün verdi Hak varlık dedi Kur'ân ile enfik⁸
Sakın sen etme bahıllık cehennem atma cânın

8 "Onlara, Allah'ın size rızık olarak verdiği şeylerden hayra harcayın, dediği zaman, o kafirler, müminler için, Allah'ın dileyince doyurabileceği kimseyi biz mi doyuracağız? Siz apaçık bir sapıklık içinde değil de nesi-niz? dediler." Yâsîn/47.

- 11 Var ol nefsin itin kör et kanâ‘at ile elin bir et
Yerin cennet eşin hûr et gel uy hükmüne Kur‘ân’ın
- 12 Ayır nefsin şeytândan ki sırlar duyasın cândan
‘Atâlar gele sultândan yakine ere gümânın
- 13 Eğer hep varlığın versen bu varlıktan seni yursan
Ana yokluk ile varsan dîdârın göresin anın
- 14 Zirâ dîdâr yolu yokluk varır cennete cömerdlik
Gider tamuya nâkeslik bulardır yolu insânın
- 15 Velî yokluk yolun tutsan ne hoşdur ol şâha yetsen
Fenâ bahrinde mahv etsen dükeli arın vü erkânın
- 16 Kalaydın dost ile bâkî olaydın ‘âleme sâkî
Felek atlasın üstünde kuraydı çetr ü sayvânın
- 17 Bu **Eşrefoğlu Rûmî**’nin tutarsan pendin ey dervîş
Olasın ‘âlem içinde murâdı cümle eşyânın

- 1 ‘Arşdan yüce kurulmuş sayvânı dervîşlerin
‘Arş kürsî levh u kalem hayrânı dervîşlerin
- 2 Dolu dolu kadehi dost elinden içerler
Nişânsız bî-nişânda cevlânı dervîşlerin
- 3 Dervîşler dostu gider iki cihânı n’ider
Mekânsız lâ-mekânda seyrânı dervîşlerin
- 4 Neliksiz niteliksiz bakarlar dost yüzüne
Pâyânsız devr içinde devrânı dervîşlerin

- 5 Dervîşleri Hak sever Kur'ân içinde öger
Hazret eşiğindedir dîvânı dervîşlerin
- 6 Âdem yaratılmazdan Elest'den ileriden
'Ahdleri var dost ile pinhânı dervîşlerin
- 7 Dervîşlerin sözünü ferîştehler anlamaz
Dört kitâbı cem' eder lisânı dervîşlerin
- 8 Hızır'a yoldaş olmazlar Mûsâ'ya sır demezler
Berkişipdir dost ile peymânı dervîşlerin
- 9 Cümle yaratılmışın dervîşler dilin bilir
Süleymân bilmez nedir zebânı dervîşlerin
- 10 Dervîşler işbu mülke teferrüce geldiler
İki cihândan öte cihânı dervîşlerin
- 11 Bu **Eşrefoğlu Rûmî** mahremi dervîşlerin
Abdülkâdir Sultân'dır sultânı dervîşlerin

- 1 Ey dirîga geçdi 'ömrün kendözüne gelmedin
Bir gün ansızın göçersin yol yarağın kılmadın
- 2 Dünyâyı ma'mûr edersin dîni eyledin harâb
Şöyle gâfilsin bu yolda bir içim su almadın
- 3 Nefse uydun 'aklı kodun Hakk'a olmadın mutî'
Bu dalâlet içre kaldın hiç hidâyet bulmadın
- 4 Hak yoluna bir kadem ihlâs ile yürümedin
Dîn imân terkin urdun nefs yolundan kalmadın

- 5 Ol Hudâ nefisini düşman kıldı sana ‘aklı dost
Düşmanımı dost edindin ey hayıf kim bilmedin
- 6 Hakk’ı kodun sen hevâna uydun oldun put-perest
Bende oldun nefesine bir dem Hakk’a kul olmadın
- 7 Kanı Hak ile ezelde etdiğin kavlı u karâr
Ahdi sıydın gayrı sevdin doğru yola gelmedin
- 8 **Eşrefoğlu Rûmi** ger ikrârına durdun ise
Mâsivâ rengin gönülden pes ne için silmedin

- 1 Uyardım sizi bu yolda dek bizimle geli görün
Arkun arkun bu dünyânın ardından kesiligörün
- 2 Konuz bu dünyâ malını terk edin kıyl u kâlini
Varın erenler yolunu bir yere cem’ olugörün
- 3 Dağılmanız değme yola geliniz gidelim bile
Bugün yarın deyip koman bu nefsdan ayrılıgörün
- 4 Bu nefsin va‘desi çokdur ‘âşıklara vâ’de yokdur
Güvenme yarınki va’deye dostu bugün biligörün
- 5 Nefs te’hîrcidir te’hîrci ede görün nefse gücü
Bâkî dirlik isterseniz dost derdiyle ölügörün
- 6 Gerçek ‘âşıksanız gelin bu yolda diriyken ölün
Ölmezden ön ölenlerin bekâsını bulugörün
- 7 Fenâsızdır bekâları key yücedir makâmları
Verüben bu fâni ‘ömrü bâkî ‘ömrü alıgörün

- 8 Bozun bu dünyâ tertîbin koman gönülde kibr ü kîn
Bu gerçekler katarına siz dahi diziligörün
- 9 Usan olup kalman geri menzil uzaktır ileri
İşbu uzak yollar için yarağınız kılıgörün
- 10 Usanlar bu yolda yitdi kâfile menzile yetdi
Yürün yürün tez erişin kâfileye katılıgörün
- 11 Dünyâyâ gönül bağlaman sonra âh edip ağlaman
Her gussadan emîn olun şâd u hurrem gülü görün
- 12 **Eşrefoğlu Rûmî** ile dostlar gelin dosta bile
İki cihân murâdından cehd edip üzülgörün
- 13 Niçe niçe nefis arzûsu niçe niçe Hakk’a ‘âsî
Uş geldi ölüm elçisi derip devşirili görün

- 1 ‘Âşık olan ‘âşıkın
Sâdık olan sâdıkın
Mahbûbudur Halık’ın
Sultân Abdülkâdir’in
- 2 İnkâr eyleyen anı
Mürşid eder şeytânı
Var seyreyle sultânı
Sultân Abdülkâdir’in
- 3 Devlet istersen devlet
‘İzzet istersen ‘izzet
Eşiğinde kıl hizmet
Sultân Abdülkâdir’in

- 4 Eyler isen hizmeti
Eder sana himmeti
Son nefesde nusreti
Sultân Abdülkâdir'in
- 5 Ol cânların cânânı
Dertlilerin dermânı
Evliyâlar sultânı
Sultân Abdülkâdir'in
- 6 Dervîş olan üftâde
Irak demez Bağdâd'a
Kadrin bilir ziyâde
Sultân Abdülkâdir'in
- 7 Bu **Eşrefoğlu** Rûmî
Dervîşlerin mücrimi
Evliyâlar sultânı
Sultân Abdülkâdir'in

- 1 Cem' olmuş dervîşleri
Sultân 'Abdülkâdir'in
Yolunda sâdıkları
Şeyhim Abdülkâdir'in
- 2 Elim verdim eline
Kurbân oldum diline
Cânlar fedâ yoluna
Sultân Abdülkâdir'in

- 3 Arısının balıyım
Bâğçesinin gülüyüm
Bâğının bülbülüyüm
Sultân Abdülkâdir'in
- 4 İnkâr eden ol eri
Mürşid eder şeytânı
Aslı durur Geylânî
Şeyhim Abdülkâdir'in
- 5 Evliyâlar rehberi
Hakk'ın sırra mazharı
Başında kudret gülü
Şeyhim Abdülkâdir'in
- 6 Sana derim ey kişi
Çıkar kalbden teşvîşi
Oda yanmaz dervîşi
Şeyhim Abdülkâdir'in
- 7 Hak katında uludur
İki cihân doludur
Eşrefoğlu kuludur
Sultân Abdülkâdir'in

- 1 Cânlar cânın ister isen bu cism u cândan fâriğ ol
Gerçek Hakk'a 'âşık isen iki cihândan fâriğ ol
- 2 Bu meydâna girdin ise nefsin boynun urdun ise
Kibr ü kîni sürdün ise dost u düşmândan fâriğ ol

- 3 ‘Aşk şerbetin içdin ise cân gözünü açdın ise
Dost ile buluşdun ise assı ziyândan fâriğ ol
- 4 Gafletten uyandın ise kendine geldin ise
Fesâd işden döndün ise tertîb düzenden fâriğ ol
- 5 Ölmezden ön öldün ise kim sen seni bildin ise
Yola boyun verdin ise bu ad u sandan fâriğ ol
- 6 Mürşid elin tutdun ise dünyâyı terk kıldın ise
Hak sözün işitdin ise veren alandan fâriğ ol
- 7 Eşrefoğlu Rûmî sen de eğer gerçeklerden isen
Çek elini cümlesinden kevn ü mekândan fâriğ ol

- 1 Gel bu ‘aşkın şerbetinden bir kadeh nûş eylegil
Gel bu ‘aşk ile başını tâ ebed hoş eylegil
- 2 Gel beri gel ‘aşk elinde dolu peymâne götür
Gel bu meclisde bu gün sen cânı serhoş eylegil
- 3 Gel bu ‘âşıklar önünde yere sal nâmûsunu
Gel bu zühdü ‘aşka değış ‘aklı bî-hoş eylegil
- 4 Gel bu ‘aşk bâzârına gir yoğa sat hep varını
Gel beri küllî hevesden gönlünü boş eylegil
- 5 Gel bu küllî mâsivâdan yüz çevir yum gözünü
Gel bugün cân gözün aç dost yüzüne tûş eylegil
- 6 Gel bu ‘aşk ile bugün katreni deryâyâ ilet
Gel beri deryâ ile deryâ olup cûş eylegil

- 7 Gel bu ‘aşk deryâsının dermek dilersen dürlerin
Gel bu **Eşrefoğlu Rûmî** sözlerin gûş eylegil

- 1 Bu dünyâyâ verme gönül dünyâ sana kalır değil
Dünyâ seven dost katına yüz ağıyla varır değil
- 2 Bu dünyânın muhabbeti şol ağulu bal gibidir
Ağusın bilen ol bala parmağını banar değil
- 3 Bu dünyânın zehri katı câna erer mazarratı
Zehrini bilmeyen bunun kendüyi sakınır değil
- 4 Dünyâyı derip yığanlar âhir koyup gitsen gerek
Koyup gideceğin sanan dünyâyı devşirir değil
- 5 ‘Âşıkların gönül kuşu düşmez dünyâ tuzağına
Gerçek olan bu dünyâyı hiç muhale alır değil
- 6 Ol Hak Habîbi Mustafâ bu dünyâyâ cîfe dedi
Ol ki uslu olan kişi cîfeye aldanır değil
- 7 Ol cifenin tâlibleri itdir anların adları
İt olan it harîfidir mahrem şâha varır değil
- 8 Pes yine mahrem olmağa şâha bir şâhbâz gerek
Yoksa değme kuş avını alıp şâha varır değil
- 9 **Eşrefoğlu Rûmî** sen de şâha mahrem isen
Himmetin gözüne kevneyn zerre denli gelir değil

- 1 Ger kadîmî dost gerekse ol kadîmî iste bul
Andan ayrığından arın var anın derdiyle dol
- 2 Andan ayrı hep fenâdır bakî oldur lâ-yezâl
Dün gün ana hizmet eyle var ana gerçek kul ol
- 3 Kim ana gerçek kul olsa tâ ebed âzâd olur
Hiç zevâl ermez ana çün dost anı kıldı kabûl
- 4 Dünyânın lezzetine aldanma kim tizcek geçer
Heşt behiştten fâriğ ol kim bulasın hazrete yol
- 5 Var götür küllî hevesden gönlünü ey yol eri
Varlığın yokluğa değşür ölümünden önden öl
- 6 Ölümünden önden ölendir bugün dostu gören
Bu sözüm hakdır inan öyle buyurdu Hak Resûl
- 7 Andan anın gözüle bak her neye bakar isen
Hak görüne sana küllî fevk u taht u sağ u sol
- 8 Bundan içeri dahi sözüm var diyem dinler isen
Var seni küllî yitir tâ sen gidesin kala ol
- 9 **Eşrefoğlu Rûmî**'nin tut pendini tâlib isen
Hak nûru tâ gönlüne senin dahi ede nüzûl

- 1 Râzıyam derdine yârin ben şikâyet etmezem
Kendi hâlim söylerem gayrı hikâyet etmezem

- 2 Derd ü mihnet yoldaşımdır bu yola ‘azm edeli
Dost belâsından başım bir dem selâmet etmezem
- 3 Her ne kim dostdan gelir sâbir ü şâkir durmuşam
‘Âşıkam derdim yeter özge ferâset etmezem
- 4 Niceler yârin visâline erişmeğe iver
Çün irâdet dost elinde ben ‘acâlet etmezem
- 5 ‘Aşk ile bilişeli ‘illetle kılmadım ‘amel
Cennet ü hûr u kusûr için ‘ibâdet etmezem
- 6 Her ne kim işledim ise bî-garaz işlemişem
Bendeyem tâcir değılem ben ticâret etmezem
- 7 Geçüben assı ziyândan lâubâli giderem
Dosta gider çün gönül gayra delâlet etmezem
- 8 Dost önünde nefis ile dün ü günü cenk ederem
Nefsim ile dost olup dosta ‘adâvet etmezem
- 9 Dost bana nefsini kahreyle beri gel dedi çün
Nefsimi kahr ederem hergiz ‘inâyet etmezem
- 10 Dost yüzün göstermeyen bildim ki benlikmiş bana
Benlik evin yıkdım u yakdım ‘imâret etmezem
- 11 Korku kaygu ‘âr u nâmûs olmaya ‘âşıklara
Dost için âh ederem fehm ü hayâlât etmezem
- 12 Eydürem ‘âşıklara ‘aşkdan haber şimden gerü
Âşikâre gün gibi gizli işâret etmezem
- 13 Söyle **Eşrefoğlu Rûmî** derdini ‘âşıklara
Deme kim ben gizlerem ‘aşkı melâmet etmezem

- 1 Yüzünü görelî hayrân olmuşam
Bilmezem ben ben mi yâ sen olmuşam
- 2 Düşmüşem ‘aşk bahrine gavnâs olmuşam
Bahr içinde gevhere kân olmuşam
- 3 Zâhir eğerçi fakîrim nâ-tüvân
Bâtında kevneyne sultân olmuşam
- 4 Kâf-ber-kâf hâkimem hükm ederim
Mühr elimdedir Süleymân olmuşam
- 5 Gulgulemle yerler gökler doludur
Söyleyen dillerde destân olmuşam
- 6 Mü’mine ikrâr u sıdk ile safâ
Münkire inkâr u tuğyân olmuşam
- 7 Eydin ol dertlilere gelsin beri
Kim bugün her derde dermân olmuşam
- 8 Sırrımı bilmez benim ins ü melek
Sır içinde gizli pinhân olmuşam
- 9 Gerçi kim ben **Eşrefoğlu Rûmî**’yem
Cümlenin istediği ben olmuşam

- 1 Ezelden ‘aşk oduna yane geldim
İçip ‘aşkın şarâbın kane geldim

-
- 2 Cüdâ düşmüş yâriden bir garîbem
Visâlin isteyi hicrâne geldim
- 3 Şu bülbülüm ki gülden ayrı düşdüm
Fîrâkıyle bu hâristâne geldim
- 4 Karârım yok cihânda tiz giderim
Bu sûret mülküne mihmâne geldim
- 5 Benem Yûsuf bugün Ken'ân eli'nde
Beden Mısır'ındaki zındâne geldim
- 6 Bana dûzahdır ansız kamu cennet
Anın gayrına çün bigâne geldim
- 7 Bu nefsin leşkerin kırmağa dâ'im
Bahâdır oluban meydâne geldim
- 8 Gazâ etmekliğe bu nefsi-şûmu
O dost yoluna cân kurbâne geldim
- 9 Şikârım süre bu sahrâya çıkdım
Avım iletmeğe sultâne geldim
- 10 Hakk'ı bilmekliğe geldim çü bunda
Ne cennet hûrî ne rıdvâne geldim
- 11 Hak'ı bildim ki âdem doğru yoldur
Anınçün sûret-i insâne geldim
- 12 Bugün dostu bil **Eşrefoğlu Rûmî**
Yarın deme ki vâh pişmâne geldim

- 1 Şöyle kim bî-dil ü bî-cân olmuşam
Kendi ahvâlîme hayrân olmuşam
- 2 Gâh beni ben bilmezem kim kandayam
Gâhi cem' ü gâh perişân olmuşam
- 3 Gâh oluram bî-nişân ü gâh bâ-nişân
Gâh nişânsız mülke sultân olmuşam
- 4 Gâh ferîşteh olmuşam gâhi perî
Gâh dîv ü gâh Süleymân olmuşam
- 5 Gâh oldum Şeyh San'ân-ı zamân
Gâh tersâ geh müsilmân olmuşam
- 6 Gâh bulut olup havâya ağmışam
Gâhi katre gâhi 'ummân olmuşam
- 7 Gâh havâda yağmur olup yağmışam
Gâh nebât u gâhi hayvân olmuşam
- 8 Gâh od su ile toprak ferd ü ferd
Gâh tıyn gâh tıynda pinhân olmuşam
- 9 Gâh ıssı gâh sovuk geh i'tidâl
Gâh damarlarda girip kan olmuşam
- 10 Söyleyen hem söyleden her nâtıkı
Tene cân u câna cânân olmuşam
- 11 Gâh mescid gâhi sâcid gâh sücûd
Gâh deyr ü gâhi ruhbân olmuşam

-
- 12 Gâhi sâkî gâhi sâgar gâhi mey
Gâhi esrik gâhi mestân olmuşam
- 13 Gâhi Türk ü gâh ‘Arab gâh ‘Acem
Gâhi Hindû gâhi Yunan olmuşam
- 14 Gâhi kış u gâhi yaz gâhi bahâr
Gâhi bülbül gâh gülistân olmuşam
- 15 Gâhi cism ü gâh cevâhir geh ‘araz
Gâh ma‘âdîne girip kân olmuşam
- 16 Gâhi berr ü gâhi bahr ü geh serâb
Gâh ‘imâret gâhi vîrân olmuşam
- 17 Gâh zemîn ü gâh zamân gâh âsumân
Gâh zamânı döndüren ben olmuşam
- 18 Gâhi Tûr u gâh münâcât geh Musâ
Gâh Firavn u gâhi Hâmân olmuşam
- 19 Gâh irâdet gâhi mürîd gâh murâd
Gâhi küfr ü gâhi îmân olmuşam
- 20 Gâhi dûzah gâh mu‘azzeb geh ‘azâb
Gâhi cennet gâhi rıdvân olmuşam
- 21 Gâhi renc ü gâhi rencûr gâh tabîb
Gâhi nâle gâhi efgân olmuşam
- 22 Gâh bu cümlesinden oluram beri
Ne melek ne cin ne insân olmuşam
- 23 Ben Süleymân-ı zamânam kuş dilin
Söylerem ‘âlemde destân olmuşam

- 24 Nisbetim yok mâsivâ'llaha benim
Bu beş on gün bunda mihmân olmuşam
- 25 Şâhinim şâhım şikâra gelmişem
Bu mîşede gör ne arslan olmuşam
- 26 Saydımı aldım yine döndüm şehâ
Varuban şâhbâz-ı şâhân olmuşam
- 27 **Eşrefoğlu Rûmî**'yem ben kim bugün
Kesret ü vahdetde yeksân olmuşam

- 1 Gâh gâh kendime gelirem gâh gâh yavu kılınırım
Gâh yok ile yok oluram gâh varlıkda bulunuram
- 2 Gâh denizlere düşerem mevc urup taşra taşaram
Gâh nâdân iline düşerem kem bahâya alınırım
- 3 Gâh çıkaram bu göklere dönerim çarh ile bile
Gâh ay ile bedr oluram gâh gün ile dolanıram
- 4 Gâh nebât olup biterem gâh toprak olup yataram
Gâh et gâhi kan gâh sünük kalıp olup cânlanırım
- 5 Gâh Arafât'a çıkaram "lebbeyk" urup baş açaram
Gâh kurbân yerine gelip koç olup boğazlanırım
- 6 Gâh hânigâhda sûfiyem gâh meyhânedede fâsıkam
Gâh raksa girip dönerem gâh sâz olup çalınırım
- 7 Gâh onaram gâh azaram bu halk içinde gezerem
Gâh şâh olup şâhbâz olup şikâr edip avlanırım

- 8 Gâh çevgân elime alıp girerem ‘aşk meydânına
Gâh top olup dost önünde şarkdan garba yuvarlanıram
- 9 Gâh hâssü’l-hâs oluram gâh Hızır-İlyâs oluram
Yürürem yaşda kuruda bükülürde bulunuram⁹
- 10 Gâh deniz gâh göl oluram gâh sultân gâh kul oluram
Gâh bahâr u gül oluram elden ele yülünürem
- 11 Gâh şâkird gâhi üstâdam gâh dâristân gâhi dâram
Gâhi Şîrîn gâh Ferhâd’am kaya kesip eğlenirem
- 12 Gâh av gâh avcı oluram gâh yol gâh yolcu oluram
Gâh yürürem gâh azaram menzil menzil dinlenirem
- 13 Gâh ne menzil var ne makâm u ne vücûd var ne ‘adem
Hak’dan gayrı yok ve’s-selâm yâ ben kanda dolanıram
- 14 Gâhi mutî’ gâh ‘âsiyem gâhi ‘âlim gâh ‘âmiyem
Gâh **Eşrefoğlu Rûmî**’yem bu dillerde söylenirem

- 1 Karârı kalmadı cânın n’idem pes ‘azm-i yâr edem
Yıkam bünyâdını nefsin dağıdam târumâr edem
- 2 Düşem derdine ol yârin uram terkini ağyârın
Visâline bu hicrânın ola bin cân isâr edem
- 3 Tasarrufdan elim çekem varam bir köşede çökem
Dün ü gün gözyaşın dökem işim âh ile zâr edem

9 “bükülürde” bazı nüshalarda “bulutlarda” şeklindedir. Bük sahil demektir.

- 4 Bana ‘aşk oldu çün hâdî gönülde urdu bünyâdı
Koyam bu ehl ü evlâdı beni ‘aşka uyar edem
- 5 Nice gurbet nice firkat nice bu halk ile ülfet
Bulamadım beni halvet ki bu derde tîmâr edem
- 6 Uram ‘aşk odunu câna yanam nite ki pervâne
Olam şöyle ki dîvâne melâmet ihtiyâr edem
- 7 Belâsın nûş edem ‘aşkın sadâsın gûş edem dostun
Erem şâhin varam şâhin cemâlini şikâr edem
- 8 Ta‘alluk kat’ edem benden geçem bu cân ile tenden
Tecellî çün gele andan kamu leyl ü nehâr edem
- 9 Teberrâ eyleyem cândan bırakam ben beni benden
Ne kim var ‘âriyet andan benim nem var ki var edem
- 10 Var **Eşrefoğlu Rûmî** var ölügör ölmeden zinhâr
Bu derde bu olur tîmâr ki dâ’im derdi yâr edem

- 1 Bugün işbu yola merdâne geldim
Visâli şem’ine pervâne geldim
- 2 Elime ‘aşkı çevgânını aldım
Top edip başımı meydâne geldim
- 3 Ezel nûş etmişem ‘aşkın şarâbın
Ebed ayılmazam mestâne geldim
- 4 Susamış cânları kandırmak için
Elimde dopdolu peymâne geldim

- 5 Kayırmazam hezârân müdde‘îden
Anın ‘aşkıyla çün bîgâne geldim
- 6 Namûsum şîşesini taşa çaldım
N’iderim ‘ârı çün dîvâne geldim
- 7 O meclis mestiyem hem sâkisiyem
Sürerim devrimi devrâne geldim
- 8 Saladır derdli gönüller saladur
Tabîb ü hocayam dermâna geldim
- 9 Ben ol şâhinem uçdum şâh kolundan
Şikâr eglemeğe cevlâne geldim
- 10 Saladır kim gelirse şâha iletem
Delîl olmağa her insâne geldim
- 11 Benim bu **Eşrefoğlu Rûmî** mücrim
Ki âşıklarına ihsâne geldim

- 1 ‘Aşk sayrısı olanlara gelsinler tîmâr eyleyem
İçirem ‘aşk şerbetini dostdan haberdâr eyleyem
- 2 Açam bâtinî gözünü göre kendi kendözünü
Dosta döndürem yüzünü ‘âlemde bîdâr eyleyem
- 3 Söndürem nefis odun bozam tılsımının bendin çözem
Götürem benlik seddini ol dosta yollar eyleyem
- 4 Ol taş olmuş gönüllere uram ‘aşkın külüngünü
Âb-ı hayâtı akıdam gönlünde pınar eyleyem

- 5 Hak bu gönüller kuflinin miftâhını verdi bana
Açam gönül kilîdini gencini izhâr eyleyem
- 6 Ben dalmışam ‘aşk bahrine sataşmışam gevherine
Ol gevherden ‘âşıklara gelsinler îsâr eyleyem
- 7 Ben dostu görüp gelmişem devrânım sürüp gelmişem
Dost dostlara gelsin dedi geldim ki haber eyleyem
- 8 Kılavuzuyam ol yolun dilin bilirim ol ilin
Cem‘ eyledim kâfilemi pes dosta sefer eyleyem
- 9 Varam ol cânlar cânını ol ma‘denlerin kânını
Ol iki cihân fahrını kâfile-sâlâr eyleyem
- 10 Gel bu kâfileye katıl olmasın ‘amelin bâtil
Gelsin ‘âlim gelsin câhil Cafer-i Tayyâr eyleyem
- 11 Hakikat bahrine daldım ma‘rifet gevherin aldım
Tarîkatde satam alam şer’ ile bâzâr eyleyem
- 12 Tutdum Muhammed şer’ini hem ol görklü sünnetini
Dün ü gün salavâtını dilimde tekrâr eyleyem
- 13 **Eşrefoğlu Rûmî** ile gel dosta bile git bile
Pek yapışgıl eteğine demegil kim ‘âr eyleyem

- 1 Vatan arzûladım bundan giderem
Koyup bu varlığı andan giderem
- 2 Yuvamı özledim şûrîde oldum
Uşadıp bu kafes tenden giderem

- 3 Dilerim sabr edem bir dem firâka
Alır şevk sabrımı benden giderem
- 4 Sefer kılmak için ol dost iline
Yıkıp işbu beden sedden giderem
- 5 Bozarım bendini işbu tılsımın
Bu cism ayrılmadan cândan giderem
- 6 Ezel vaslı şarâbın içmiş idim
Ayılmadan humârından giderem
- 7 O meclis zevki zâ'il olmadı hiç
Safâ bulmadım ağyârdan giderem
- 8 Elest savtın henüz dinler kulağım
Tamâmet doldum ol ünden giderem
- 9 Hayâli şöyle doldu gönlüme kim
Beni bensiz kodu benden giderem
- 10 Yürek kaynar bu cân oynar bedenden
Gönül cûşu geçer hadden giderem
- 11 Visâli öğüme düştü Habîb'in
Nice ayrı olam dostdan giderem
- 12 Deme bu sözü **Eşrefoğlu Rûmî**
Şulara kim demez bundan giderem

- 1 Duymasın bu cân u dil ben dosta pinhân giderem
'Akl u dil bîgânedir bî-'akl u bî-cân giderem

- 2 Mâsivâ rengin döküp ‘aşk ile hem-reng oldum uş
Kodum insân varlığını şöyle ‘uryân giderem
- 3 Bana ne ‘ilm ü ‘amel ne küfr ü îmân nisbeti
Kamusundan el yudum ‘aşka uyuban giderem
- 4 Elvedâ‘ olsun sana ey zühd ü takvâ elvedâ
Cezb edip çekdi beni ol bahr-ı ‘ummân giderem
- 5 Yedi tamu sekiz uçmak bir dem anlamaz beni
Lutf edip ırcı’î tablın urdu sultân giderem
- 6 Bu harâbâtın niçin mi ‘mârı olam çünkü ben
Dostla kıldım ezelden ‘ahd ü peymân giderem
- 7 **Eşrefoğlu Rûmî**’yem ‘aşkı şarâbından anın
Tâ ebed şûrîde şeydâ mest ü hayrân giderem
- 8 Ol şarâbın cür’asına vermişem kevneyni ben
Vaslı ‘ıydına erip cânımı kurbân giderem

- 1 Ey dost senin yoluna cânım vereyim cânım
‘Aşkını komayayım oda gireyim cânım
- 2 Bu dünyâ ‘âşıklara bir aldangıç olurmuş
Bu yalan aldangıçın terkin urayım cânım
- 3 Çün ‘ömür geçer imiş cân kuşu uçar imiş
Yoluna cism ü cânı harca süreyim cânım
- 4 Beni sana vereyim seni bensiz göreyim
Ben senin hazretine bensiz varayım cânım

- 5 Vahdetin şarâbından bir cür'a nûş edeyim
Ene'l-Hak çağırayım feryâd edeyim cânım
- 6 Halka gavgâ salayım ben dahi Mansûr'layın
Zülfünde asılayım dâra varayım cânım
- 7 Ger beni senin çün yetmiş kez öldüreler
Bin kez dahi ölmeğe boyun vereyim cânım
- 8 Meşâyihın himmeti kılıcın ele alıp
Kendi nefsim boynunu kendim urayım cânım
- 9 Benden bana yakınsın cânımdan sevgilisin
Ya ben seni isteyi kanda varayım cânım
- 10 Sen cânımın cânısın gevherimin kânısın
Vaslın haberin yine sana sorayım cânım
- 11 **Eşrefoğlu Rûmî**'yi aradan tarh edeyim
Senin ile bakayım seni göreyim cânım

- 1 Kulluğa bel bağladım sultânı gözler gözlerim
Derdine duş olmuşam dermânı gözler gözlerim
- 2 Şeyhimin gözler cemâlin gözlerim dâ'im hemân
Nicesi gözlemesin dîdârı gözler gözlerim
- 3 Bakdığım ol gördüğüm ol istediğim oldurur
Evvel oldur âhir oldur anı gözler gözlerim
- 4 Mustafâ'nın yoluna ben cânı kurbân eylerim
'Aşk ile girdim yola meydânı gözler gözlerim

- 5 Âline ashâbına vardır bizim ikrârımız
Ebu Bekr ‘Ömer ‘Alî ‘Osmân’ı gözler gözlerim
- 6 Ne tamudan korkarım ne uçmağa meyl ederim
Sanma kim hûr-i cinân Rahmân’ı gözler gözlerim
- 7 “*Yâ hû ya men hû*” derim dâ’im temennâ ederim
Rahmetinden umarım sahbânı gözler gözlerim
- 8 **Eşrefoğlu Rûmî**’nin sözleri var kemter velî¹⁰
Dâ’imâ îmân ile Kur’ân’ı gözler gözlerim

- 1 Elvedâ kardaşlarım cânân iline giderem
Gel demiş cânân bana cânân iline giderem
- 2 Gelmişem gitmek için sanma bunda kalmak için
Dosta vâsıl olmak için cânân iline giderem
- 3 Cennetin bâğçeleri oldu gözüme çün ‘ayân
Cân kuşu uçmak diler cânân iline giderem
- 4 Anda iken nûr idik toprağa saldı Hak bizi
Yine envâr olmağa cânân iline giderem
- 5 Âşinâ idim ezelde şimdi düşdüm gurbete
Yine biliş olmağa cânân iline giderem
- 6 Hâcıyım ihrâm kefenim yoluna kurbân cânım
Baş açık yalın ayak cânân iline giderem
- 7 Dünyâ çün zindân imiş lâyıık değil mü’minlere
Hamd’ülillâh mü’minim cânân iline giderem

10 “var” kelimesi bazı nüshalarda “bu” şeklindedir.

- 8 Ata ana kardaşlarım gitme diye zârî kılar
Koymazam kulağıma cânân iline giderem
- 9 **Eşrefoğlu** kılmadı bunculayın kutlu sefer
‘Arz-ı dîdâr etdi dost ol yâr iline giderem

- 1 Tecellî şevki dîdârın beni mest eyledi hayrân
Ene’l-Hak sırrını cânım anınçün kılmadım pinhân
- 2 ‘Aceb hayrân u mestem ki bilişden bilmezem yâri
Gözüm her kanda kim baksa görünür sûret-i Rahmân
- 3 Yüzün görelden ol yârin kamu mahv oldu hep varım
Fenâ oldum bekâ buldum bekâda olmuşam sultân
- 4 Benem ol derdli dermânı benem her ma‘denin kânı
Benem ol dürr-i bî-hemtâ benem ol bahr-i bî-pâyân
- 5 Semâda seyr eder sırrım cihâna doldu envârım
Mukaddesler cem’isi benim sırrımda ser-gerdân
- 6 Benim ‘ilm-i ledünnümde nice bin Hızır olur ‘âciz
Benim her bir tecellîmde nice bin Mûsâlar hayrân
- 7 Görürsün sûretâ âdem benim emrimdedir ‘âlem
Felekler ü melekler hep bana mahkûmdur ins ü cân
- 8 Bu ay u gün bu yıldızlar bu geceler bu gündüzler
Bu yazlar kışlar u güzler benim emrimdedir yeksân
- 9 Cihân tılsımının bendi benim elimdedir şimdi
Benem bugün bu meydânda benimdir top ile çevgân

- 10 Benem şâhı bu meydânın benim devri bu devrânın
Benim cânı bu cânların benimle diridir her cân
- 11 Çürümüş tenlere bir kez dersem eğer “*bi izni kum*”¹¹
Yalın ayak u başı açık duralar kamusu ‘uryân
- 12 Zamânsız bi-zamânâ ben mekânsız bî-mekânâ ben
Dü ‘âlemde hemânâ ben benim her görünen gören
- 13 Benem Mansûr’u dâr eden benim ağyârı yâr eden
Benem her varı var eden benim her giden benim duran
- 14 Değilem oddan u sudan ya toprakdan u yâ yelden
Ben irden var idim irden henüz yok idi bu zamân
- 15 Ne bilsin Mantıku’t-Tayr’ı Süleymân olmayan mürgân
Ne bilsin gökçe boncuğu cevâhir bilmeyen nâdân
- 16 Ne bilsin ehl-i zâhir ehl-i bâtında olan hâli
Ne bilsin kıyl u kâl ehli nedir dîn ü nedir îmân
- 17 Sanırsın Eşrefoğlu’yam ne Rûmî’yem ne İznikî
Benem ol dâ’im ü bâkî göründüm sûretâ insân

- 1 Ey dervîşim diyen kişi gayra gönül verme sakın
Cânını ‘aşk odu sanıp nefis oduna atma sakın
- 2 ‘Aşkın odu ‘âşıkların cânın yakar ol dost için
At cânını ‘aşk oduna iki sanıp durma sakın
- 3 ‘Aşk denizi derin olur nice yüzgeçler boğulur
Kenârı yok bu denizin çıkam deyü sorma sakın

11 “Allah’ın izniyle ölüleri diriltirim” Âl-i İmrân/20.

- 4 Bu denizin yüzgeçleri cânsız olur bahrîleri
Cân terkini urmayınca bu denize girme sakın
- 5 Bahrî isen bu denize **Eşrefoğlu Rûmî** eğer
Az az çıkar ‘aşk gevherin kendözünü yorma sakın

- 1 Tutarsan hak sözün Hakk’ı göresin
Uyarsan nefse hergiz görmeyesin
- 2 Anın sevdâsına düş gayrı terk et
Nice bîhûde sevdâlar kovasın
- 3 Gönül kim hâssa dostun halvetidir
Niçin sen ana esnâmlar koyasın
- 4 Gider hubbunu mahlûkun gönülden
Gönülden Hâlık’a tâ yol bulasın
- 5 Cenâbetdir gönüle gayrı koymak
Tehâret ol durur Hakk’ı sevesin
- 6 Cenâbetden bugün gönlün yumazsan
Ebed şöyle cünûb murdâr kalasın
- 7 Gel anın derdine düş gayrı hep ko
Gümânsız ‘ayn ile gayrı yuyasın
- 8 Kuşangıl beline himmet kuşağın
Binip cidd atına menzil alasın
- 9 Sana senden eğer olmazsa himmet
Kaçan maksûduna vâsil olasın

- 10 Sen ey cân varlığın nûrun söyündür
Ki bu ism ü resimden kurtulasın
- 11 Görürsen sen vücûdun zulmetine
Bulup âb-ı hayât içip kanasın
- 12 Senin gönlün o şâhın gözgüsüdür
Dürüş cehd eyle gözgünü silesin
- 13 Göresin anda ‘aks urmuş cemâlin
Şolok dem sen anı seni sanasın
- 14 Eğer kalırsan işbu sanıda sen
Bu menzilde henüz bir bî-nevâsın
- 15 Gerek varlığın anda mahv edesin
Anın ile anı görüp bilesin
- 16 Bu dediğim cemâli pertevinden
Dahi bir noktadır ki anlayasın
- 17 ‘Aceb remz eder Eşrefoğlu Rûmî
Seni koğıl ki bu remzi duyasın
- 18 Bu remzi kim bilirse oldur insân
Bunu bilmeyene hayvân diyesin

- 1 Gel bu nefsin zulmetini tozunu sür aradan
Kanda baksan gözlerine görüne ol Yaradan
- 2 Cümle eşyâda tecellîsi Hak’ın zâhir velî
Görmez anı nefsinin kurtarmayan emmâreden

- 3 Nefsini emmâreden kurtarmağa key er gerek
Yoksa gevher kıymetin isteme seng-i hâreden
- 4 Mâsivânın nakşını küllî gönülden yu gider
Tâ ebed yüzün çevir bu dünya-yı mekkâreden
- 5 Âyin erkân ‘aşk içinde böyledir belli beyân
Cân verip baş oynayalar isteyeler çâreden
- 6 Gözsüze bak gör demekden assı yokdur zerrece
Çün enâniyyet sebâli gitmedi bî-çâreden
- 7 Nice bir elfâz u ma‘nâ bahs edersin ey fakî
Var utan kim Hak münezzehdir bu ağ u karaden
- 8 Geç bu sûret ‘âleminden gir ma‘ânî mülküne
Seyr edip sırlar duyasin seb‘a-i seyyâreden
- 9 Âdemin sırrıdır ol nûr-ı ilâhî bil yakîn
Sûreti gerçi kim olmuşdur anın dört pâreden
- 10 **Eşrefoğlu Rûmî** sözlerin senin rumûzdur
‘Ârif olanlar bu remzi fehm eder işâreden

- 1 Senin ‘aşkın kime kim düşdü ey cân
Ne mezheb kodu ne dîn ü ne îmân
- 2 Ne dünyâ âhiret ne zühd ü takvâ
Ne gayret ‘âr u nâmûs ne ad u san
- 3 Ne ‘ilm ü ne ‘amel ne ‘akl u tedbîr
Ne havf u ne recâ ne şer‘ ü erkân

-
- 4 Kamu yağmâladı ‘aşkın ey dost hây
Sûret mülkün yıkıp eyledi vîrân
- 5 Fakîr eyledi halk içinde anı
Ana ta‘n eder oldu dost u düşman
- 6 Bırakdı halk diline iyi yavuz
Tamâmet eyledi ‘âleme destân
- 7 Bu ‘aşk oyununa hiç kimse döymez
Kapılarda kul oldu nice sultân
- 8 Bu ‘aşk zencîrine çünkim çekildi
Koyundan dahi yavaş oldu arslan
- 9 İşitdin ‘âşık oldu şâh Edhem
Giyip bir çûl cihânda etdi seyrân
- 10 Şunun kim ‘aşk alıpdır kamu varın
Olupdur deyr ü Ka’be ana yeksân
- 11 Ezelden kim ki içdi ‘aşk şarâbın
Ebed şöyle gider ol mest ü hayrân
- 12 Kimin kim cânına ‘aşk odu düşdü
Ol dem kaydı taşıdı hem çü ‘ummân
- 13 Bu ‘aşk gevherlerin taşra bıraktı
Eğer tâlib isen der anı râygân
- 14 Bu gevheri ne bilsin değme sarrâf
Ne anlasın bu remzi değme nâdân
- 15 Bu hikmete ne Eflatun erişdi
Bunu ne Calinus bildi ne Lokmân

- 16 Bu dili cânlılar bilmedi hergiz
O bildi bu dili kim oldu bî-cân
- 17 Bu ‘aşk esrârın **Eşrefoğlu Rûmî**
Ko söyleme ki bilmez bunu insân
- 18 Bu âb u gil libâsından çıkarsan
Ola bu ma‘nalar de sana âsân

- 1 Habîr olmak dilersen bu haberden
Ur ‘aşk okun öte geçsin ciğerden
- 2 Ciğer kanın gözünden yaş yerine
Akıt kim duya cânın bu eserden
- 3 Cemi’î varını hîçden hiçe say
Ferâgat ol yürü nef’ ile zarârdan
- 4 Yüzünü toprağa ur kibri terk et
İnildini geçir şâm u seherden
- 5 Uvat şöhret pûtun yandır oda hem
Gel öğren âşık isen bu hünerden
- 6 Şeker yemek dilersen tûtî olgıl
Ki karganın nasîbi yok şekerden
- 7 İnan inkâr eder münkir bu ‘aşka
Ki kalbi hâlîdir bu derd-i serden
- 8 Ko ol münkiri inkârında dursun
Kim anın gönlü katıdır hacerden

- 9 Gel Eşrefoğlu Rûmî'yle bile git
Ki emîn olasın dürlü hatardan
- 10 Kuşangıl 'aşk ile dost eşiginde
Beline hizmet için bu kemerden

- 1 Kârbân gitdi yatarsın uyan ey gâfil uyan
Yol uzak menzil öküş çokdur harâmîler inan
- 2 Hubb-ı dünyâyı refik edinme eyle key hazer
Kim ağudur öldürür kalbi iricek bî-gümân
- 3 Hubb-ı Hakk'ı yoldaş edin kim diri tuta kalbini
 Hubb-ı Hak âb-ı hayâtdır kalb-i mevte vere cân
- 4 Nefsine uyma ki nefsin diriliği hayvândır
Yemek içmek uyumak şehvet azdırır hemân¹²
- 5 Gönlü ölmüş 'âkıbet mağbûn u mahzûn olısar
Diri gönüldür bulan hûr u kusûr ile cinân
- 6 Yol yerağın kılmadın geldi erişdi uş ecel
Ansızın tutar boğazını sürür vermez amân
- 7 'Ömrünü olmaz yere harc eyledin bilmedin
Bunda sen assı dediğin anda ediser ziyân
- 8 Geceler uyku ile gafletde geçdi duymadın
Gündüzün nefsin murâdıdır işin bil bî-gümân
- 9 Hak seni bu dünyâyâ saldı kim zirâ'at edesin
Sen ne ekdin ne biçersin hâsılın yok bir samân

12 "azdırır" kelimesi bazı nüshalarda "arzusudur" şeklindedir.

- 10 Vâh eğer bundan yine bu hâl ile gider isen
Varıcak anda edisersin nice zâr ü figân
- 11 Verme **Eşrefoğlu Rûmî** gönlünü dünyâya sen
Nice mâlı çoğu gördün giydi gitdi bir kefen

- 1 Gel gel beri derdli isen dermânı iste bul bugün
Gel imdi ey âvâre kul sultânı iste bul bugün
- 2 Da'vâyı bâtil eyleme bîhûde sözler söyleme
Gerçek isen cân terkin ur canânı iste bul bugün
- 3 Terkeyle bu kâl u kıylı hiç kimseye bakma eğri
Za'îf ol karınca gibi ol hânı iste bul bugün
- 4 Yık sûreti yıkılmadan boz nakşını bozulmadan
Su gibi alçağa yürü 'ummânı iste bul bugün
- 5 Toprak ol düş ayaklara toz ol ta kalkasın göğe
Zerre gibi âvâre ol tâbânı iste bul bugün
- 6 Âlet esbâb elde iken yoldan ır benlik seddini
Gir bu insân kalıbına insânı iste bul bugün
- 7 Başdan bu gavgâyı gider dosta giden halvet gider
Gel gir gönül hücre sine pinhânı iste bul bugün
- 8 Sendedir ol genc-i nihân sendedir ol tutma gümân
Senden sana veren alan mihmânı iste bul bugün
- 9 Uslu isen yabancı ko sen sana gel sendedir ol
Senden ana yoldur ulu sen seni iste bul bugün

- 10 Ayırğı ko sana dolaş senden kesil ana ulaş
Senden içeri sende ol nihâmı iste bul bugün
- 11 Bundan dahi diyem haber ‘âlem ana âyinedâr
Taklîdi ko bul tahkîki îmânı iste bul bugün
- 12 ‘Âşık isen sen ol yüze küyme yarınki va’deye
Cehd eylegil bunda iken sen anı iste bul bugün
- 13 Kim bunda görmese anı anda dahi görmeyiser
İşbu sözüme sen delîl Kur’ân’ı iste bul bugün
- 14 ‘Arif anı bunda görür yarınki vâ’deyi n’ider
Gel ‘ârif ol göresin dahi ver cânı iste bul bugün
- 15 **Eşrefoğlu Rûmi** gibi sen de seni elden bırak
İki cihâmı isteme Sübhân’ı iste bul bugün

- 1 Cidd-i tâm et kıl ‘amel fırsat sakın fevt olmasın
Hep hevâlardan kesil şeytân sana yol bulmasın
- 2 Nefs ü hevâ arzûları yoldan azıtmasın seni
Ko riyâ gavgaların gönlüne gelip dolmasın
- 3 Berk yapış şer’in ipine ta eresin menziline
Kibr ü kîn buhl ü hased seni yabana salmasın
- 4 Var eriş mürşid katına hizmet et hazretine
Saykal ura kalbine pâs ile şöyle kalmasın
- 5 Gönlünün âyinesin gayrın hayâlinden art
Yek cihet kıl kalbini her bir yana dağılmasın

- 6 Geç ko sevdâ-yı sivâdân kim yeter sevdâ-yı dost
Kible birdir dost birdir ikilik anılmasın
- 7 **Eşrefoğlu Rûmî** gerçek ol biri sevdin ise
Gönlüne ol birden özgenin hayâli gelmesin

>
88

- 1 Çeşm-i cânım nâr-ı ‘aşka yandı dermân neylesin
‘Âşık-ı dîvâneyim pes bend-i zindân neylesin
- 2 Feth olur bâb-ı tecellî keşf olur esrâr-ı Hak
‘Aklı terk etdi bu cânım oldu hayrân neylesin
- 3 Ol can-ı şahbâz-ı lâhûtî kazâ-yı **kuds ile**
Sayd edip devr-i şikârı kıldı cevân neylesin
- 4 Çünkü takdîr-i irâdet böyle olmuşdur ezel
‘Âlem-i nâsûta geldi kıldı seyrân neylesin
- 5 Merd erenler cân baş aldı öyle girdiler yola
Çünkü ol **mahcûb-ı ‘âlem durdu** meydân neylesin
- 6 Zümre-i ‘uşşâk mest ü lâubâlî olsalar
Tan değil açıldı çünkü **râzî** pinhân neylesin
- 7 ‘Âşık olanlar vücûdu zevrakın etdi helâk
Düşdü bir deryâya yokdur ana pâyân neylesin
- 8 **Çünkü** şâh-ı ‘âlem **sundu** ‘aşk câmını
İçdi geçdi dü cihândan buldu cânân neylesin
- 9 Kılmanız ‘uşşâka ta’n **bi’llâh ey** dostlar
Cür’a-i bezm-i ezelden oldu sekrân neylesin

- 10 İhtiyârı dest-i ‘aşk-ı cemâle teslîm etdiler
Tab‘-ı gayrı oldular çün nush u fermân neylesin
- 11 Ehl-i ‘aşk olan görürsün kimseye olmaz enîs
Meşrebine çün muvâfık bulmaz ihvân neylesin
- 12 Söyler ise ehl-i ‘aşk esrâr-ı Hak’dan kılma ‘ayb
Hilkatinde kodu Hak çün türlü ‘irfân neylesin
- 13 Her nefisde işbulardan zâhir olur türlü hâl
Oldu çünki mazhar-ı eltâf Yezdân neylesin
- 14 ‘Âşıka vuslatdan özge çâre yokdur ey tabîb
Kâbiliyyet yok i‘lâca ana yârân neylesin
- 15 Şol ki yerde yetmeye hergiz benefşe lâle gül
Kâbiliyyet konmadı şânında bârân neylesin
- 16 Çün mukadderdir sa‘âdet Eşrefoğlu Rûmî’ye
Mu‘cizât-ı enbiyâ âyât-ı Kur’ân neylesin
- 17 Ma‘rifet da‘vâsın eder ‘ârif olan kişi bil
Kısmet-i devr-i ezelde oldu ihsân neylesin

- 1 Ol dostu ben sevdiğim bu cânımdan ilerü
Ol dostu ben gördüğüm bu gözümde ilerü
- 2 Ezel ebed olmazdan sohbet anınla idi
İşitirdim sözünü kulağımdan ilerü
- 3 Ben kul idim ol sultân olmamışdı ins ü cân
Okur idim medhini bu dilimden ilerü

- 4 İlk ol mu sevdi beni ya ben mi sevdim anı
Ol beni sevdi beni bu sevmekten ilerü
- 5 Sevdi beni yaratdı ‘aşkı oduna atdı
Aldı gönlümü gitdi bu gönlümden ilerü
- 6 Ben irden âşık idim ‘aşka ulaşık idim
Sevişirdik anınla ilerimden ilerü
- 7 Levh ü kalem yok idi ben anda pinhân idim
Key anla kanda idim benliğimden ilerü
- 8 Andan kaynadım taşdım geldim gurbete düşdüm
Anca gözyaşı saçdım bu yaşımdan ilerü
- 9 Hâlîm dilim bilinmez derdime em bulunmaz
‘Âlemde bir derd yokdur bu derdimden ilerü
- 10 Derdim denmez dil ile âhım inildim ile
Hiç kimse âh etmedi bu âhımdan ilerü
- 11 **Eşrefoğlu Rûmî**’yem söylerim dost haberin
Biri haber vermedi haberimden ilerü

- 1 Düşeli ‘aşkın bu cânım iline
Beni düşürdü bu halkın diline
- 2 Gözlerimden yaş ile kan akıdır
Hoş tesellîler gelir ben kuluna
- 3 Zira akdıkça gözümde kanlı yaş
İllâ yaşım dilemezem siline

- 4 Hoş yaraşır gözyaşı ‘âşıklara
Kim ki ‘âşıkdır gözünden biline
- 5 Ben bu ‘aşkdan bir nefes ayrılmazam
Ger yüreğim şerha şerha diline
- 6 ‘Aşkla geçen bir demimi vermezem
‘Aşksız olan ‘ömrümün bin yılına
- 7 Kalmadı nâm ü nişânı zerrece
Garka verdi gitdi ‘aşkın seline
- 8 İsm ü resmi **Eşrefoğlu Rûmî**’nin
Kül olup savruldu ‘aşkın yeline

- 1 Cânımı ‘uryân edip saldim bu ‘aşk deryâsına
Nâgehân ‘aşkın sataşdım dürr-i bî hemtâsına
- 2 Baş u cân u dîn ü dünyâ verdim aldım derd-i yâr
Merhem ol derd oldu ancak yüreğim yarasına
- 3 ‘İlm ü ‘akl ü zühd ü takvâ hep hicâb oldu bana
Küllî sevdâdan geçip düşdüm anın sevdâsına
- 4 Mâsivâdan el yuyup gördüm anın dîdârını
Kend’özümden el yudum girdim fenâ sahrâsına
- 5 Ol fenâdan bir fenâ ol bir fenâdan key fenâ
Key fenâdan sonra erişdim anın bekâsına
- 6 Bir bekâdır ol bekâ hergiz fenâ ermez ana
‘Aklını kogil eresin bu sözün ma’nâsına

- 7 ‘Akl ile ‘aşka girilmez ‘aşk ‘aklı mahv eder
‘Akl ‘aşkın ol sebebden gelemez yuvasına
- 8 Cennet ister münkirân hûr u kusûr gilmân ola
‘Âşıkın hiç meyli yokdur cennetin me’vâsına
- 9 ‘Âşık ol kim göresin dost yüzünü bunda iken
Mağrûr olma zâhidin ol va’de-i ferdâsına
- 10 Va’de-i ferdâya küyemez ‘âşık-ı şûrîdeler
Göz karardılar düşerler zülfünün karasına
- 11 Müdde’înin her sözünde var durur nice garaz
Müdde’înin hiç kulak tutmaz kuru gavgâsına
- 12 **Eşrefoğlu Rûmî** ‘aşkdan hoş haber verdi yine
Tâlib isen girme zinhâr müdde’î arasına

- 1 Bu gönlüm şehrini seyrân ederken
Dedi sırrım bana seyrân içinde
- 2 Derde düşdün niçin dermân ararsın
‘Âşıklar derd arar dermân içinde
- 3 Bu ‘aşk meydânıdır bunda ‘âr olmaz
Başını top eyle meydân içinde
- 4 ‘Âşıklara karış ‘âşık olagör
Ne gevherler vardır ol kân içinde
- 5 İçip ‘aşkın meyın şöyle mest ol kim
Dîvâne desinler yârân içinde

- 6 Mihneti râhat bil râhat arama
Râhat mı bulunur zindân içinde
- 7 Aç gözünü **Eşref** Hakk'ı zikr eyle
Fezkurûnî didi Kur'ân içinde¹³

>
93

- 1 Her kim der ise dâim
Lâ ilâhe illallâh
Gönlünde dura kâim
Lâ İlâhe illallâh
- 2 Endîşesi Hak ola
Gönlü nûr ile dola
Mahşere diyü gele
Lâ ilâhe illallâh
- 3 Şol dem ki göçe cânı
Lâ-havfun ola şânı¹⁴
Çürütmeye hiç teni
Lâ ilâhe İllallâh
- 4 Aldamaya hiç şeytân
Mûnisi ola Rahmân
Hem kurtarısar
Îmân Lâ ilâhe illallâh

13 “O hâlde beni anın, ben de sizi anayım.” Bakara, 2/152.

14 “Elâ inne evliyâ allâhi lâ-havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn.”
(Allah'ın velîleri, onlar için korku yoktur, mahzun da olmayacaklardır.
Yûnus, 10/62).

- 5 Şol gün ki kara yüzler
Hem söylemeye sözler
Hoş hüccet olup söyler
Lâ ilâhe illallâh
- 6 Var **Eşrefoğlu Rûmî**
Terk etme bu kelâmı
Digil ale'd-devâmi
Lâ ilâhe illallâh
- 7 Cehd ile mâsivâyı
Tarh edegör gönülden
Tenhâda cân u dilden
Lâ ilâhe illallâh

- 1 Nefsi zindân eylegil dâ'im riyâzethânedede
Kim halâs olup gidesin sen dahi ol hânedede
- 2 Tak riyâzet zencîrin boynuna nefsin 'aşk ile
Tâ ki nefsin dîvlerin getirmesin îmâna da
- 3 Bend edip nefsi bırak açlık susuzluk câhına
Zıkr kılıcın ele al gir bu yola merdâne de
- 4 Enbiyâ vü evliyâ hak yola böyle girdiler
Nefslerin kahr eylediler kıydılar hem cânâ da
- 5 Çünkü cânâ kıydılar küllî hevesden geçdiler
Lâ-mekândan da ileri gıtdiler seyrâna da
- 6 Bend edip salmaz isen nefsi riyâzet câhına
Sen anın bendindesin hiç düşmeğil gümâna da

- 7 Kim ki nefsin bağlayıp kendüye kılmazsa mutî'
Nefse girifte ol oldu fırka-i şeytâna da
- 8 Nefs-i emmâre diler emrinde dâ'im olasin
Hiç itâ'at etmeyesin ol yüce Sübhân'a da
- 9 **Eşrefoğlu Rûmi** kim nefsi müsülmân etdise
Mürşid-i hâdî olur ol cinne hem insâna da

- 1 Devşir aklını gulgule eyleme
Sil gözün yaşını gavgâ eyle
- 2 Demedim mi sana benden özgeye
Gözün açuban temâşâ eyleme
- 3 Dâimâ görmek dilersen beni
Eşiğimden özge mevâ eyleme
- 4 Gâhi vâsıl gâhi mahcûb oluban
Gâhi nevha gâh telâlâ eyleme
- 5 Özge yârin var imiş var imdi var
Dahi vaslımı temennâ eyleme
- 6 Âşık isen sen de âşıklar gibi
Rûmiyâ gönlünü hercâ eyleme

- 1 N'ola ben dervîş olsam hoş yürüsem dervîşâne
Terk eylesem kibr ü kîni yüzüm sürsem erişene

- 2 Dost dost desem dosta ersem kanda baksam dostu görsem
Dâ'im dost haberin versem gelip dostu soruşana
- 3 Döksem gözlerim yaşını artırsam bağrım başını
Bıraksam dünyâ işini 'azm etsem ol bî-nişâne
- 4 Kosam nefsin çirkîn hûyun hiç nefse vermesem boyun
'Aşk içinde erkân âyin budur dosta gidişene
- 5 Şeyh elinden giysem kisvet nefis elinden kılsam feryâd
'Aşk elinden versem şerbet yanubanı tutuşana
- 6 **Eşrefoğlu Rûmî** söyler 'âşıklara haber eyler
Kim ki dostu görmek diler varsın dosta bilişene

- 1 Hak'dan utan olma âsî¹⁵
Gel ikrâr eylegil ere

15 Bu nutk-ı şerîf, Yunus Emre'nin şu kıt'a ile başlayan nutkuna nazîredir:

Dutgıl bir Tanrı hâsını
Gel ikrâr et erenlere
Sileler gönlün pâsını
Gel ikrâr et erenlere

*

Öyle bir berkitgil ahdin
Hem mâlın olsun hem rahtın
Hakk'ı bilmek olsun cehdin
Gel ikrâr et erenlere

*

Erenlerdir Tanrı hâsı
Silerler gönülden pâsı
Dostıladır mu'amlesi
Gel ikrâr et erenlere

*

Er dediğim Tanrı hâsı
Gel ikrâr eylegil ere

- 2 Zinhâr erden olma ırak
Sekiz uçmak ere durak
Etmeyesin yarın firak
Gel ikrâr eylegil ere

Gider gönül teşvîşini
Bezeme hoyrat nakşını
Uçurmadın cân kuşunu
Gel ikrâr et erenlere
Geç bu uzun endîşeden
Erdire nefsin uşadan
Bakmagıl dosta taşradan
Gel ikrâr et erenlere

*

Bu cân sana bâkî kalmaz
Anda varan girü gelmez
Son pişmânlık assı kılmaz
Gel ikrâr et erenlere

*

Bu dünyâyı elden bırak
Âhirete eyle yerak
Erenlerden olma ırak
Gel ikrâr et erenlere

*

Eger seversen Allah'ı
Hoş nidâ eyle o şâhı
Hak rahmet ider va'llâhi
Gel ikrâr et erenlere

*

Yûnus sen pişmân olmadan
İrişgil ere ölmeden
Bu dünyâ sana gülmeden
Gel ikrâr et erenlere

-
- 3 Er gönlü dolu Hak nûru
Ere müştâk uçmak hûri
Ko ol Mûnker ü Nekir'i
Gel ikrâr eylegil ere
- 4 Erdir ol hazrete varan
Dîdârını şeksiz gören
Yüklülere meded eren
Gel ikrâr eylegil ere
- 5 Erenleri kim sevmeye
Tamu dibinde kaynaya
Kimse şefâ'at kılmaya
Gel ikrâr eylegil ere
- 6 Er ilter seni hazrete
Hem ulaşıra rahmete
Uğramayasın mihnete
Gel ikrâr eylegil ere
- 7 Aldın ise bir er elin
Doğru vardın ise yolun
Gir uçmak içine salın
Gel ikrâr eylegil ere
- 8 **Eşrefoğlu Rûmî** n'ola
Erenler yolunda ola
Kan bahâsı dîdâr ola
Gel ikrâr eylegil ere
- 9 Gerçeklere budur nişân
Gerçek anmaz cân ü cihân
Hak'dan ister isen îmân
Gel ikrâr eylegil ere

- 1 Anın derdi ile dâ'im yana bu yüreğim yana
Kodu cânımda aşk odın ezelden ta ebed yana
- 2 Beşâretdir bana yanmak yolunda cân u baş vermek
Bu bâzîrgânlık özgedir erişmez sûd u husrâna
- 3 Bu 'aşk odu beni yaksın tütünüm göklere çıksın
Eğer yüz bin cânım varsa fedâ olsun o cânâna
- 4 Bu 'aşkın 'âdeti yakmak olur 'âşıkları dâ'im
Şu kim aşk oduna yanmaz yazıldı adı hayvâna
- 5 Anın 'aşkı kime yârdır dilinde adı tekrârdır
Gönül kevneyne vermezler nazar kıl ehl-i irfâna
- 6 Anın 'aşkı kime düşdü dağıldı tedbîri şaşdı
Mekânı lâ-mekân oldu kılar kendüyi vîrâna
- 7 Sefer kılar vücûdundan bu 'aşkın tâciri dâ'im
Erip bâzârına 'aşkın verir bin cânı bir cânâ
- 8 Hayâtın rûh ile sanman bu 'uşşâkın eyâ gâfil
Tecellîsine ma'sûkun bular cân verdi şükrâna
- 9 Gerekse zâhid ü 'âbid ol **Eşrefoğlu Rûmî** sen
Çü vâsıl olmadın dosta yazılmaz adın insâna
- 10 Ey 'âşıklar ey sâdıklar ey esrikler ey ayıklar
Kayırmaz cân u başından girenler işbu meydâna

- 1 Yine dostun kokusu geldi cânâ
Yine cân mest olup oldu revâne
- 2 Erip ‘aşk leşkeri târâş edüben
Yıkıp gönlüm evin kıldı virâne
- 3 Beni benden giderdi kendi geldi
Kamu mülkümü ‘aşk tutdu şehâne
- 4 Verip ‘akl u cânı ‘aşkı aldım
Görün assı erer mi bu ziyâna
- 5 Dîn ü dünyâ kamusın dost yoluna
Verem aldanmayam küfre îmâna
- 6 Deseler ‘aşkı ko al ne dilersen
Diyem ‘aşksız cihân değmez samana
- 7 Bu ‘aşk ağır bahâlı gevher olur
Ele girmedi ‘aşk iki cihâna
- 8 Bu ‘aşkın kıymeti yokluk olur bil
Bahâ yetirmediler yok olana
- 9 Bu ‘aşkın misli yok sen dahi yok ol
Ki sana ‘aşk ola genc-i nihâne
- 10 Gözüm açdı ‘aşk gösterdi yolum
Bana ‘aşk oldu mürşid-i bigâne
- 11 Nikâbın götürüp gördüm cemâlin
Vücûd imiş nikâb olan hemâne

- 12 Bu ‘aşk oduna varlık yandı küllî
Dahi kalmadı ayruk hiç bahâne
- 13 Deme bu remzi **Eşrefoğlu Rûmî**
Bu sırra mahrem olmasın bî-gâne
- 14 Bulunmaz bu cihânda doğru bir yâr
‘Aceb olmuş durur şâhim zamâne

- 1 Gözün aç imdi uyan tevbeye gel tevbeye
Gaflet uykusuna kan tevbeye gel tevbeye
- 2 Nice bir nefis arzûsu nice dünyâ kaygusu
Ya nice nice isyân tevbeye gel tevbeye
- 3 Ey dünyâyı cem’ eden âhir koyuben giden
Olmadan sonu pişmân tevbeye gel tevbeye
- 4 Verme dünyâyâ gönül nefsi ko Hakk’a ol kul
Tap ziyânı assı san tevbeye gel tevbeye
- 5 Ne yatarsın dur örü korku çokdur ilerü
Nâgehân göçer kârbân tevbeye gel tevbeye
- 6 Gelenler kamu gitdi sevdiğini terk etdi
Girdiler sîne ‘uryân tevbeye gel tevbeye
- 7 Sana derim ey deli ger değil isen ölü
Dünyâ yalandır yalan tevbeye gel tevbeye
- 8 **Eşrefoğlu Rûmî** sen nefisine ver tevbeyi
Nefsin eyle müslümân tevbeye gel tevbeye

- 9 Dervîşliğin yoluna ‘aşk ile geldin ise
Geç bitmez endîşeden tevbeyle gel tevbeyle

- 1 Ey hevâsına tapan
Tevbeyle gel tevbeyle
Hakk’a tap Hak’dan utan
Tevbeyle gel tevbeyle
- 2 Nice nefse uyasın
Nice dünyâ kovasın
Vaktidir usanasın
Tevbeyle gel tevbeyle
- 3 Nice beslersin teni
Yılan çıyan yer anı
Ko teni besle cânı
Tevbeyle gel tevbeyle
- 4 Sen teni sandın seni
Bilmedin senden seni
Odlara yakdın cânı
Tevbeyle gel tevbeyle
- 5 Sen dünyâ-perest oldun
Nefsin ile dost oldun
Sanma dirisin öldün
Tevbeyle gel tevbeyle
- 6 Gör bu mü’ekkelleri
Yazarlar hayr u şerri

- Günâhdan olgıl beri
Tevbeye gel tevbeye
- 7 Ey miskîn âdemođlu
Usan tutma ‘ameli
Esmeden ölüm yeli
Tevbeye gel tevbeye
- 8 Ölüm gelicek nâçâr
Dilin tadını şaşar
Erken işini başar
Tevbeye gel tevbeye
- 9 Göçer bu dünyâ kalmaz
Ömür pâyidâr olmaz
Son pişmân assı kılmaz
Tevbeye gel tevbeye
- 10 Nefs Tanrı’nın düşmanı
Tevbe kıl öldür anı
Kurtar yazıkdan cânı
Tevbeye gel tevbeye
- 11 Geçer bu dünyâ kalmaz
‘Ömür pâyidâr olmaz
Son pişmân assı kılmaz
Tevbeye gel tevbeye
- 12 **Eşrefoğlu Rûmî** sen
Tevbe kıl erken uyan
Olma yolunda yalan
Tevbeye gel tevbeye

- 1 Hep fesâd işlerime
Estağfirullah tevbe
Yaman teşvîşlerime
Estağfirullah tevbe
- 2 Gözümün bakdığına
Gönlümün akdığına
Kulağım çakdığına
Estağfirullah tevbe
- 3 Dilimin gıybetine
Nefsimin lezzetine
Hep a'zam zilletine
Estağfirullah tevbe
- 4 Bildim suçumu bildim
Döndüm Çalab'ım döndüm
Geldim kapına geldim
Estağfirullah tevbe
- 5 Benden suçumu sorma
Aybım yüzüme urma
Mahrûm beni döndürme
Estağfirullah tevbe
- 6 Settârül'uyûb sensin
Gaffârü'z-zünûb sensin
Fettâhü'l-kulûb sensin
Estağfirullah tevbe

- 7 Gerçi kim günâhım çok
Rahmetin dahi artuk
‘Âsine kapın açık
Estağfirullah tevbe
- 8 Nefs bendine tutuldum
Şeytâna esîr oldum
Her hatâ ki ben kıldım
Estağfirullah tevbe
- 9 **Eşrefoğlu Rûmî**’nin
Şol çok günâhlarının
Kefâretidir anın
Estağfirullah tevbe
- 10 Tevbeyi ta‘cîl edin
Gelin uçmağa gidin
Ey mü’minler siz edin
Estağfirullah tevbe
- 11 Arzû yılanlarının
Cânları sokduğunun
Tiryâkı ol ağunun
Estağfirullah tevbe

- 1 Benim şeyhim seni Hakk’a yetirir
Nice müşkilleri anda bitirir
Muhammed’in sancağına götürür
Abdülkâdir Sultân derler şeyhime

- 2 Anlardan kalmışdır bol erkân usûl
Eteğin tutanlar olmuşdur hâsıl
Ceddini sorarsan Hazret-i Resûl
Abdülkâdir Sultân derler şeyhime
- 3 Giderler gazâyâ çalarlar satır
Dâimâ yaparlar hoş gönül hatır
Bağdat' da türbesi nûr olmuş yatır
Abdülkâdir Sultân derler şeyhime
- 4 Âşıkın yüreği yanar tutuşur
Çiğlerin var ise var anda pişir
Her kanda çağırırsan gelip yetişir
Abdülkâdir Sultân derler şeyhime
- 5 Dâim Allah ile şeyhimin işi
Dost deyince akar gözünün yaşı
Eşrefoğlu Rûmî anın dervîşi
Abdülkâdir Sultân derler şeyhime

- 1 Eyâ gâfil aç gözünü bir bak bu dünyâ haline
Hiç kimse bunda geldi mi düşmedi ecel eline
- 2 Niceleri sultân edip tahta çıkardı bir zamân
Âhir yere vurdu anı irgürmedi visâline
- 3 Bu dünyâyı benim sanıp zinhâr gönül verme buna
Nice senin gibilerin güldü geçdi sakalına
- 4 Bu fenâyâ aldanmagıl ol bekânın kaydın görgil
İşbu geçer dünyâ için girme halkın vebâline

- 5 Gel gör bunun fenâsını giyme zinhâr belâsını
Tiz tiz nice noksân eder bakma bunun kemâlîne
- 6 An şol günü yer dürüle gökler şak olup yarıla
Mahlûk bir yere derile İsrâfil sûru çalına
- 7 Atan anan kardaşların senden çıkıp ayrılalar
Şol etdiğin zulümlerin kamusu senden alına
- 8 Ey dünyâyı benim diyen atlar binip harîr giyen
Kara toprak olup yatar kimse bilmez ki hâli ne
- 9 ‘Ârif olan bakdı gördü bunun mekr ü hîlelerin
Bir parmağın da banmadı bunun ağılu balına
- 10 Buna gönül verenlerin âhir mağbunlukdur işi
‘Âkil olan aldanmadı bunun yanlış hayâlîne
- 11 **Eşrefoğlu Rûmi** sen de âhir toprak olırsarsın
Toprak olmadan toprak ol aldanma anın âline
- 12 Seni yavuz sananlara sen hayır du‘â eyle kim
Kim kime ne sanır ise âhir geliser başına

Eski yaram var idi yürekde açıldı yine
Yeryüzüne kanlı yaşım yine saçıldı yine

Yüreğimin şerha şerha yaraları bitmedi
N’oldu yine n’oldu yine yara açıldı yine

Yine ayın yenisidir deliliğim depreşir
‘Akl u fikrim konağından yine göçüldü yine

Tevbe vermiş idi zâhid ‘aşk şarâbın içmeyem
Sındı tevbem dolu dolu yine içildi yine

Dediler idi bana kim ‘aşk kitâbın okuma
Fala bakayım dedim ol sayfa açıldı yine

Terziye ısmarladım Rûmi’ye zâhid donu biç
Tutmadı sözümü ‘âşık donu biçildi yine

- 1 Benim işbu garîb cânım ‘aceb düşdü bu sahrâya
Yolın dosta iletmeğe dolaşdı işbu sevdâya
- 2 Meğer bu cân bu sevdâyı ezelden tuta gelmişdi
Yine ol dosta varmağa bunu edindi sermâyeye
- 3 Bu sevdâ bir ‘aceb nesne getirir başıma gavgâ
Nicenin tâc ü tahtını bu sevdâ verdi yağmâyaya
- 4 Niceler işbu sahrâda yolın yabana bırakmış
Vatanından cüdâ düşmüş dolaşmış bu harâbeye
- 5 Bu sevdâ dediğim ‘aşkıdır bu sahrâ dediğim dünyâ
Bu sahrâda bu esfelden bu ‘aşkıdır ilten a’lâyaya
- 6 Velî her sevdâ ‘aşk olmaz âşıklar diridir ölmez
Ölen şol kimselerdir kim gönül verdi bu dünyâyaya
- 7 Bu ‘aşkı Hak bu cânlara delîl olmağa gönderdi
Bulan ‘aşkı uyan ‘aşka hakîkat erdi Mevlâyaya
- 8 Gel imdi sen de bul ‘aşkı ki sen de göresin dostu
Görenler muntazır olmaz bugün ol dostu ferdâyaya

- 9 Sen ey gönlü kara münkir gider inkârı içinden
Didâr göstermeyiser dir Hak ol münkir-i a'mâyâ
- 10 Eğer dersen ki 'âşıkam bu 'aşk yolunda sâdıkam
Budur bu 'aşka ma'nîler koyasın cânî ortaya
- 11 Var **Eşrefoğlu Rûmi** sen bu 'aşktan hergiz ayrılma
Bu 'aşk cûşuyladıır katre taşıp vardığı deryâyâ
- 12 Bu 'aşk derdi ilâhîdir gidenin Hakk'a râhıdır
Bu 'aşka pek yapış zinhâr kayıkma dünyâ vü ukbâyâ

- 1 Eyâ gâfil bu gafletden uyan a
Bu gaflet uykusuna sen de kan a
- 2 'Ömür gün gün geçer sen hoş ferâgat
Verirsin assıyı her dem ziyâne
- 3 Nice bir nice bu nefsin murâdı
Bu 'aşkın rengine gel bir boyan a
- 4 Şular kim 'aşk ile hem-renk olupdur
Oları aldamaz bu nakş-hâne
- 5 Senin gönlün bu 'âlem nakşı olmuş
Kılamazsın taleb ol bî-nişâne
- 6 Önü kâfilenin menzile erdi
Yabanda kaldın uş sen sanu sana
- 7 Geceler gaflet ile yatma zinhâr
Durugel erişgör kârbâna

-
- 8 İşini bitir erken kendine gel
Sana köymez ahî şâhim zamân a
- 9 Hevâsına bu nefsin uyma zinhâr
Hudâ Rahm eylemez nefse uyana
- 10 Bezersin teni nefsi becerirsin
Hacâlet getirirsin ‘akla câna
- 11 Usan olma azgın binidin al
Sefer kılmak gerek ise ol cihâna
- 12 Gidersen ol uzak yollara bir gün
Azık bunda gerek anda gidene
- 13 Anın menzilleri yavlak uzaktır
Azıksız yayalar doymaz inan a
- 14 Rasûl dedi vatan sevmek îmândan
Niçin senin hevesin yok vatana
- 15 Varıcak ol bekâ yurdun yıkarsın
Dürüşürsün dün ü gün bu vîrâne
- 16 ‘Ömür sermâyesini yele verdin
‘Aceb deli misin yâhûd dîvâne
- 17 Bu dünyâ fânî lezzetleri fânî
Bu ziştî nice sevmek bir usan a
- 18 Bu sahrâda gelenler bunda yetdi
Ne pîr eğlendi bunda ne civâne
- 19 Gelen geçdi konan göçdü dönülmez
Bu gelmekden murâd ne sor gelene

- 20 Geleni gör duranı gör ki kimdir
Sora vardığın kimdir şol gidene
- 21 Cihân zeyrekleri kim geldi gitdi
Bu sırdan vermediler bir nişâne
- 22 Velî şunlar ki diriyken ölüpdür
Olar erişdi bu râz-ı nihâna
- 23 Bu deryâdan olar çıkardı dürrü
Olar girdi bu bahr-ı bî-pâyâna
- 24 Gel imdi sen de ölmezden önden öl
Eriş tahkîke düşme gel gümâna
- 25 Gümân ile îmân bir yerde durmaz
Gümânı ko îmâna gel îmâna
- 26 Hakîkat iş bilinmez ölmeyince
Bulunmaz yol seni bunda salana
- 27 Nice elfâz-ı ma‘nâ bahs edersin
Serâbı su sanıp düşdün yabana
- 28 Eğer yüz yıl serâba sen seğırtsen
Kalasın şöyle teşne yana yana
- 29 ‘Amel kıl ‘ilm ile ko kıyl ü kâli
Geç aldanma bu kuru ad u sana
- 30 Enâniyyet seylin sil gözünden
Hakîkat gözüyle bak bu cihâna
- 31 Göresin şemsi her zerrede zâhir
Her eşyâda görüne Hak ‘ayâne

- 32 Sana sen ben demekden utanasın
Olasın sen dahi küllî lisâne
- 33 Özünden ol sâ‘at fânî olasın
‘Urûc eyleyesin heft âsumâna
- 34 Fenâdan bir bekâyâ eresin kim
Niteliği anın gelmez beyâna
- 35 Eğer hâsıl olursa bu makâmât
Varıp seyrin erişe lâ-mekâna
- 36 Çağırıp **Eşrefoğlu Rûmi** eydür
Saladur gelsin ol câna kıyana
- 37 Gözünden götürüp benlik hicâbın
Görün kim âşinâ kimdir bîgâne
- 38 Bize cân verene gerek budur söz
Sözümüz yok bizim câna kıyana
- 39 Şular kim öldü bu yolda ecelsiz
Olar erişdi ‘ömr-i câvidâne

- 1 Koyup ağyârı sen gel yâri gözle
Gönül verme fenâyâ varı gözle
- 2 Cihânda lokma için gussa çekme
Yedirme nefsin murdârı gözle
- 3 Kanâ‘at zencîriyle nefsin itin
Ki sakla yırtmasın deyyârı gözle

- 4 Gurâb-ı nefse uyup cîfeye konma
Bulup cân bülbülün gülzârı gözle
- 5 Bu taşra halk ile bâzârı terk et
Gönül şehrine gir esrârı gözle
- 6 Sakın Bağdad'ını uğr'almasın
Hevâ ile bu nefs-i 'ayyârı gözle
- 7 Ezelden Hak ile va'de edip sen
Hakk'a tap gayrı ko ikrârı gözle
- 8 Derip devşirme koyup gideceksin
Ne aldı gitdi gidenleri gözle
- 9 Bu derbendi geç **Eşrefoğlu Rûmî**
Eriş kafiye sâlârı gözle
- 10 Durugel kârbân göçdü uyuma
Yabanda kaldı usanları gözle

>
109

- 1 Zâhidâ gel 'aşka uy 'âr eyleme
Tevhidine 'aşkın inkâr eyleme
- 2 Zerk ü hîlen evlerin eyle harâb
Gönlünü ol mülke mimâr eyleme
- 3 Mâsivâ rengin gönülden sil gider
Bir gönülde hubbu tekrâr eyleme
- 4 'Aşka deęsir tesbîh ü seccâdeyi
Bundan özge dahi bâzâr eyleme

- 5 Derd-i yâr ile yüreğin yare kıl
Derdi artır derde tîmâr eyleme
- 6 Sırr-ı ‘aşkı bilmez illâ ‘aşk gerek
Sana ‘aşk besdir dahi yâr eyleme
- 7 **Eşrefoğlu Rûmî** ‘aşka yâr isen
Dilde ‘aşkdan özge ezkâr eyleme

- 1 Erilmez yâre bî-yâr olmayınca
Cihânın halkı ağıyâr olmayınca
- 2 Hakîkat ‘âlemine yol varılmaz
Bu mülkden küllî bîzâr olmayınca
- 3 Ol vahdet bahrine kimse ulaşmaz
Akıp gözyaşı pınar olmayınca
- 4 Müyesser olmaz ol yârin visâli
Yolunda varın îsâr olmayınca
- 5 Bu dünyâ cifesin nefs iti komaz
Gönülde ‘azm-i dildâr olmayınca
- 6 Gönül cem’ oluban dosta gönülmez
Bu dünyâ kârı târmâr olmayınca
- 7 Gönül dosta özenmez derdli olmaz
Bir ehl-i derde uyar olmayınca
- 8 Gönül âyînesi pâsdır silinmez
Dilinde adı tekrâr olmayınca

- 9 Gönüle sığmaz ol yârin hayâli
Hayâl-i gayrı yuyar olmayınca
- 10 Cihânda kimse ‘aşkdan hazz etmez
Koyup nâmûsu bî-‘âr olmayınca
- 11 Kişi bu ‘aşk içinde gerçek olmaz
Vefâ koyup cefâkâr olmayınca
- 12 Visâli şerbetine kimse kanmaz
Yürek derd ile yanar olmayınca
- 13 Kime bir zerre derd-i yâr verildi
Komaz ‘aşkdan haberdâr olmayınca
- 14 Ko gitsin derdsizi hayvândır ol kim
Yedilmez elde yular olmayınca
- 15 Var evvel derdli ol andan em iste
Timâr yok sana bîmâr olmayınca
- 16 Sözüne ehl-i derdin etme inkâr
Yolu bulmazsın ikrâr olmayınca
- 17 Var **Eşrefoğlu Rûmî** gibi sen de
Dolanma vasl-ı dildâr olmayınca

- 1 Ey Allah’ım beni senden ayırma
Beni senin cemâlinden ayırma
- 2 Seni sevmek benim dînîm imânım
İlâhî dîni îmândan ayırma

- 3 Sararıp soluban döndüm hazâna
İlâhî hazanı daldan ayırma
- 4 Şeyhim güldür ben anın yaprağıyam
İlâhî yaprağım gülden ayırma
- 5 Ben ol dost bâğçesinin bülbülüyem
İlâhî bülbülüm gülden ayırma
- 6 Balığın cânını suda dediler
İlâhî balığım sudan ayırma
- 7 **Eşrefoğlu Rûmî** kemter kulundur
İlâhî kulu sultândan ayırma

- 1 Şeyhsiz varamazsın yola
Zinhâr şeyhe eriş şeyhe
Şeyhin himmetidir ‘âlî
Zinhâr şeyhe eriş şeyhe
- 2 Bir şeyh edin yola rehber
İşbu yola şeyh ile var
Budur sana doğru haber
Zinhâr şeyhe eriş şeyhe
- 3 Gel gör şeyhsiz gidenleri
Kimi mülhid kimi dehrî
Olma cebrî ya kaderî
Zinhâr şeyhe eriş şeyhe
- 4 Hak Habîbi iken Resûl
Şeyhsiz Hakk’a varmadı yol

Kimin şeyhi yok şeytândır ol
Zinhâr şeyhe eriş şeyhe

- 5 Tâlibiysen Hak yolunun
Var elin al bir ulunun
Tut pendin **Eşrefoğlu** 'nun
Zinhâr şeyhe eriş şeyhe

- 1 Görelden yüzünü yârin belâ bana şikâr oldu
İniltim artdı gün günden gözüm yaşı pınar oldu
- 2 Gözüm deyyârı hiç görmez akar kanlı yaşım dinmez
Bu derd ü bu firâk ile içim dışım bihâr oldu¹⁶
- 3 ‘Aceb yâ Rab ne derddir bu getirmez gözüme uyku
İçimdeki yanan od hû yârenlerim yakar oldu¹⁷
- 4 Gönül fikrindedir hayrân bu cân âvâre sergerdân
Bu sevdâya düşeliden dü âlem bana dar oldu
- 5 İniltim ‘âleme doldu gören eydür buna n’oldu
Esirgeyip bu halk derdim yine bana sorar oldu
- 6 Benim derdim hemân ol yâr bana ne il gerek ne şâr
Bu cân ancak anı ister kamusundan bîzâr oldu
- 7 Yüreğim yarasına hem gözüm yaşı olur merhem
Geceler subha dek bu gam bana mûnis ü yâr oldu

16 “bihâr” kelimesi bazı nüshalarda “buhâr” şeklinde de harekelendirilmiştir.
Kanlı yaş akıp denize benzediği için bihâr şeklini tercih ettik.

17 “hû” hı ile huy, mizaç anlamındadır.

- 8 Gamı yârin kime yârdır sa‘âdetden eser vardır
Şular kim gerçek erlerdir gamı yükün çeker oldu
- 9 Var **Eşrefoğlu Rûmî** var bu derdi kılma âşikâr
Sana çün derd ü zehri yâr dolu dolu sunar oldu

➤
114

- 1 Cemî’-i enbiyâlardan Muhammed cümlelerin şâhı
Yüzü nûrundan almışlar felekler şems ile mâhı
- 2 Yedi kat gökleri geçdi kadem ‘arş üstüne basdı
Erişdi Kâbe kavseyn’e tavâf eyledi dergâhı¹⁸
- 3 Anın seyr ü sülûkundan melekler ‘âciz oldular
Ki bin yıl varıbilmezler ol bir demde varır râhı
- 4 Kılarım cânımı kurbân senin yolunda ey Ahmed
N’ola bir kez yüzün görsem seher vakti sehergâhı
- 5 Tecellî-i cemâlîni şular kim gördüler bir kez
Anınçün ‘aşk ile dâim ederler derd ile âhı
- 6 Bu **Eşrefoğlu Rûmî**’nin günâhı çok durur gâyet
Şefâ‘at kıl yâ Muhammed yüzün şems ü kamer mâhı

➤
115

- 1 Ey ‘aceb bilsem nedir Yâ Rab bu derdin çâresi
Gün gün artar hiç onulmaz yüreğimin yaresi

18 “Onunla arasındaki mesafe, iki yay kadar, yahut daha az kaldı.” Necm/9

- 2 Yüreğimin yarasına hiç tabîb kılmaz ‘ilâç
Ey ‘aceb var mı ola bencileyin bî-çâresi
- 3 Çâresi bî-çârelikdir yine bu derdin hemân
Çün belâ burcundadır ‘âşıkların seyyâresi
- 4 Gözü yaşlı bağırlı başlı ciğeri delik delik
Olmuşam ‘âlem içinde ‘aşkının âvâresi
- 5 Her kim inler bu belâdan bilsin ol ‘âşik değil
Görsün ol bir ana neyler dünyânın mekkâresi
- 6 Dünyâ-yı mekkâreye her kim dolaşdı tâ ebed
Gitmedi gitmeyiser anın yüzünün karası
- 7 Her kimin gönlünde zerre denli hubbu var ise
Anı mahrûm etdi bilsin nefsinin emmâresi
- 8 Dost yolunda ‘âşıkı ger kılsalar yüz bin pâre
Dönmeye dost dost deyip çağrışa her bir pâresi
- 9 **Eşrefoğlu Rûmî** bu derde giriftâr olalı
Düşdü bir deryâyâ ki yokdur anın kenâresi

- 1 Şular kim dost elinden içti câmı
Olar bilmedi hergiz hâs u ‘âmı
- 2 Olar esrükd durur dâ’im ayılmaz
Olar fehmeylemezler subh u şâmı
- 3 Olarda dîn ü dünyâ tedbîri yok
Oların fikri Hak’dır vesselâmı

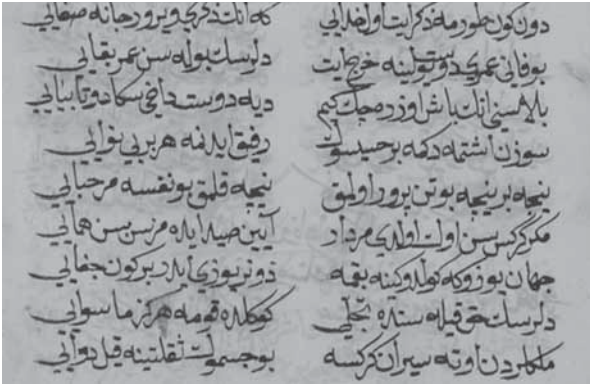
- 4 Olar varlıkların Hakk'a veripdir
Oların Hak ile dâ'im kıyâmı
- 5 Oların varlığın Hak şöyle almış
Hemân kalmış buların halkda nâmı
- 6 Olara korku yok iki cihânda
Olar görmeyiser dâr-ı melâmı
- 7 Olar 'arş ile kürsî bir nefesde
Gezip seyrân ederler Rûm u Şâm'ı
- 8 Olar bilmez yecûz u lâ-yecûzu
Olar mezheb edinmez bir imâmı
- 9 Oların gönlüne Hak şöyle dolmuş
Unutulmuş iki 'âlem tamâmı
- 10 Oların şânına geldi Resûl'e
Ki *lâ havfün 'aleyhim* Hak kelâmı¹⁹
- 11 Buları **Eşrefoğlu Rûmî**'ye sor
Oları göstere sana müdâmı
- 12 Olar iki cihândan geçtiği için
Olara verdi Hak Dârü's-selâmı

- 1 Bir ben değil seni sever cümle âlemdir sevici
Yüz bin ola her kûşede yoluna cânlar verici
- 2 Ben kim ölem seni sevem ya yoluna cânım verem
Sevenleri göriceğiz ben de bir boynun eğici

19 "Onlara (havf) korku yoktur." Bakara/112

- 3 Varın sorun mürşidlere var mıdır bu derde çâre
Hiç olur mu dosta ere düşman ile dost olucu
- 4 Düşman dediğim nefsendir şol tama‘ ile hırsındır
Keser tama‘ damarını dosta ‘âşıkım deyici
- 5 ‘Âşık nefsine uymadı cânını verdi duymadı
Kim ki cânına kıymadı oldur ol yalan da‘vâci
- 6 ‘Âşık kendiden el yudu dünyâ vü âhreti kodu
Hiç anmaz bilişi yâdı kendüzin yoğa sayıcı
- 7 Durmaz akar gözü yaşı hiç onulmaz bağı başı
Âh ile zâr olur işi kimse yok hâlin sorucu

- 8 **Eşrefoğlu Rûmi** gibi şöyle mücrim eksikli kul
Arasalar bulunmaya nefsi hevâsın kovucu
- 9 Ya‘ni ol da ‘âşıkım der yatar uyur doyunca yer
Nefsine dileğin verir de utanmaz lâf urucu

Mecmûa-i İlâhiyât, Milli Ktp. Yz. A 1931, vr. 110a.

>
118

- 1 Dün ü gün durma zikr et ol Hudâ'yı
K'anın zikri verir câna safâyı
- 2 Bu fânî 'ömrü dost yoluna harc et
Dilersen bulasın 'ömr-i bekâyı
- 3 Belâsın anın baş üzre çek kim
Diye dost dahi sana duta biyâyı
- 4 Sözüñ işitme değme bir hasîsin
Refik edinme her bir bî-nevâyı
- 5 Nice bir nice bu ten-perver olmak
Nice kılmak bu nefse merhabâyı
- 6 Meğer gergessin avın oldu murdâr
Hemîn sayd edemezsin sen hümâyı
- 7 Cihân yüzüne güldüğüne bakma
Döner yüzü eder bir gün cefâyı
- 8 Dilersen Hak kıla sende tecellî
Gönülde koma hergiz mâsivâyı
- 9 Meleklerden öte seyrân gerekse
Bu cismin sıkletine kıl devâyı
- 10 Gözünden sil enâniyet sebalin
Dolu Hak göresin arz u semâyı

- 11 Bu ‘aşk bahrinden **Eşrefoğlu Rûmî**
Çıkardı ol lü’lü girân-behâyı
- 12 Bu deryânın kenârın bekle zinhâr
Ko bir türlü dahi tedbîr ü ra’yı
- 13 Bu gevher eline düşe gümânsız
Edesin Hakk’a hamd ile senâyı

- 1 ‘Ârif ol kim bilesin esrârını
Bu gözünle göresin envârını
- 2 Heşt behişt’den fâriğ ol cân terkin ur
Bunda bul yâri bugün ko yarını
- 3 Kim ki bunda bulmak ister yârini
Varsın ol hep yâre versin varını
- 4 Yârini yarına koyan kimesne
Bellidir terk edemez ağyârını
- 5 Her kim ağyâra uyup yâri kodu
Ta ebed görmeye ol dildârını
- 6 Yâre yâr olmak gerek yâr isteyen
Yâr için komak gerekdir ‘ârını
- 7 Bunda bugün yâre yâr olan dahi
Fâriğ ol var kim bulur yâr yârını
- 8 Gayrı terk eyle ki ‘ayna eresin
Yuyasın ‘ayn ile gayrın varını

- 9 Yârdan ayrı bir nefes olmayasın
Çün veresin yâra gönül şârını
- 10 Kanda baksan yâri göresin hemân
Görmeyesin bir dahi deyyârını
- 11 ‘Ârif anladı vü nâdân tanladı
Eşrefoğlu Rûmî’nin güftârını

- 1 Bu aşka yoldaş olalı komuşam nâmûs u ârî
Devâsız derde düş oldum ağlaram kıluram zârî
- 2 Yürürken kendi hâlimde aceb sevdâya duş oldum
Gözüme zerrece gelmez bu fânî âlemin varî
- 3 Seher bülbüllerin gördüm aceb efgâna başladı
Meğer kim nûr-ı yâr olmuş öğüne düşdü gülzârî
- 4 Var **Eşrefoğlu Rûmî** sen fedâ kıl Hakk’a cânını
Bu yolda cân u baş vermek budur âşıkların kârî

- 1 Yine bu derdli gönül kaydadı taşa geldi
‘Aşk denizinin mevci başımdan aş a geldi
- 2 Sabrım karârım gitdi ‘aşk sırrımı fâş etdi
Ben dahi diyem şunu kim garîb baş a geldi
- 3 Ol benim gönlüm alan bu cânıma cân olan
Ol beni deli kılan öğüme düş e geldi

- 4 Ansuzın olımazam buldum ayrılımazam
Ansuz bu ‘aklım bilmem tebdîrim şaşsa geldi
- 5 Siz şöyle sanmanız kim ben şimdi ‘âşık oldum
Cânım ezel gününde ‘aşka dolaşa geldi
- 6 *Kalü belâ* denmezden *elest*den ileriden²⁰
Türlü mihnete ‘âşık anda sataşa geldi
- 7 Şol ben ‘âşıkım diyen ol yalan da‘vâ kılan
Nefse dileğin veren bana temâşâ geldi
- 8 ‘Âşık hod nefse yağı nefsin kor erin sağı
Nefs ile ‘âşık cânı bunda savaşa geldi
- 9 Derd ü belâ gözgüsin gözlerken dünün günün
Dost yüzüne cân gözü ansızın tuşa geldi
- 10 Gerçi ki nihân geldi cân gözü ‘ayân gördü
Münkir münâfık sandı ta‘bîrli düşe geldi
- 11 **Eşrefoğlu Rûmî**’nin varlığı küllî senin
Her ne kim senden gelir cânına hoşsa geldi

- 1 ‘Ârife sorgıl eğer sorar isen bu haberi
Sana ‘ârif verir ol senden içeri haberi

20 “Bir de Rabbin, Âdemoğullarından, bellerindeki zürriyetlerini alıp da onları kendi nefislerine şahit tutarak: Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” dediği vakit, “Pekala Rabbimizsin, şahidiz” dediler. (Bunu kıyamet günü “Bizim bundan haberimiz yoktu.” demeyesiniz diye yapmıştık)”. A’râf/172

- 2 Haberi ister isen kim vereler cân ile sor
Ki tene zâhir olup gele belire eseri
- 3 Eseri cânâ gönüle erişip eyledi mest
Ol eserden yitirir Mansûr-ı Hallâc bu seri
- 4 Sır ile bitmeye işin bu yola bakma güzâf
Mürg-ı rûhun dökiser bunda nice bâl u peri
- 5 Per-i ‘akl ile ‘urûc edip eremeye beşer
Kim anın nûruna döymez ne melek ne beşerî
- 6 Beşerî sıfatı yak ‘aşk oduna zerre koma
Geri kendi gözüle eyle yüzüne nazarı
- 7 Nazarı olalı ol bî-nazîrin Rûmî sana
Gözedir oldu gözün dâima şâm u seheri
- 8 Seheri gözler isen **Eşrefoğlu** ile bile
Ten ü cânâdan geçübün dosta edesin seferi

- 1 Safâ ister isen terk et safâyı
Vefâ ister isen ko bî-vefâyı
- 2 Muhabbet şerbetin bir zerre içir
Ki hasta gönlüne bula şifâyı
- 3 Bugün nefsin murâdın terk edersen
Yarın görmeyesin hergiz cefâyı
- 4 Kuru ekmeğe doyurmadı nefsin
İşitdin Hak Habîbi Mustafa’yı

- 5 Becerme nefsini türlü ta'amlar
Muhammed yer idi yavan gücâyı
- 6 Tenini bezeme türlü don ile
Rasûl giydi müdâm eski 'abâyı
- 7 Sen ümmetsen uyuma gaflet ile
Ol ihyâ eder idi her geceyi
- 8 Ede gör nefsine zecri kayırma
Ölmeden önden ölüp bul bekâyı
- 9 Sözüm sanadır **Eşrefoğlu Rûmî**
Sakın dünyâyâ uydurma hevâyı

- 1 Anın 'aşkı gerek bana gerekmez dünyâ ukbâyı
Ki 'aşkıdır maksûdum ancak kodum cümle temennâyı
- 2 Muhabbet tadın ezelden kodum cânım dimâğında
Kamudan el çekip bu cân inan ister ol Mevlâ'yı
- 3 Muhib mahbûb muhabbet bil hakikatde bular birdir
Anınçün anı sevenler kodular külli sevdâyı
- 4 Anın derdini bilmeyen cihânda nesne bilmedi
Gerekse varsın ol yüz yıl okusun ağ u karayı
- 5 Anın 'aşkı kitâbından şular kim okudu bir harf
Hep ismi resmi mahvoldu unuttu hep mâsivâyı
- 6 Ben ol şâhbâz-ı kudsîyem kolundan uçdum ol şâhın
Şikârım süre götürdüm ki avladım bu sahrâyı

- 7 Avım aldım yine döndüm varıp şâh koluna kondum
Cemâline bakıp her dem eyledim hoş temâşâyı
- 8 Ben ol serbâz-ı ünsîyem yolunda cân u baş verdim²¹
Bugün gördüm ‘ayân anı kodum va‘de-i ferdâyı
- 9 Şarâb-ı lâ-yezâliden içip hayrân u mest oldum
Sözüm mestâne anınçün eder nükte-i garrâyı
- 10 N’iderim şol dili ben kim demez zikrini Allâh’ın
N’iderim ol gözü ben kim ki görmeye dilârâyı
- 11 Var **Eşrefoğlu Rûmî** sen bu râzı ‘ârîfe söyle
Ki her bir bî-haber ‘âmî ne bilsin bu mu‘ammâyı

- 1 ‘Aşkın gamını çekmeğe bana bir yâr bulunmadı
Âvâre olup yürürüm uş bir karâr bulunmadı
- 2 Düşdüm gamın denizine mevc urup aşdı başımdan
Heyhat ümîdim gemisine bir kenâr bulunmadı
- 3 Sırrımı cân u gönül dilerdi ki taşra bırağa
İllâ ki mahrem olmağa râzım deyyâr bulunmadı
- 4 Vaslın şikâr edem deyü düşdüm ‘aşkın hevâsına
Bu ‘aşk içinde belâdan özge şikâr bulunmadı
- 5 Ol gün ki ‘aşk ile oldu bu cân hasta vü mecrûh
Günden güne artar dahi derde tımâr bulunmadı

21 “serbâz-ı ünsîyem” tamlaması bazı nüshalarda “şahbâz-ı enîsem” şeklinde-
dedir.

- 6 Derd-i firâk u firkat içinde kaldım ey dirîğ
İntizârım gecesine bir seher bulunmadı
- 7 Döymedi bu cân hicrine diler ki sefer kıla
Çün ikâmet içinde vaslına zafer bulunmadı
- 8 ‘Aşkından **Eşrefoğlu Rûmî** yârin etme şikâyet
Cân ver bu ‘aşka ki cân vermeyince ol yâr bulunmadı

- 1 Bencileyin yüzü kara gelmemiştir hiç bir dahi
Ben etdiğim yazıklarım etmemiştir hiç bir dahi
- 2 Dâ'im işim nefis arzûsu açılmadı gönlüm pâsı
Bencileyin Hakk'a âsî olmamıştır hiç bir dahi
- 3 Giydim dervîşler donunu illâ varmadım yolunu
Yolu ben azdığımdayın azmamıştır hiç bir dahi
- 4 ‘Ömrüm yetiştir âhire dürüşmedim hiç bir hayra
Bencileyin gönlü kara gelmemiştir hiç bir dahi
- 5 Her ‘amelim oldu riyâ lâyıık işim yok Tanrı'ya
Bu ben düşdüğüm korkuya düşmemiştir hiç bir dahi
- 6 Âdem donun donanmışam hayvânlayın dirilmişem
Eyle ki nefse uymuşam uymamıştır hiç bir dahi
- 7 Bâzîrgânlığa gelmişem geçmez meta'lar almışam
Eyle ki ben aldanmışam aldanmamış hiç bir dahi
- 8 **Eşrefoğlu Rûmî** n'ide işbu derdi ile gide
İllâ ki âh u zâr ede etmemiştir hiç bir dahi

- 1 Çü gitdi yârın yoldaşın bir gün gidersin sen dahi
Anı kim terketdi bunlar hem terk edersin sen dahi
- 2 Bu çarh elinden nicesi ağular yutdular bular
Kaçan ki peymânen dolar şek yok tadarsın sen dahi
- 3 Sermâyei verme yele bir fâide getir ele
Borcun ki cân Azrâ'îl'e bir gün ödersin sen dahi
- 4 Eyâ gâfil eyâ miskîn, uyan gafletden tap uyan
Yağmâya verdi cân u ten nefsin güdersin sen dahi
- 5 Bâtıl yola günden güne çâşıt oldun döne döne
Ayağımı Hak yoluna key süst edersin sen dahi
- 6 Dünyâ benimdir diyeni gözün ile gördün anı
N'itdi irkip derdiğini derip n'idersin sen dahi
- 7 **Eşrefoğlu** getir şeref yeter 'ömrün geçer telef
Yoksa bir gün hûr u hazan nâgâh görürsün sen dahi

- 1 **Bana** derdin gerek derdin n'iderem mâl ü na'mâyı
Bana 'aşkın gerek 'aşkın gerekmez özge gavgâyı
- 2 Yeter bu başda bu sevdâ gerekmez bir dahi gavgâ
Muhammed Mustafâ'dandır süre geldim bu sevdâyı
- 3 Zihî gözler ki görürler cemâli gülşenin dostun
Zihî tûtî vü bülbüller ederler hoş temâşâyı

- 4 Melâmet yolunu tutdum selâmet mülküne yetdim
Bu âşıklar makâmıdır komazlar bunda ra'nâyı
- 5 Beni kodum ana gitdim anın ile ana yetdim
Bu Rûmî kuludur anın kim bile bu mu'ammâyı

- 1 Bilin imdi ey kardaşlar sâdıklar
Benim pîrim 'Abdülkâdir Geylânî
'Ömrü içre söylemedi yalanı
Benim pîrim 'Abdülkâdir Geylânî
- 2 Bu dünyâya geldi harâm yemedi
Kimesneye yâ sen yâ ben demedi
Ramazanda ana südin emmedi
Benim pîrim 'Abdülkâdir Geylânî
- 3 Bir ayak üzre Kur'ân'ı her gece
Hatm ederdi işit kim anı nice
Evliyâ burcundan ayağı yüce
Benim pîrim 'Abdülkâdir Geylânî
- 4 Hızra şakird oldu ol pîr-i usûl
'İlim öğrendi tamâm eyledi kabûl
Hızr İlyâs'a sonra üstâd oldu ol
Benim pîrim 'Abdülkâdir Geylânî
- 5 Her kim anın tarîkini gözede
Allah anı mukarriblerden ede
Anınla cennete ol bile gide
Benim pîrim 'Abdülkâdir Geylânî

- 6 Şöyle nâzı geçer idi Hazrete
Cehennemlik kulu koyar cennete
Ceddimden umaram şefâate²²
Benim pîrim ‘Abdülkâdir Geylânî
- 7 Ceddi Muhammed’dir Hüseyin ü ‘Alî
Evliyâlar cümle dediler belî
Kutbü’l-aktâb oldu kırk üç yıl velî
Benim pîrim ‘Abdülkâdir Geylânî
- 8 Irakdan yakından her kim sıdk ile
Çağırса yetişir ana ‘aşk ile
Ol dem içre derdine dermân bula
Benim pîrim ‘Abdülkâdir Geylânî
- 9 Gör bu **Eşrefoğlu Rûmî’yi** ‘ayân
Çağırdı pîrim Geylânî der hemân
Dervîşlerin Cennet ehli bî-gümân
Benim pîrim ‘Abdülkâdir Geylânî

- 1 Zihî bahtlı o cânlar kim bulur anın visâlini
Zihî devletli gözler kim görür anın cemâlini
- 2 Zihî baht u sa‘âdetler zihî lutf u ‘inâyetler
Zihî şâd u beşâretler kim işitir kelâmını
- 3 Zihî tûtî vü kumrular ki vaslı sükkerin yerler
Didâra karşı dururlar içip kevser şarâbını

22 Bu mısradaki muhtemelen bir istinsah hatası var, gideremedik.

- 4 Zihî bülbüller öterler anın dîdârına karşı
Zihî ‘âşıklar okurlar anın hüsn-i kitâbını
- 5 İlâhî sen müyesser kıl bu **Eşrefoğlu Rûmî**’ye
Ki ol meclis-i ‘âlîde dura kavşura elini

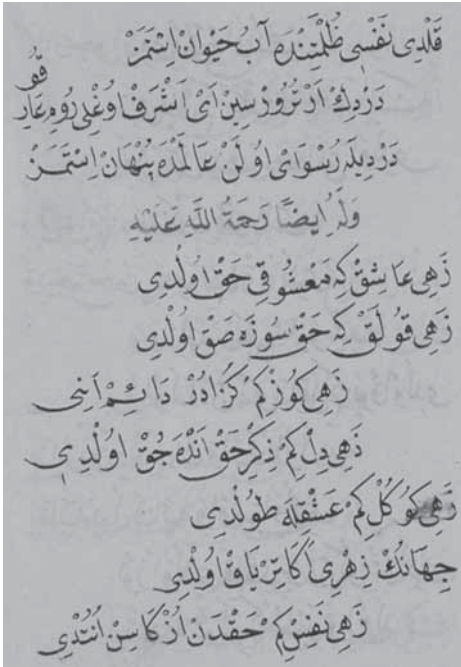
- 1 Zihî ‘âşık ki ma‘şûku Hak oldu
Zihî kulak ki hak söze sak oldu
- 2 Zihî göz ki gözedir dâ’im anı
Zihî dil ki zikr-i Hak anda çok oldu
- 3 Zihî gönül ki Hak ‘aşkıyla doldu
Cihânın zehri ana tiryâk oldu
- 4 Zihî nefs Hak’dan özgesin unuttu
Ana “*ırcı*” erdi mülhak oldu²³
- 5 Ne cân ki geldi tenhâ bu cihâna
Nazar kılmadı ferd-i mutlak oldu
- 6 Zihî ten ki dün ü gün kıldı tâ’at
Varıcak hazrete yüzü ak oldu
- 7 Bu varlıktan geçen erişdi vara
Yok olmadan zî-‘akıl kim yok oldu
- 8 Bekâ bulmak dilersen var fenâ ol
Bekâyâ yol fenâyâ varmak oldu
- 9 Toz oldu kalkdı yerden götürüldü
Ayaklara şular kim toprak oldu

23 “Irci’î: dön Rabbine.” Fecri/28.

10 Cihânda ölmeden şular kim öldü
Ölümsüz dirliğe ol elyak oldu

11 Bu şöhretten geç **Eşrefoğlu Rûmî**
Ki ‘âşıklara şöhret âfet oldu

12 Elin çek fâriğ ol cümle cihândan
Sana çün bu cihân bir uğrak oldu

- 1 Hakk'ı sev Hak sevenlerden tolundurmaz cemâlini
Velî sevmeyene hergiz tadırmaz vaslı balını
- 2 Budur bil 'âdet-i Mevlâ ki sevmez sevmeyen'aslâ
Kovar kurbı cîvârından eder bu'dı 'azâbını
- 3 Tamu odundan artıkdır anın ayrılığı odu
Bu oda kimse yanmasın bu ayrılık firâkını
- 4 Bana ansız gerekmez cân bana ansız ne dîn îmân
Cemâli Ka'be'sin buldum ederim hoş bir tavâfını
- 5 Bana îmân u dîn oldur ki sevem ben anı kâmil
Ki kible edinem dâ'im anın zülf-i siyâhını
- 6 Bu 'akl u bu gönül bu cân bu mâl u mülk bu hânumân
Kamusunu verip aldım anın 'aşkı belâsını
- 7 Bana ne 'ilm ü ne fetvâ bana ne zühd ü ne takvâ
Beni şûrîde vü şeydâ kılıp içirdi aşkı câmını
- 8 İçip câmını mest oldum *Ene 'l-Hak* demini urdum
Ne beni ne anı bildim veremezem nişânını
- 9 Ki andan yine bir câmı dolu sundu ve içirdi
Beni bir sahva çıkardı elinden saçdım alını
- 10 Şarab-ı sâfî içildi elinden alı saçıldı
Yüzünden bürka' açıldı 'ayân eyledi râzını
- 11 Bu râzı ol bilir kim 'aşk anı mahv u fenâ kıldı
Fenâsız 'ömre erişdi bulup dostun bekâsını

- 12 Bu **Eşrefoğlu Rûmî**'nin sözün 'ârif bilir 'ârif
Ne bilsin değme bir nâdân bu 'uşşâkın kelâmını

>
133

- 1 Deli dîvâne eyledi 'aklımı hayrân eyledi
Gözüm yaşın sel eyledi giryân etdi de gönderdi
- 2 Bir tûtîyem sükker yerem şeyhin medhini söylerem
Şeyh bâğçesinde yaylaram destân etdi de gönderdi
- 3 Şâhin yavrusuydum uçdum şeyhin tuzağına düşdüm
Nûrdan kadeh sundu içdim mestân etdi de gönderdi
- 4 Menem **Eşrefoğlu Rûmî** îmâna verdim küfrümü
Vîrâne gönlüm şehrinu umrân etdi de gönderdi

>
134

- 1 Yine 'aşk elçisi geldi erişdi
Yine 'aşk kadehin cân dolu içdi
- 2 Yine cûş eyledi cânımda 'aşkın
Yine mevc urdu dürler taşra saçdı
- 3 Yine Mansûr'layın hayrân u sekrân
Ene'l-Hak sırrını bu halka açdı
- 4 Yine cismim tılısmın bozdu 'aşkın
Yine cânım kuşu pervâza uçdu
- 5 Yine cânım hümâsı şâhini var
Şikârın lâ-mekâna sürdü geçdi

- 6 Mekânsız lâ-mekânda seyrederken
Nişânsız bî-nişân saydına düşdü
- 7 Yine bu **Eşrefoğlu Rûmî** yine
Buluşdu dosta cânın saçı saçdı

>
135

- 1 Seni sen yavı kıl var kim dilersen bulasın anı
Muhâl ola anı bulmak yitirmeyince sen seni
- 2 Bi-küllî varını terk et gidersen ana sensiz git
Bu yolun pâsbânı çok geçirmez sen ben olanı
- 3 Ana ermeğe cân vermek gerek iki cihân olmaz
Ezelden şöyle kalmışdır bu yolun âyin erkânı
- 4 Anı bulmak bilmek dilersen var ölügör ölmeden zinhâr
Ecelsiz ölmeyince bil kimesne bulmaz ol cânı
- 5 Harâb et yık makâmını değış adını sanını
Sana bir göz açıla kim göresin şâh u sultânı
- 6 Eğerçi senden ol ‘âli anın senden gider yolu
Seni bil sen seni bil tâ bilesin ol yüce hânı
- 7 Seni sen ten ü cân sanma ya ‘akl ya gönül ya nefis
Ya âdemdir deme değme beşer sûretli hayvânı
- 8 Var **Eşrefoğlu Rûmî** sen seni ko dosta git dosta
Bu varlıktan fenâ olgıl dilersen bulasın anı

MESNEVÎLER

- 1 ‘Ârifi gör değme sözü söylemez
Değme bir söze cevâb eylemez
- 2 Ger yürüye ger yata ger otura
Her nefes hâşâ ki bihûde vere
- 3 Uykusundan uyanır Allâh der
Her nefes kim vere Yâ Rab âh der
- 4 Gecelerin ekserini uyumaz
Gâh tesbîh gâh namâz gâh niyâz
- 5 Kimseyi ya medh ya zem eylemez
Ya bu yavuz ya iyi olsa demez
- 6 Tanmayıp tutar Hak’ın fermânını
Hak yoluna teslîm eyler cânını
- 7 Zâyi‘ etmez bir demi bir sâ’ati
Zikr ü tesbîhdir dilinde ‘âdeti
- 8 Çün dilin tutdu söz söylemedi
‘Âlem içre söylenü kaldı adı
- 9 Bunda işlerin bitirip gittiler
Vardılar ol ulu şâha yetdiler
- 10 Uşda kaldık nefs elinde biz zebûn
Cânlarımıza bu nefs urdu düğün

- 11 Yâ İlâhî sen medet kılığın bize
Sen sabırlık ver bizim dilimize
- 12 **Eşrefoğlu Rûmî** sen tut dilini
Hazrete ‘arz eyle her dem hâlini
- 13 ‘Âlime’s-sırrı ve ’l-hafıyyât ol durur¹
Her kula Kâdiyü ’l-hâcât ol durur²

Münâcât

- 1 İlâhî seyyidî Settâr u Mevlâ
Yine dergâhına geldim Hüdâ’ya
- 2 Benim hâcât ile gönlüm doludur
Velî n’idem ki nefsim bedhûludur
- 3 Günâh yükünü arkama uruban
‘Aciz toprağına yüzüm sürüben
- 4 Tevâzu’ birle el sana götürdüm
Kapına yüz karasını getirdim
- 5 Bilirim pâdişâh-ı bî-niyâzsın
Sana yalvaranı mahrûm komazsın
- 6 Verirsin kullarına istediğın
Bilirsin her kulunun ne dediğın
- 7 Yer gök ehli hep senden umarlar
Kamusu hazretine yalvarırlar

1 Sırları ve gizlilikleri bilen (Allah).

2 Bütün ihtiyaçları yerine getiren (Allah).

- 8 Benim dahi günâhım çok elim dar
Kapına geldim ey Settâr ü Gaffâr
- 9 Getirem şefî‘ ol Mustafâ’yı
Nebîler serveri kân-ı vefâyı
- 10 Senin anınla dostluğun hakıçün
O dostlukla olan mestlik hakıçün
- 11 Dilerim hazretine ere âhım
İşitip ‘afv edesin hep günâhım
- 12 ‘Înâyet gözüyle bir kez bakasın
Beni hâşâ kim odlara yakasın
- 13 Bu îmân hil‘atin âhir nefesde
Çıkarıp kılmayasın beni haste
- 14 Beni ‘uryân u rüsvây etmeyesin
Götürüp beni oda atmayasın
- 15 Zebânîler eline vermeyesin
Kapından horluk ile sürmeyesin
- 16 Şuna kim sen îmân ihsân edesin
Anı andan geri nite alasın
- 17 Göçecek cânımız işbu bedenden
Ayırmağıl bizi ey Hak imândan
- 18 Bu **Eşrefoğlu Rûmî** zâr u miskîn
Kapına geldi aç u yalın ayağın
- 19 Seni senden diler ol *şey’en-lillâh*³
Ayırma anı dîdârından Allâh

3 “Allah için bana yardım”

- 20 Ki sendendir sana ermeğe çâre
Senin derdinden oldum hoş avâre
- 21 Visâlin lengeriyle durgur anı
Dîdârın şerbetiyle kandır anı
- 22 Ümîdisin iki ‘âlemde ancak
Bilir kim sensin ol ma‘bûd-ı mutlak
- 23 Du‘âmı kıl kabûl eyle beni şâd
Bi-hakk-ı Ahmed ü Mahmûd Muhammed

Pendnâme

- 1 Var kanâ‘at ihtiyâr et sabr ile
Kim kanâ‘at etse gizli genc bula
- 2 Sabr eden kullarını Allâh sever
Sabr edenleri Çalap kendi öğer
- 3 Sabr edenlerdir murâdına eren
Sabr edenlerdir behiştde ön giren
- 4 Sabr edenler bulur ecr-i bî-hesâb
Sabr edenlere ağu sükker cülâb
- 5 Sabr edenler evliyâ oldu kamu
Uçmak oldu sabr edenlere tamu
- 6 Kim ki sabr ede belâsına Hakk’ın
Rahmet’ullahi aleyh adın okun⁴

4 “Allah’ın rahmeti üzerine olsun”

- 7 Kim ki tâ‘at zahmetine sabr ede
Sorusuz dosdoğru uçmağa gide
- 8 Kim ki kakıldığı dem sabr eyleye
Hak anı rahmet hânıyla toylaya
- 9 Kim ki yoğa sabr ede varın vere
Şeksiz ol Hakk’ın didârını göre
- 10 Sabr ile ma‘lûm olur esrâr-ı Hak
Sabr ile bilindi her müşkil sebak
- 11 Sabr ile toprağı altûn etdiler
Sabr ile gökdeki kuşu tutdular
- 12 Sabr ile düşmâna buldular zafer
Sabr eden dermâna her derde erer
- 13 Yâ İlâhî **Eşrefoğlu Rûmî**’ye
Sen sabırlık ver ki ‘aşkına döye
- 14 ‘Aşkına taşlar dağlar döymedi
İlla sâbirler bu ‘aşka doymadı

Pendnâme

- 1 Çok yiyenlerdir ‘ibâdet etmeyen
Çok yiyendir yola doğru gitmeyen
- 2 Çok yiyendir bu işi başarmayan
Çok yiyendir Hak didârın görmeyen
- 3 Çok yiyendir nefis arzûsun kovan
Çok yiyenlerdir bu dünyâyı seven

- 4 Çok yiyenlerin kulakları sağır
Çok yiyenlerin teni olur ağır
- 5 Çok yiyenler gaflete dalmış durur
Çok yiyenler dünyâyâ kalmış durur
- 6 Çok yiyenler durur kâfir hasleti
Çok yiyenler göre yarın mihneti
- 7 Çok yiyenlerin gözü görmez yolu
Çok yiyenlerin zikir etmez dili
- 8 Çok yemeklik key ulu mihnet durur
Az yemeklik bil büyük devlet durur
- 9 Az yemeklik enbiyâlar hasleti
Az yiyenlerle Hakk'ın 'inâyeti
- 10 Az yiyenlerdir Hak'a gönül veren
Az yiyenlerdir cennete ön giren
- 11 Az yiyenlerdir cennete doğru giden
Az yiyenlerdir dün gün tâ'at eden
- 12 Az yiyenlerin olur nefsi halîm
Az yiyenlerin olur kalbi selîm
- 13 Az yemekden evliyâ olur kişi
Az yiyenlerin Hak durur teşvişi
- 14 Az yiyenler söylese hikmet durur
Az yiyenler bakdığı 'ibret durur
- 15 Az yiyenlerin Hak ile sohbeti
Az yiyenlerin âlîdir himmeti

- 16 Kim ki az yer az söyler az uyur
Eylîğe yavuzluğu değşirilir
- 17 **Eşrefoğlu Rûmî** çok yemeđi ko
Az yemeđi edegör sen sana hû

Pendnâme

- 1 Bu uyku râhatına olma mağrûr
Sakın kim etmesin Hak'dan seni dûr
- 2 'Ömür sermâyesini yele verme
Bidâ'atını kamu seyle verme
- 3 Bu uyku bilin şeytân tuzağıdır
Cemî'-i a'zânın uyku bağıdır
- 4 Uyuma gaflet ile her geceler
İşitdin hiç uyumadı niceler
- 5 Eğerçi uykuya Hak dedi râhat
Velâkin demedi subha deđin yat
- 6 Şular kim uyudu durmadı dünle
Tut anı oldu evi ana sinle
- 7 Bil andan yeđ öten kümesde bednûs
Çağırıp zikr'ullâh ider o horûs
- 8 Geçer uykudan bu dünler seherler
Uyanıp kılmadın derd ile âhlar
- 9 Bu uyku gaflet ile seni yıkdı
Ki 'aklın nefsin elinden sınıkdı

- 10 Nice gaflet nice uyku uyana
Zihî mağbûnluk uykuya uyana
- 11 Ne yatarsın ey **Eşrefoğlu Rûmî**
Gör e ‘âşıkları yatur uyur mu

Pendnâme

- 1 ‘Uzlet ehli doğru gider cennete
‘Uzlet ehli uğramaz hiç mihnete
- 2 ‘Uzlet ehlinin riyâsız tâ‘ati
‘Uzlet ehlinin Hakk’adır himmeti
- 3 ‘Uzlet ehlidir Çalap sevdiği kul
‘Uzlet ehlidir atâ verdiği kul
- 4 ‘Uzlet ehli bilişir Allah ile
‘Uzlet ehli buluşur ol şâh ile
- 5 ‘Uzlet ehlidir seven hem sevilen
Sen bu ‘uzletden kaçarsın pes neden
- 6 ‘Uzlet et kim sevesin sevilesin
İrte halk ağlayıcak sen gülesin
- 7 ‘Uzlet edip oturan insân olur
Hergelede yürüyen hayvân olur
- 8 Kim halkdan kesilir Hakk’a ulaşır
Hakk’ı koyandır ki halka dolaşır
- 9 Galabadan çık Hakk’ı halvet istegil
Hakk’ı halvetde bulursun belli bil

- 10 Dostu bulan cümle halvet buldular
Her kimi kim dost diler halvet diler
- 11 **Eşrefoğlu Rûmî** halkdan yüz çevir
Ol ulu dergâha var yüz yere ur
- 11 Ol durur ol cümle derdlere devâ
Andan artığı kamu nefis ü hevâ

Pendnâme

- 1 Başı ko tevhîdi koma zinhâr
Cân verip tevhîdden ayrılma ey yâr
- 2 Tevhîd olur zîrâ sermâyen senin
Cân içindeki asıl mâyen senin
- 3 Tevhîdi terk etme zinhâr ey ‘azîz
Tevhîd için eyle gönlünü temîz
- 4 Her kimin kim tevhidi yok cânı yok
Cân mıdır ol cân kim anın îmânı yok
- 5 Tevhîd eden dildir ol yanılmayan
Tevhîd edendir tamuda kalmayan
- 6 Tevhîd eden dil Hakk’a tanık ola
Tevhîd eden gözler uyanık ola
- 7 Tevhîd edeni oda yakmayalar
Boynuna zencîrleri takmayalar
- 8 Tevhîd edenden kaçır şeytân-ı la’în
Tevhîd eden mekr-i şeytândan emîn

- 9 Tevhîd ehlidir Hakk’a doğru giden
Tevhîdi koyandır ol eğri giden
- 10 Her ‘amel kim kılasın tevhîd ile
Zerresiyle yer ü gök tamâm dola
- 11 Yer ü gök ehli kadar kılsan ‘amel
Tevhîd olmazsa olur kamu zagal
- 12 Tevhîdi sen gaflet ile demegil
Gönül cânı ile tevhidi söylegil
- 13 Mü’minin tevhîdi kaç yerde gerek
Cânda gönülde vü hem dilde gerek
- 14 Cândan öte tevhîde vardır makâm
Hâs bilir anı velî bilmez ‘avâm
- 15 Tevhîdini muhkem eyle cânda sen
Dimegil tevhidi ancak dilde sen
- 16 Muhkem olmak diler isen tevhîdin
Tevhidi cân u gönülde berk edin
- 17 Tevhîdi muhkemdir ol azâd olan
Tevhîdi muhkemdir anda şâd olan
- 18 Tevhîdin muhkem ise buldun Hakk’ı
Tevhîdin yoğise sen oldun şakî
- 19 Şunların kim dili söyler tevhîdi
Cânı bilmez nicedir tevhîd tadı
- 20 Ol behâyimden dahi azgın durur
Cîfe öğer sanki bir kuzgun durur

-
- 21 Oldur ol hak dediği gâfil kişi
Zihî kim düşvâr olur anın işi
- 22 Var durur Kur'ânda âyet bu söze
Hak Çalab *Belhüm edall* dedi bize⁵
- 23 **Eşrefoğlu Rûmî**'nin sen yâ Ganî
Cân içinde muhkem et tevhîdini
- 24 Dili zâkir gönlü 'âşık cânı mest
Tevhîdin ederdi olmadan *elest*
- 25 Kamu yerde tevhîdini söylesin
Cânı tevhîdinden ayrı olmasın

5 “İşte bunlar hayvanlar gibidirler. Hatta daha da aşağıdırlar.” A'râf/179.

KIT'ALAR

KIT'ALAR¹

- 1 Gel uy bu 'aşka kim bu 'aşk bekâdır
Bu 'aşkın dâ'imâ meyli Hakk'adır
Dilersen kim göresin Hak cemâlin
Bu 'aşk gözgüsüne her dem baka dur
- 2 Bu 'aşkın gözgüsü yoklukdur ey cân
Bu gözgüde görünür rûy-ı sultân
Bu gözgünün kılıfıdır dü 'âlem
Bu gözgüde ne küfr var hod ne îmân
- 3 Münezzehdir bu gözğü dü cihândan
Ferâgatdir kamu assı ziyândan
Anınçün deġmeler vasf edemezler
Nihândır 'aşk nihân-ender-nihândır
- 4 Bu 'aşk yolunda sen seni târumâr et
Bu mâristânda sen seni bîmâr et
Bitir bu 'aşk ile 'aklı tamâm et
Yeter varlık sana 'aşk 'aşkı yâr et
- 5 Bu ten dükkânını var eyle yağmâ
Başından ta ki gide külli gavgâ
Kamu sevdâları hep ardına at
Gönlünü dost ile karşı şöyle tenhâ

1 Bu bölümdeki şiirler yazmalarda "Kıta'ât" veya "Rubâiyyât" adı altında toplanmıştır. Başlıktaki "Rubâiyyât" kavramını "dörtlük" şeklinde almak gerekmektedir.

- 6 Gönül iklîmini dosta bağışla
Gönülsüz gir yola sen dahi başla
Vücûdun oyna bu meydân içinde
Varılmaz bu yolu cân ile başla
- 7 Bu yolda cân u baş hergiz anılmaz
Bu dünyâ âhîret sağışa gelmez
Velî bî-cân olanın kadri artık
Anınçündür ki ‘âşık cânâ kalmaz
- 8 Nitekim sende senlik ola mevcûd
Kalasın senliğinde şöyle merdûd
Ki Mûsâ dedi *Erni yâ ilâhî*
Mûsâ’ya *Len terânî* didi Ma‘bûd²
- 9 Çü Musâ kendiden mahv oldu gitdi
Musâ’ya Hak tecellî andan etdi
Anınçündür ki ‘âşık varını hep
Getirdi tîz bâzârda yoğa satdı
- 10 Bu ‘aşk yolunda yokluk oldu ‘izzet
Bulunmadı yoğ olmayınca vuslat
Visâlin isteyü yokdan yoğa git
Zirâ yoklukda yokdur zerre ‘illet
- 11 Sabrı muhkem olan insân evliyâdır evliyâ
Pek sabırsız olan âdem eşkiyâdır eşkiyâ
Hak Ta’âlâ’nın kanâ‘at eyleyen verdiğine
Görmez ol yoksulluk aslâ ağniyâdır ağniyâ
- 12 Budur yokluk ki sen senden geçesin
Fenâ suyun sâkîden içesin

2 “Ey Rabbim, göster bana kendini de bakayım sana” dedi. Rabbi ona buyurdu ki, “Beni katiyyen göremezsin ve lâkin dağa bak, eğer o yerinde durabilirse, sonra sen de beni göreceksin” A’râf/143.

- Tamâmet varlığından el yuyasın
Seni bunda koyup dosta kaçasın
- 13 Bu varlığın sana yavlak tuzaktır
Tuzakdan kaçmağa key er gerekdir
Gel imdi bendleri merdâne kes kim
Tuzağa tutulan dostdan irakdır
- 14 Sözüm anladın ise ey karındaş
Bu sırrı keşf edip uş eyledim fâş
Eğer ‘âşık isen al bu sözümden
Kamu sermâyeni var eyle târâş
- 15 Bu dünyâ maksûdu âhret murâdı
Bulardır aldayan biliş ü yâdı
‘Âşıklar yolu bu yoldan dahi dür
‘Âşık dosta gider açıp kanadı
- 16 Bu yolda gerçek isen câna kalma
Cihânın varlığın bir çöpe alma
Bu kımıldı bu cünbiş verme alma
Kamu bir düş gibi bu gitme gelme
- 17 Bu düşe pes niçin aldana ‘âkil
Gönül vermez buna illâ ki gâfil
Bu gâfil kişiler hayvân gibidir
Olur hayvân dahi hep ‘ıyşa mâ’il
- 18 Ey gözlü kişi buna anlayı bak
Buna gönül verenlerdir ahmak
Bîhûde yerlere ‘ömrü çürütme
Fenâdır bu fenâ gerçek muhakkak
- 19 Bilir ‘âşık niçin geldi cihâna
İnanır ‘akl ile düşmez gümâna

- Ne işe geldi ise anı bitirir
Yemez içmez uyumaz kana kana
- 20 Bu dünyâ zevki nefsânîlerindir
Bu nefis için cehennem key derindir
Bu nefsin 'işreti zevki tamâmet
Cehennemde nedir kandır irindir
- 21 Murâd-ı nefis için her iş kim ola
Ol iş murdâr u mühmel şöyle kala
Yarın Hak hazretine kığrılacak
Seninle hazrete ol bile gele
- 22 Seni Hak reddede 'aybın ola fâş
Sana ol mühmel iş çün oldu yoldaş
Beze senden nebîler hep velîler
Üşe sana zebânîler ura taş
- 23 Cehennem esfeli ola sana yurt
Ne deyvere ol vakt işbu savul yort
Karıncadan za'îf olasın anda
Zîra bunda işitmedin mi öğüt
- 24 Ne denli bunda nefsin şâd edesin
Yarın pişmân olup feryad edesin
Uralar mıkra'a diyeler üskût
Ey nefse uyan ol vakt n'idesin
- 25 Gelin insâfa ey nefse uyanlar
Demidir kim uyana uyuyanlar
Döneler Hakk'a nefsi terk edeler
Bağışlanır bugün tevbe edenler
- 26 Tîz edin tevbeyi kon va'deyi siz
Ecel avlayı yürür tutar ansız

- Düşürür dâmına elbetde bir gün
Bozular işbu düzgünler gümânsız
- 27 Bu mekkâreye igen de bakışma
Tama‘ edip buna berk berk yapışma
Bu ‘ömre izze câna tekye urma
Bugün meydân benim deyi çapışma
- 28 Bu fettâna gönül gözüyle bakma
Benim deyi buna gönül bırakma
Bunun sihri tuzağına tutulup
Bunu yapıp varacak yeri yıkma
- 29 Bu dünyâ kimseye mülk olmadı mülk
Sana denilmedi mi *Limeni ’l-mülk*³
Buna benim diyen key bî-edebdir
Pes evvel âhir oldu *mâlike ’l mülk*⁴
- 30 Berây-ı maslahat bir el ucuyla
Bakar isen dahi bir göz ucuyla
Zirâ senden bunu yine alırlar
Birine dahi verirler güç ile
- 31 Bu **Eşrefoğlu Rûmî** görür ‘âlem
Örümcek evine benzer dahi kem
Buna rağbet gözüyle bakmadı hiç
Bunu kılmadı tâleb oldu ebsem
- 32 Üzüldü küllî sebebden nesebden
Rızâ verdi kazâyâ her taraftan

3 “Bugün mülk kimindir?” diye sorulur. Cevaben “Tek ve kahhar olan Allah’ındır.” (denir). Mu‘min/16.

4 Âl-i İmrân/26.

- Bu böyle ya şu şöyle olsa demez
Eğer kahr u eğer lutf küllîsi Hak'dan
- 33 Eğer tâlib isen iş böyle gerek
Eğer kâzib isen ko çekme emek
Odur tâlib Hakk'ı isteye dün gün
Gerekmez halk ile almağ u vermek
- 34 Bu halkdır tâlibi yoldan ileden
Bu mahlûkdan kesilir Hakk'a giden
Yine meşgûl isen oldur murâdın
Murâdındır seni her yana yiden
- 35 Murâdından öte yok sana menzil
Murâd maksûdundur ma'bûd'un bil
Kamudan el çekip fâriğ gereksin
Murâddır ki murâd olursa bir kıl
- 36 Seni Hak'dan cüdâ eder o bir kıl
O bir kıldan dahi sen key hazer kıl
Hicâbdır bil hicâb ender hicâbdır
Gerekse ol kılı yüz kıla var dil
- 37 'Adûn bilgil seni Hak'dan ayırsa
Zebânın bil hûr u gilmân olursa
Tama' kılma sekiz uçmağa zinhâr
Bezenip sana karşı gelirse
- 38 Cehennem korkusun uçmak umasın
'Âşık anmaz buların hiç birisin
Gözün yumdu çün evvel dosta yöneldi
Kamu kırdı geçirdi nefis çerisin
- 39 'Âşık bu sözden anlarsa cevâbı
Pes açdı ma'nâ yüzünden nikâbı

- Bular ‘aşk şerbetini içdi kandı
Gâfiller su sanıp kovar serâbı
- 40 Bu râzı **Eşrefoğlu Rûmî** açma
Sınırı bekle zinhar öte geçme
Bu ‘aşk deryâsının gevherlerini
Çıkarıp olur olmaz yere saçma
- 41 Ki nadân eline düşmeye gevher
Sanır nâdân anı bir kuru mermer
Ya alır kem bahâya satar anı
Ya alır bıraka kor kalır ebter
- 42 Gel imdi Hakk’a tâlibsən karındaş
Var evvel iste bul bir yahşı yoldaş
Anı mürşid edin berk tut elini
Seni menzile ilte kurtarasın baş
- 43 Kılavuzsuz bu yola varamazsın
Bu müşkil işi sen başaramazsın
Seni cem’ etmeğe bir kimse gerek
Dağılmışsın seni devşiremezsin
- 44 Bu yolda bekçiler var hiç uyumaz
Geri döndürür usanları komaz
Bu yolda iz ü toz hergiz belirmez
Bu yoldan nâm ü nişân kimse vermez
- 45 Pes öyle olsa lâ-büddür kılavuz
Kılavuz da gerek kim ola key uz
Bu sarp yolları asân ede sana
İnişi yokuşu göstere düpdüz
- 46 Nice bin evliyâlar geldi geçdi
Nice yüz evliyâ bunda seğırtti

- Birisi kılavuzsuz varmadı
Bu yola bunları mürşid iletdi
- 47 Muhammed kim habîb-i hazret idi
Dükeli mahlûka ol devlet idi
Yer ü gök tamu uçmak gece gündüz
Bular olmaklığa sebeb ol idi
- 48 Bu yola ol delîl ile yürüdü
Delîl oldu Cebrâ'îl ana indi
Getirdi Cebrâ'îl çekdi Burâk'ı
Resûl Mi'râc'a çıkdı ana bindi
- 49 Gerekmiş tâlibe elbetde mürşid
Olur pes mürşide uyan muvahhid
Eğer mürşide uymazsan ey tâlib
Olursun sen ya dehrî yâhûd mülhid
- 50 Bu yola kim ki girer ise delîlsiz
Anı şeytân kodu dînsiz îmânsız
Gerekdir bil gerekdir bir kılavuz
Varırmazsın bu yolu kılavuzsuz
- 51 İlâhî tâlibi mürşide duş et
Anın mürşid ile vaktini hoş et
İlâhî tâlibine derd bağışla
Pişir derdin oduyla perverîş et
- 52 İlâhî tâlibine ver kanâ'at
Kanâ'at sabr ile muhkem irâdet
Cefâyâ sabr ede bula vefâyı
Kanâ'at eyleye bula harâret
- 53 Bu sözü **Eşrefoğlu Rûmî** söyler
Hakk'ın tâliblerini tenbîh eyler

- Kimin zâtında kim gevheri vardır
Murâd maksûdudur bir sözden anlar
- 54 Var ey zâhid var ki ‘aşk yolun değil
Söyleyem sanma ki aşk dilin değil
Bunda ki şâhin gerek şahbâz ola
Yoksa karganın evi seklik değil
- 55 Sanmagıl bu ‘aşkı sen kâğıtdadır
‘Aşkî kâğıtda diyenler mürdedir
‘Aşkî yazmadı kalem var ey fakîh
‘Aşk ezelde cân ile perverdedir
- 56 Yoğ idi levh u kalem ‘aşk var idi
‘Âşık u ma‘şûk u ‘aşk bir yâr idi
‘Aşk u âşık u ma‘şûk bir iken
Cebrâil ol arada ağyâr idi
- 57 ‘Aşk dilini yine ‘âşıklar bilir
Ol ezel ‘aşka ulaşıklar bilir
‘Aşk dilinden ‘aşk mestleri
Ol dili sanma ki ayıklar bilir
- 58 ‘Aşkî isteme kitâbdan ey fakı
Bu kitâbda aşk yokdur dost hakkı
Bulmayasın ‘aşkı kıyl u kâl ile
Var gerek ‘ilmin yüzün yüz yıl oku
- 59 Zâhidin yolu dolamaçdır irak
‘Âbidin yolu ta‘âb ile firâk
‘Âşıkın yolu yakın hem doğrudur
Vasl-ı ma‘şûk ‘âşika olur durak
- 60 Ol ezel bâğında biz bir gül idik
Dosta karşı söylenir gulgul idik

Bunda nite dek dura bu dilimiz
Çünkü anda şûrîde bülbül idik

- 61 Biz ezelden ‘aşkı tuta gelmişiz
Ta ebed dost vaslın uta gelmişiz
Dost ile peymânı berk eylemişiz
Bunda ‘aşk dürrin sata gelmişiz
- 62 İki âlemden ötedir ‘aşk ili
Lâ-mekân kafından aşar ‘aşk yolu
Her tasavvurdan münezzehdir bu ‘aşk
Söylenir bî-harf u bî-savt ‘aşk dili
- 63 Biz bu ‘aşkı candan önden bulmuşuz
‘Âşıkı ‘aşk u ma‘şûk bir bilmişiz
Medresesinde bu ‘aşkın biz ezel
Okuyup her ‘ilmi hâsıl kılmışız
- 64 Hak müderrisdi bize ol medresede
Yoğudu müşkilimiz her nesnede
Bunda ol ‘ilmi nite unudavuz
Ya nite aldaya bizi müfsede

ŒİR DİZİNİ

ŞİİR DİZİNİ

1. Bu gönül derîçesinden yine bir nûr oldu peydâ
‘Aklımı başımdan aldı beni kıldı deli şeydâ
2. ‘Aşk beni yağma kılıpdır sen beni sorma bana
Ben beni bulımazam nite haber verem sana
3. Yine cânım dimâğına erişdi ol lezzet-i dost
Gerekmez iki cihân çün ele girdi fırsat-ı dost
4. ‘Aşk ile vîrân olan oldu ‘imâret tâ ebed
Hordur ol her dü-cihân oldu selâmet tâ ebed
5. Nakkâşımız bizi ezel bî-levn ü renk yazıp durur
Levh-i gönülden gayrının nakşını hep bozup durur
6. ‘Aşkın odu şol cânâ kim eser kılar
Her dem anı belâ oklarına siper kılar
7. Sen ezel sultân idin şimdi niye oldun esîr
Eksiği yok bay idin böyle neden oldun fakîr
8. Gönül derdi ile yârin ‘aceb şûrîde şeydâdır
Bu ‘aşk içinde sankim ol bugün Mecnûn-ı Kaysâ’dır
9. Ger ola ‘ömrüm cihânda sad-hezâr
Sanmanız benden gide bu derd-i yâr
10. Yüreğime dost derdi urdu türlü yareler
Hiç tabîbler ana kılmaz ne devâ ne çâreler

- 11 Bu fenâyâ sen neden böyle gönül verdin ey yâr
Ey ‘aceb düşmez mi hergiz öğüne ol Bâki yâr
- 12 Şol ki cân vermez bu yolda pes niçin cânân diler
Müdde’îdir ko anı kim dostu ol yalan diler
- 13 Her kimin kim ‘aşkı yok hayvân durur
Gerçi kim sûretde ol insan durur
- 14 Gönlüm alanın sözünü dâ’im söyleyesim gelir
Derd hûnuyla ‘âşıkları her dem toylayasım gelir
- 15 ‘Âşkın gönlü hemîşe ‘aşk ile pür-nûrdur
Ol gönül nite öle çün ‘aşk ile ma‘mûrdur
- 16 Ey gönül bir derde düş kim anda dermân gizlidir
Gel karış bir katreye kim anda ‘ummân gizlidir
- 17 Gönlümün her kûşesinde ‘arş-ı Rahmân gizlidir
Katremın her katresinde bahr-i ‘ummân gizlidir
- 18 Bir dem dilim tuta idim ‘aşk komaz beni söyledi
Aceblemen söylediğim ‘aşkın ‘âdeti böyledir
- 19 ‘Aşk ile âvâre olan dünyâda kârı n’ider
Gönlünü ol yâre veren bir dahi yâri n’ider
- 20 Kim ki dost yolunda terk-i cân eder
Dost ana didârını ihsân eder
- 21 Seni bunda komazlar gönlünü bundan götür
Terk eyle kibr ü kîni bir gönül ele getir
- 22 Kendi tatlı cânına nefsin yavuz yoldaşdır
Nefsine uyma şâhım aldar seni kallâşdır

- 23 Gönül dostun cemâl âyînesidir
Gönül kim pas ola dostun nesidir
- 24 Senin ‘aşkın bana mezheb ü dîndir
Seni her kimse kim sevmez bî-dîndir
- 25 Benim derdim emi yârin gamıdır
Bu zahmım merhemi gözüm nemidir
- 26 ‘Âşıklar iki cihânda nefs murâdın almayalar
Ağlayalar dün ü günü şâd oluban gülmeyeler
- 27 Bahr-i ‘ummân kuşuyum yerim mekânım andadır
Bunda avım süregeldim dü cihânım andadır
- 28 Halkı kodu Hakk’a tutdu yüzünü dervîşler
Halka bakmaz Hak’dan ayırmaz gözünü dervîşler
- 29 Dostun yüzün gören cânlar bunda nite karâr eder
Dostu her dem andığınca cânı tenden firâr eder
- 30 N’ideyim sabr eder isem dil ü cân oda yanar
Velî âh eyler isem kevn ü mekân oda yanar
- 31 Bir damla damlatdı Allah bir kurusu yaşı nedir
Bir şehir yaratdı Allah yâ toprağı taşı nedir
- 32 N’olur ise ko ki olsun n’olısar
Tek gönül Allâh’ı bulsun n’olısar
- 33 Kande ararsın anı kim yine ol cân sendedir
Câna cânan isterisen yine cânân sendedir
- 34 Cemâlin seyr edip ismin andığım
Bize himmet eyle Şeyh Abdülkâdir
‘Aşkın ile pâslı gönlüm açtığım
Bize himmet eyle Şeyh Abdülkâdir

- 35 Cân verir ‘âşık bu yolda kasd-ı cânân eylemez
Küfr ile kılmaz ‘adâvet meyl-i îmân eylemez
- 36 Bu ‘aşk düşdü cânımıza bahâr eyledi kışımız
Kaygı bulutların sürdürü komadı hiç teşvîşimiz
- 37 Bana sen cân yetersin cân gerekmez
Seni gerek seni kevneyn gerekmez
- 38 Müflisiz iki cihânda ‘aşka verdik varımız
Pîşemizdir dost sevmek koduk özge kârımız
- 39 Bu nice dertdir ki düşdü cânâ dermân istemez
Artırır günden güne derdini noksân istemez
- 40 Bu ‘akl u fikr ile ol cân bulunmaz
Nice yıl oldu sergerdân bulunmaz
- 41 Bu ben bîmâra yok tîmâr hergiz
Bu resme olmaya bîmâr hergiz
- 42 Bî-‘âr olagör kim ‘âr ile yâr ele girmez
Dek durmak ile rü’yet-i dîdâr ele girmez
- 43 Ben derdimden inler idim derdim bana dermân imiş
Bî-derd olan kimselerin den adı müselmân imiş
- 44 Seni seven ‘âşıkların
Gözü yaşı dinmez imiş
Seni maksûd edinenler
Dünyâ ahret anmaz imiş
- 45 Câna cefâ kıl yâ vefâ
Senden hem ol hoş hem bu hoş
Ya derdin gönder ya devâ
Senden hem ol hoş hem bu hoş

- 46 Elvedâ‘ ey mâh-ı tâbân elvedâ‘
 Elvedâ‘ ey mihr-i Yezdân elvedâ‘
 Elvedâ‘ ey âfitâb-ı şer‘-i dîn
 Elvedâ‘ ey mâh-ı tâbân elvedâ‘
- 47 Şol zamân kim ben ol dostdan ayrı düşdüm oldum ırak
 Hasret ü derd ü âh ile çok ağladım tutdum fîrak
- 48 Yüreğime şerha şerha yaralar urdu bu ‘aşk
 Gâret etdi gönlüm evin yağmâya urdu bu ‘aşk
- 49 Cihânı hiçe satmaktır adı ‘aşk
 Döküp varlığı gitmekdir adı ‘aşk
- 50 Cefâ vü renc ü mihnetdir adı ‘aşk
 Fîrâk u derd ü fîrkatdir adı ‘aşk
- 51 Her kime kim şu‘le bıraktı bu ‘aşk
 Âleme düpdüz anı çaktı bu ‘aşk
- 52 Dost yoluna gidenlere eydem nice gitmek gerek
 Kimin ile yoldaş olup kimleri terk etmek gerek
- 53 Bu gönlüm derdine düşdü Hûda’nın
 Unutdu zevkini iki cihânın
- 54 Ben dost hevâsına düşdüm özge hevâ neme gerek
 Başımda dost sevdâsı var gayrı sevdâ neme gerek
- 55 Ey gönül var kim bu derdden sen haberdâr olmadın
 Anın içindir bu yolda sen ciğer-dâr olmadın
- 56 Kanâ‘at gencine elin meğer erişmedi senin
 Anınçün nefsin ucundan bıraktın mihnete cânın
- 57 ‘Arşdan yüce kurulmuş sayvânı dervîşlerin
 ‘Arş kürsî levh u kalem hayrânı dervîşlerin

- 58 Ey dirîğa geçdi ‘ömrün kendözüne gelmedin
Bir gün ansızın göçersin yol yarağın kılmadın
- 59 Uyardım sizi bu yolda dek bizimle geli görün
Akun arkun bu dünyânın ardından kesiligörün
- 60 Âşık olan ‘âşıkın
Sâdık olan sâdıkın
Mahbûbudur Halık’ın
Sultân Abdülkâdir’in
- 61 Cem‘ olmuş dervîşleri
Sultân ‘Abdülkâdir’in
Yolunda sâdıkları
Şeyhim Abdülkâdir’in
- 62 Cânlar cânın ister isen bu cism u cândan fâriğ ol
Gerçek Hakk’a ‘âşık isen iki cihândan fâriğ ol
- 63 Gel bu ‘aşkın şerbetinden bir kadeh nûş eylegil
Gel bu ‘aşk ile başını tâ ebed hoş eylegil
- 64 Bu dünyâyâ verme gönül dünyâ sana kalır değil
Dünyâ seven dost katına yüz ağıyla varır değil
- 65 Ger kadîmî dost gerekse ol kadîmî iste bul
Andan ayrığından arın var anın derdiyle dol
- 66 Râzıyam derdine yârin ben şikâyet etmezem
Kendi hâlim söylerem gayrı hikâyet etmezem
- 67 Yüzünü görelî hayrân olmuşam
Bilmezem ben ben mi yâ sen olmuşam
- 68 Ezelden ‘aşk oduna yane geldim
İçip ‘aşkın şarâbın kane geldim

- 69 Şöyle kim bî-dil ü bî-cân olmuşam
Kendi ahvâlime hayrân olmuşam
- 70 Gâh gâh kendime gelirim gâh gâh yavu kılınırım
Gâh yok ile yok oluram gâh varlıkda bulunuram
- 71 Karârı kalmadı cânın nidem pes ‘azm-i yâr edem
Yıkam bünyâdını nefsin dağıdam târumâr edem
- 72 Bugün işbu yola merdâne geldim
Visâli şem’ine pervâne geldim
- 73 ‘Aşk sayrısı olanlara gelsinler tîmâr eyleyem
İçirem ‘aşk şerbetini dostdan haberdâr eyleyem
- 74 Vatan arzûladım bundan giderem
Koyup bu varlığı andan giderem
- 75 Duymasın bu cân u dil ben dosta pinhân giderem
‘Akl u dil bigânedir bî-‘akl u bî-cân giderem
- 76 Ey dost senin yoluna cânım vereyim cânım
‘Aşkını komayayım oda gireyim cânım
- 77 Kulluğa bel bağladım sultânı gözler gözlerim
Derdine duş olmuşam dermânı gözler gözlerim
- 78 Elvedâ kardaşlarım cânân iline giderem
Gel demiş cânân bana cânân iline giderem
- 79 Tecellî şevki dîdârın beni mest eyledi hayrân
Ene’l-Hak sırrını cânım anınçün kılmadım pinhân
- 80 Ey dervîşim diyen kişi gayra gönül verme sakın
Cânını ‘aşk odu sanıp nefs oduna atma sakın

- 81 Tutarsan hak sözün Hakk'ı göresin
Uyarsan nefse hergiz görmeyesin
- 82 Gel bu nefsin zulmetini tozunu sür aradan
Kanda baksan gözlerine görüne ol Yaradan
- 83 Senin 'aşkın kime kim düşdü ey cân
Ne mezheb kodu ne dîn ü ne îmân
- 84 Habîr olmak dilersen bu haberden
Ur 'aşk okun öte geçsin ciğerden
- 85 Kârbân gitdi yatarsın uyan ey gafil uyan
Yol uzak menzil öküş çokdur harâmîler inan
- 86 Gel gel beri derdli isen dermânı iste bul bugün
Gel imdi ey âvâre kul sultânı iste bul bugün
- 87 Cidd-i tâm et kıl 'amel fırsat sakın fevt olmasın
Hep hevâlardan kesil şeytân sana yol bulmasın
- 88 Çeşm-i cânım nâr-ı 'aşka yandı dermân neylesin
'Âşık-ı dîvâneyim pes bend-i zindân neylesin
- 89 Ol dostu ben sevdiğim bu cânımdan ilerü
Ol dostu ben gördüğüm bu gözümden ilerü
- 90 Düşeli 'aşkın bu cânım iline
Beni düşürdü bu halkın diline
- 91 Cânımı 'uryân edip saldı bu 'aşk deryâsına
Nâgehân 'aşkın sataşdım dürr-i bî hemtâsına
- 92 Bu gönlüm şehrin seyrân ederken
Dedi sırrım bana seyrân içinde

- 93 Her kim der ise dâim
Lâ ilâhe illallâh
Gönlünde dura kâim
Lâ İlâhe illallâh
- 94 Nefsi zindân eylegil dâ'im riyâzethânedede
Kim halâs olup gidesin sen dahi ol hânedede
- 95 Devşir aklını gulgule eyleme
Sil gözün yaşını gavgâ eyle
- 96 N'ola ben dervîş olsam hoş yürüsem dervîşâne
Terk eylesem kibr ü kîni yüzüm sürsem erişene
- 97 Hak'dan utan olma âsî
Gel ikrâr eylegil ere
Er dediğim Tanrı hâsî
Gel ikrâr eylegil ere
- 98 Anın derdi ile dâ'im yana bu yüreğim yana
Kodu cânımda aşk odın ezelden ta ebed yana
- 99 Yine dostun kokusu geldi cânâ
Yine cân mest olup oldu revâne
- 100 Gözün aç imdi uyan tevbeyle gel tevbeyle
Gaflet uykusuna kan tevbeyle gel tevbeyle
- 101 Ey hevâsına tapan
Tevbeyle gel tevbeyle
Hakk'a tap Hak'dan utan
Tevbeyle gel tevbeyle
- 102 Hep fesâd işlerime
Estağfirullâh tevbe

Yaman teşvîşlerime
Estağfirullâh tevbe

- 103 Benim şeyhim seni Hakk'a yetirir
Nice müşkilleri anda bitirir
Muhammed'in sancağına götürür
Abdülkâdir Sultân derler şeyhime
- 104 Eyâ gâfil aç gözünü bir bak bu dünyâ haline
Hiç kimse bunda geldi mi düşmedi ecel eline
- 105 Eski yaram var idi yürekde açıldı yine
Yeryüzüne kanlı yaşım yine saçıldı yine
- 106 Benim işbu garîb cânım 'aceb düşdü bu sahrâya
Yolın dosta iletmeğe dolaşdı işbu sevdâya
- 107 Eyâ gâfil bu gafletden uyan a
Bu gaflet uykusuna sen de kan a
- 108 Koyup ağyârı sen gel yâri gözle
Gönül verme fenâya varı gözle
- 109 Zâhidâ gel 'aşka uy 'âr eyleme
Tevhidine 'aşkın inkâr eyleme
- 110 Erilmez yâre bî-'imâr olmayınca
Cihânın halkı ağyâr olmayınca
- 111 Ey Allah'ım beni senden ayırma
Beni senin cemâlinden ayırma
- 112 Şeyhsiz varamazsın yola
Zinhâr şeyhe eriş şeyhe
Şeyhin himmetidir 'âlî
Zinhâr şeyhe eriş şeyhe

- 113 Görelden yüzünü yârin belâ bana şikâr oldu
İniltim artdı gün günden gözüm yaşı pınar oldu
- 114 Cemî' -i enbiyâlardan Muhammed cümleinin şâhı
Yüzü nûrundan almışlar felekler şems ile mâhı
- 115 Ey 'aceb bilsem nedir Yâ Rab bu derdin çâresi
Gün gün artar hiç onulmaz yüreğimin yaresi
- 116 Şular kim dost elinden içti câmı
Olar bilmedi hergiz hâs u 'âmı
- 117 Bir ben değil seni sever cümle âlemdir sevice
Yüz bin ola her kûşede yoluna cânlar verici
- 118 Dün ü gün durma zikr et ol Hudâ'yı
K'anın zikri verir câna safâyı
- 119 'Ârif ol kim bilesin esrârını
Bu gözünle göresin envârını
- 120 Bu aşka yoldaş olalı komuşam nâmûs u ârı
Devâsız derde düş oldum ağlaram kıluram zârı
- 121 Yine bu derdli gönül kaydadı taşa geldi
'Aşk denizinin mevci başımdan aşâ geldi
- 122 'Ârife sorgıl eğer sorar isen bu haberi
Sana 'ârif verir ol senden içeri haberi
- 123 Safâ ister isen terk et safâyı
Vefâ ister isen ko bî-vefâyı
- 124 Anın 'aşkı gerek bana gerekmez dünyâ ukbâyı
Ki 'aşkıdır maksûdum ancak kodum cümle temennâyı

- 125 ‘Aşkın gamını çekmeğe bana bir yâr bulunmadı
Âvâre olup yürürüm uş bir karâr bulunmadı
- 126 Bencileyin yüzü kara gelmemişdir hiç bir dahi
Ben etdiğim yazıkları etmemişdir hiç bir dahi
- 127 Çü gitdi yârın yoldaşın bir gün gidersin sen dahi
Anı kim terketdi bunlar hem terk edersin sen dahi
- 128 Bana derdin gerek derdin n’iderem mâl ü na’mâyı
Bana ‘aşkın gerek ‘aşkın gerekmez özge gavgâyı
- 129 Bilin imdi ey kardaşlar sâdıklar
Benim pîrim ‘Abdülkâdir Geylânî
‘Ömrü içre söylemedi yalanı
Benim pîrim ‘Abdülkâdir Geylânî
- 130 Zihî bahtlı o cânlar kim bulur anın visâlini
Zihî devletli gözler kim görür anın cemâlini
- 131 Zihî ‘âşık ki mâşûku Hak oldu
Zihî kulak ki hak söze sak oldu
- 132 Hakk’ı sev Hak sevenlerden tolundurmaz cemâlini
Velî sevmeyene hergiz tadırmaz vaslı balını
- 133 Deli dîvâne eyledi ‘aklımı hayrân eyledi
Gözüm yaşın sel eyledi giryân etdi de gönderdi
- 134 Yine ‘aşk elçisi geldi erişdi
Yine ‘aşk kadehin cân dolu içdi
- 135 Seni sen yavı kıl var kim dilersen bulasın anı
Muhal ola anı bulmak yitirmeyince sen seni

MESNEVÎLER

- 1 ‘Ârifi gör değme sözü söylemez
Değme bir söze cevâb eylemez
- 2 İlâhî seyyidî Settâr u Mevlâ
Yine dergâhına geldim Hüdâ’ya
- 3 Var kanâ‘at ihtiyâr et sabr ile
Kim kanâ‘at etse gizli genc bula
- 4 Çok yiyenlerdir ‘ibâdet etmeyen
Çok yiyendir yola doğru gitmeyen
- 5 Bu uyku râhatına olma mağrûr
Sakın kim etmesin Hak’dan seni dûr
- 6 ‘Uzlet ehli doğru gider cennete
‘Uzlet ehli uğramaz hiç mihnete
- 7 Başı ko tevhîdi koma zinhâr
Cân verip tevhîdden ayrılma ey yâr

KIT’ALAR

- 1 Gel uy bu ‘aşka kim bu ‘aşk bekâdır
Bu ‘aşkın gözgüsü yoklukdur ey cân
- 2 Münezzehdir bu gözğü dü cihândan
Bu ‘aşk yolunda sen seni târumâr et
- 3 Bu ten dükkânını var eyle yağmâ
Gönül iklîmini dosta bağışla
- 4 Bu yolda cân u baş hergiz anılmaz

- 8 Nitekim sende senlik ola mevcûd
9 Çü Musâ kendiden mahv oldu gitdi
10 Bu ‘aşk yolunda yokluk oldu ‘izzet
11 Sabrı muhkem olan insân evliyâdır evliyâ
12 Budur yokluk ki sen senden geçesin
13 Bu varlığın sana yavlak tuzakdır
14 Sözüm anladın ise ey karındaş
15 Bu dünyâ maksûdu âhret murâdı
16 Bu yolda gerçek isen câna kalma
17 Bu düşe pes niçin aldana ‘âkil
18 Ey gözlü kişi buna anlayı bak
19 Bilir ‘âşık niçin geldi cihâna
20 Bu dünyâ zevki nefsânîlerindir
21 Murâd-ı nefis için her iş kim ola
22 Seni Hak reddede ‘aybın ola fâş
23 Cehennem esfeli ola sana yurt
24 Ne denli bunda nefsin şâd edesin
25 Gelin insâfa ey nefse uyanlar
26 Tîz edin tevbeyi kon va‘deyi siz
27 Bu mekkâreye igen de bakışma
28 Bu fettâna gönül gözüyle bakma

- 29 Bu dünyâ kimseye mülk olmadı mülk
30 Berây-ı maslahat bir el ucuyla
31 Bu Eşrefoğlu Rûmî görür ‘âlem
32 Üzüldü küllî sebebden nesebden
33 Eğer tâlib isen iş böyle gerek
34 Bu halkdır tâlibi yoldan ile den
35 Murâdından öte yok sana menzil
36 Seni Hak’dan cüdâ eder o bir kıl
37 ‘Adûn bilgil seni Hak’dan ayırsa
38 Cehennem korkusun uçmak umasın
39 ‘Âşık bu sözden anlarsa cevâbı
40 Bu râzı Eşrefoğlu Rûmî açma
41 Ki nadân eline düşmeye gevher
42 Gel imdi Hakk’a tâlibs en karındaş
43 Kılavuzsuz bu yola varamazsın
44 Bu yolda bekçiler var hiç uyumaz
45 Pes öyle olsa lâbüddür kılavuz
46 Nice bin evliyâlar geldi geçdi
47 Muhammed kim habîb-i hazret idi
48 Bu yola ol delîl ile yürüdü
49 Gerekmîş tâlibe elbetde mürşid

- 50 Bu yola kim ki girer ise delîlsiz
51 İlâhî tâlibi mürşide duş et
52 İlâhî tâlibine ver kanâ‘at
53 Bu sözü Eşrefoğlu Rûmî söyler
54 Var ey zâhid var ki ‘aşk yolun değil
55 Sanmagıl bu ‘aşkı sen kâğıtdadır
56 Yoğ idi levh u kalem ‘aşk var idi
57 ‘Aşk dilini yine ‘âşıklar bilir
58 ‘Aşkı isteme kitapda ey fakı
59 Zâhidin yolu dolamaçdır irak
60 Ol ezel bâğında biz bir gül idik
61 Biz ezelden ‘aşkı tuta gelmişiz
62 İki âlemden ötedir ‘aşk ili
63 Biz bu ‘aşkı cândan önden bulmuşuz
64 Hak müderrisdi bize ol medresede

SÖZLÜK

SÖZLÜK

A

Âb (f): Su

Abâ (a): Dervîşlerin giydiği yün giysi, cübbe.

Âbâd (f): Bayındır, şen, mamur.

Âb-ı hayât (f. a): Hayat suyu, ebedî dirilik verdiği inanan su.

Âb-ı hayvan (f. a): Hayat suyu, ebedî dirilik verdiği inanan su.

Âbid (a): İbadet eden insân, zâhit.

Aceb (a): Şaşılacak şey.

Âciz (a): Zayıf, güçsüz, beceriksiz.

Adâvet (a): Düşmanlık.

Âdem (a): İlk insan, ilk peygamber, insân-ı kâmil, âdem-i mana.

Âfet (a): Felaket, bela.

Afv etmek (a): Bağışlamak

Ağmak (t): Yükselmek.

Ağ (t): Ak, beyaz.

Ağ (t): Tuzak.

Ağdırmak (t): Yükseltmek

Ağu (t): Zehir.

Ağyâr (a): Yabancılar, başkaları, gayrılar. Tasavvufta kesret.

Ahd (a): Söz verme.

Ahî (a): Kardeş, fütüvvet ehli. Yol kardeşi.

Ahmed (a): Hz. Peygamber'in adlarından birisi.

Âhret (a): Âhiret, öbür dünya.

Ahvâl (a): Hâller, vaziyetler.

Âkıbet (a): Bir şeyin sonu, nihayet, netice.

Âkil (a): Akıllı, akîl düşünen ve hareket eden.

Al/âl (a): Hile, desise.

Aldamak (t): Kandırmak, aldatmak.

Âlî (a): Yüce, ulu.

Âm u hâs (a): Halk ve seçkinler.

Amel (a): İş, hayır, çalışma.

Âr (a): Benlik, namus, utanma.

- Arş (a):** Göğün sonu ve en yüksek noktası. Göğün dokuzuncu katı.
- Arş-ı Rahmân (a):** Allah'ın izzet ve saltanatının tecellî ettiği mahal.
- Artuk (t):** Başka, başkası, gayrı, fazla, artık.
- Arz etmek (a. t.):** Büyüğe bir şey sunmak, dilemek, istekte bulunmak.
- Âsân (f):** Kolye.
- Âsitân (f):** Eşik, dergâh, tekye.
- Assı (t):** Fayda, menfaat, kazanç.
- Aşk (a):** Aşk, candan sevmek, sevgi.
- Aşr okumak (a. t):** Kur'an'dan on ayet miktarı okumak.

- Atâ (a):** Verme, bağışlama, ih-sanda bulunma, cömertlik.
- Ayân (a):** Ayân, açık, belli.
- Ayıtmak (t):** Söylemek.
- Âyîne (f):** Ayna, mir'at, gözgü.
- Ayrık (t):** Ayrı, başka, gayrı.
- Ayyâr (a):** Hilekâr, desiseci, ikiyüzlü, içi başka dışı başka olan kişi.
- Azdırmak (t):** Bozmak, yoldan çıkarmak.
- Azık (t):** Erzak, yiyecek.
- Azîz (a):** Sevgide üstün tutulan, saygı değer.
- Azm eylemek (a. t):** Karar vermek, niyet etmek, gayret etmek. Yola çıkmak.
- Azmaq (t):** Şaşırmaq, sapıtmak, yoldan çıkmak, ayrılmak, sapkınlığa düşmek.

B

- Bâb (a):** Kapı, kısım, mevzu', fâsil.
- Bâd (f):** Rüzgâr, nefes.
- Bâde (f):** Şarap, içki, kadeh.
- Bâğ (f):** Bahçe, büyük bahçe.
- Bağır başı (t):** Göğüs.
- Bahâ (f):** Kıymet, değer.
- Bahil (a):** Cimri, hasîs, tamahkâr, malına kıyamayan.

- Bahillik (a):** Tamahkârlık, hasislik, cimrilik.
- Bahr (a):** Deniz.
- Bahrî (a):** Bir cins deniz ördeği, balıkçıl, balık.
- Bâkî (a):** Daimi olan, kalıcı olan Allah.
- Bâl (f):** Kanat.
- Bâlâ (f):** Yüksek, yukarı, yüce, uzun.

Basîret (a): Kalb gözü, ileri görüşlülük.

Baş (t): Yara.

Başlı (t): Yaralı.

Bâtul (a): Hurâfe, sahte, hak ve gerçek olmayan.

Bâtın (a): İç yüz, öz. Gizli, görünmeyen.

Bay (f): Zengin, ganî, mîr, emîr.

Bâzîrgân (f): Tâcir, tüccâr.

Bed hû (f): Kötü huy.

Behîst (f): Cennet, firdevs.

Bekâ (a): Mutlak ebedîlik, kalıcılık. Tanrı'da olma.

Benan (a): Parmaklar, parmak uçları.

Berk etmek (t): Sağlamlaştırma, kuvvetlendirmek.

Berk (t): Sağlam, katı, sert, kuvvetli.

Berr (a): Kara, toprak.

Bes (f): Yeter, kâfi, yetişir.

Beşâret (a): Müjde, iyi haber, muştu, muştuluk.

Bezек (t): Süs, ziynet.

Bî-basar (f. a): Görmeyen, gözsüz.

Bî-cân (f. a): Cansız.

Bî-çâre (f. f): Çâresiz.

Bî-dâr (f): Uyanık.

Bidâd (a): Hisse, bedel verme.

Bî-dâd (f): Zulüm, işkence.

Bî-derd (f): Dertsiz, aşksız.

Bîgâne (f): Yabancı.

Bî-gümân (f): Şüphesiz.

Bî-hemtâ (f): Eşsiz, benzersiz, dengi olmayan.

Bîhûde (f): Beyhude, boşu boşuna.

Bî-hûş (f): Kendisinden geçmiş, şaşkın, sersem.

Bî-karâr (f. a): Kararsız.

Bî-küllî (f. a): Bütün, büsbütün.

Bî-nişân (f): İzi olmayan, belirsiz.

Bîmâr (f): Hasta, sayrı.

Bîzâr (f): Rahatsız, bıkmış usanmış, küskün.

Bostân (f): Bağçe, yeşillik, bağlık yer.

Buhl (a): Cimrilik, pintilik, hasislik, el sıklığı.

Burâk (a): Cennet bineği.

Burka (a): Peçe, yüz örtüsü.

Bühtân (a): İftira, birisine yalan isnat etme.

Bünyâd (f): Temel, esas, asıl.

Büt (f): Put. Put gibi güzel sevgili.

- Câh (f):** Mevki, mansıb, yer, rütbe, makam.
Câm (a): Kadeh.
Câme (f): Elbise, giysi.
Cân bâz (f): Canıyla oynayan.
Cehd (a): Fazla gayret, güç, kuvvet sarfetme, azîm.
Celîl (a): Büyük, ulu olan Allah.
Cevher (a): Kıymetli taş, maya, öz.
Cidd (a): Ciddiyet, önem vermek.

- Çâh (f):** Kuyu, çukur.
Çalap (t): Tanrı, Hak.
Çerâğ (f): Fital, ışık, mum, kandil, çıra.

- Dâd eylemek (f):** Adalet.
Dâğ etmek (f. t): Yaralamak.
Dâr (a): Ev, yapı, yer, yurt.
Dâr (f): Dar ağacı.
Davâ (f): Dava, iddia, cedel.
Değme (t): Herhangi, her bir, her, rastgele.
Değmek (t): Ulaşmak, erişmek.
Değmeler (t): Herhangi birileri, çoğu kişiler.

C

- Cîfe (a):** Leş, kokmuş et.
Cinân (a): Cennetler.
Cisr (a): Köprü.
Cur'a (a): Kadehin bir yudumu.
Cûşa gelmek (f. t): Coşmak, kaynamak.
Cümle (a): Bütün, hep.
Cünbüş (f): Kımıldanma, oynama, eğlence, hareket, zevk.
Cünûn (a): Delilik.

Ç

- Çerh (f):** Çarh, dünya, felek.
Çevgân (f): Cirit oyununda kullanılan değnek.
Çü/Çün (f): Çünkü, madem ki, ne zamân ki.

D

- Değşirmek (t):** Değişmek, değiştirmek.
Dehrî (a): Maddeci, ruha, ahrete, manevî şeylere inanmayan kişi.
Delâlet (a): Delil olmak, kılavuzluk, doğru yolu göstermek.
Delîl (a): İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz; yol gösteren kişi, kâmil insan.

Delim (t): Çok, birçok, ziyâde, fazla.

Demren (t): Okun ucuna geçirilen demir.

Deprenmek (t): Kıpırdamak, kımıldamak, hareket etmek; kurumak.

Deriçe (f): Küçük kapı, pencere.

Dermek/Dirmek (t): Toplamak, dermek.

Deryâ (f): Deniz.

Deyr (a): Kilise, manastır.

Deyyâr (a): Bir kimse, yurt sahibi, manastır sahibi.

Dîdâr (f): Yüz, çehre, Allah'ın cemâli.

Dildâr (f): Gönül alan. Sevgili, mâşuk.

Dirîg (f): Esirgeme.

Dirîgâ (f): Hayfa, ne kadar yazık, eyvah.

Dîv (f): Şeytân, cin.

Dolunmak (t): Dolunmak, batmak, dolanmak, grup etmek.

Don (t): Elbise, mecâzen suret, vücüt.

Dun (t): Alt taraf, kök.

Dûr (f): Uzak.

Duş (t): Görmek, karşısına çıkmak, rastlamak.

Duyı duy(t): İyice duymak, anlamak, sezmek.

Dûzah (f): Cehennem.

Dükeli (t): Bütün, hep, cümle, hepsi, herkes.

Dün ü gün (t): Gece ve gündüz.

Dürmek (t): Kapatmak.

Dürr (a): İnci.

Dürr-i yefûm(f. a): Tek, iri, baha biçilmez inci. Eşsiz inci. Hz. Nûr-ı Muhammed.

Düş (t): Rüya, vakıa.

Düşvâr (f): Güç, zor.

Düzmek (t): Tertip ve tanzim etmek. Düzenleme.

E

Ebed (a): Sonsuz, gelecek, sonu olmayan gelecek zamân.

Ebleh (a): Pek akılsız, ahmak, bön.

Ebsem (a): Suskun.

Ebter (a): Sonu kesik, çocuğu olmayan, eksik.

Elest (a): “Elestü” Arapça’da “değil miyim?” demektir. A'râf sûresinin 172-173. ayetlerinde, Allah'ın: “Ben sizin Rabbiniz

değil miyim?” sorusunda geçer. Nefisler bu soruya: “Evet, Rabbimizsin.” diye cevap verdikleri için birbirlerine tanık tutmuşlar ve şehadet etmişlerdir. Kıyamet gününde her nefs burada verdiği sözü yerine getirmek, Rabbinin tanımak zorundadır.

Elfâz (a): Sözcükler.

Elyak (a): Daha layık.

Em (t): İlaç; çâre, devâ.

Emmâre (a): Emreden, emredici, cebreden.

Endîşe (a): Düşünce, fikir.

Ene'l-Hak (a): Bağdadlı Hallâc-ı Mansur'un “Ben

Hakk'ım” anlamına gelen ve asılmasına sebep olan sözü.

Erzan (f): Ucuz, layık, münasip.

Esbâb (a): Sebepler.

Esfel (a): En aşağı, en alçak, en sefil.

Esrâr (a): Sırlar, gizli mânâlar, hikmetler.

Esrîk (t): Serhoş, mest, coşkun, ehl-i hâl. İlahî aşk serhoşu.

Eyitmek (t): Söylemek, anlatmak.

Ezel (a): Başlangıcı olmayan zamân.

Fahr (a): İftihar, öğünme.

Fak (f): Tuzak.

Fakî (a): İslâm hukukunu iyi bilen, fakih.

Fânî (a): Geçici olan, yoklukla ilgili.

Fâriğ (a): Vazgeçmiş. Elini eteğini çekmiş.

Fâsîk (a): Allah'ın emrinden çıkan. Kötülük yapan. Fıska düşen.

Fâsîd (a): Kötü, fena, yanlış, bozuk, fesad çıkarıcı. Kavgacı, bozucu.

F

Fâş (f): Meydana çıkarmak. Açıklamak. Gizli olanı ortaya çıkarmak.

Fehm (a): Anlama, anlayış, kavrama.

Fenâ (a): Dünya için kinâye, yokluk mülkü.

Ferâgat (a): Tok gözlülük, hakkından vazgeçmek, davadan vazgeçmek.

Ferişte/ferişteh (f): Melek, günahsız, masum.

Fîsk (a): Hak yolundan çıkma, Allah'a isyan etme, ahlaksızlık, kötülük.

Firâk (a): Ayrılık, ayrılma.

G

Gâfil (a): Gerçeklerden habersiz, uyuyan.

Gâh (f): Bazan, ara sıra.

Gâib (a): Görünmeyen, göz önünde bulunmayan, gizli ve bilinmeyen âlem.

Gâret (a): Çapulculuk, yağma.

Gavvâs (a): Çok gayretli, çalışkan, suya dalan, dalgıç, inci arayan dalgıç.

Gaybet (a): Başka yerde bulunmak, dedikodu. Bir şeyin diğer bir şey içinde gayb olması.

Gayur (a): Gayretli, çok çalışkan. Allah'ın adlarından biri, kıskanç.

Gedâ (f): Köle, esir, yoksul dilenci.

Genc (f): Hazine, defne.

Genc-i nihân (f): Gizli hazine.

Ger (f): Eğer.

Gerdân (f): Dönen, dönücü.

Gerdûn (f): Kâinat, felek.

Gevher (f): Mücevher, inci, esâs, öz.

Gulmân (a): Cennettekilere hizmet eden güzel ve genç delikanlılar. Genç uşaklar.

Giriftâr (f): Tutulmuş, esir, düşkün, mübtelâ.

Girü (t): Geri, tekrar, sonra, yine, başka.

Giryân (f): Ağlayan, ağlayıcı.

Görklü (t): Güzel, mübarek.

Göynemek (t): Yanmak.

Gözgü (t): Ayna.

Gussa (a): Tasa, üzüntü. Sıkıntı. Kaygu.

Güşe (f): Köşe.

Güca/Güce (t): Kırılmış buğday, bulgur.

Güher (f): Mücevher, kıymetli taş, inci, gevher.

Gülzâr (f): Gül bahçesi.

Gümân (f): Şüphe, zan.

Gümrâh (f): Yoldan çıkmış.

Güzide (f): Seçilmiş, beğenilmiş kişi, şey.

Güzin(f): Seçkin, seçilmiş, seçen.

H

Habîb (a): Sevgili, sevilen, dost. Allah'ın isimlerinden.

Hacer (a): Taş.

- Hâcet (a):** İhtiyaç, gerek, lüzum, muhtaç.
- Hadîs (a):** Hz. Peygamber'in emri ve hareketi, sünnet-i nebevî.
- Hâk (f):** Toprak.
- Hakîr (a):** Hakaret edilen, hor görülen. Kıymet verilme-yen.
- Hakk (a):** 1. Allah. 2. Doğru-luk, doğru, gerçek.
- Hâlik (a):** Yaratan, Allah.
- Halîl (a):** Sâdık, samimi, dost. Hz. İbrahim'in sıfatıdır.
- Hâlis (a):** Saf, duru, saffetli, pek beyaz. Hilesiz, ka-tıksız.
- Halvet (a):** Yalnızlık. Allah'la beraber olup mâsivadan el etek çekmek.
- Hâmân (a):** Hz. Musa zama-nındaki Firavun'un veziri.
- Hân (f):** Yemek sofrası, yemek.
- Hânümân (f):** Ev, bark, ocak.
- Hâr (f):** Diken.
- Hâristân (f):** Dikenlik yer.
- Harîf (a):** Kimse, adam, iş eri, meslektaş.
- Harîr (a):** İpek.
- Hâris (a):** Kıskanç.
- Hârût ve Mârût (a):** Büyü ile uğraştıkları için kıyamete kadar kalmak üzere Ba-bil'de bir kuyuya baş aşağı asılmış olan iki melek
- Hâs u âm (a):** Herkes. İleri gelenler ve halk.
- Hâs (a):** Özel, saf, hâlis, seçkin.
- Hased (a):** Kıskançlık.
- Hâssü'l-hâs (a):** Seçkinlerin seçkini.
- Haşr/haşır (a):** Toplanma, ka-labalık hâle gelme. Mahşer.
- Hatar (a):** Tehlike, uçurum, emniyetsizlik, korku.
- Havf u recâ (a):** Korku ve dilek, korkma ve dileme.
- Havf (a):** Korku.
- Hây u hû (f):** Gürültü, şamata.
- Hay (a):** Haydi anlamında hitap.
- Hayf (a):** Amansızlık, haksız-lık, zülüm.
- Hayme (a):** Çadır.
- Hayy (a):** Daima diri. Allah.
- Hemân (f):** Aynı şekilde, öylece, derhal.
- Hemîn (f):** Aynı, tıpkısı, öylece, hemen sadece, bu, işte bu, çok.
- Hemîşe (f):** Daima, boyuna, hep.
- Hemrâh (f):** Yoldaş, aynı yolda, yol arkadaşı.
- Hem-râz (f):** Sırdaş, sır arkadaşı.

Hergiz(f): Asla.

Hezâr/hezârân (f): Bin, binler, binlerce. Bülbül, bülbüller.

Hil'at (a): Eskiden devlet büyüklerine ihsân ettikleri süslü elbise, kaftan.

Hod (f): Kendi, esasen, bizzat.

Irak (t): Uzak, irak.

Issı (t): Sahip.

İbrâhîm Edhem: Belh şehzadesi iken Hak aşkı uğruna tâcını, tahtını terkedip derviş olan zât.

İçre (t): İçinde.

İkrâr (a): Diliyle söyleme.

İl (t): Memleket, ülke, şehir.

İl/el (t): Başkası, yabancı, gayrısı, el.

İletmek/iltmek (t): Götürmek, ulaşmak.

İlme'l-yakîn (a): Hakikati bilgi yoluyla elde etme.

Ka'be (a): Beytullah.

Kaçan (f): Ne vakit, ne zamân.

Hû (f): Huy, mizaç.

Hûb (f): Güzel.

Hulk (a): Huy, tabiat.

Humâr (a): İçkiden sonra meydana gelen baş ağrısı ve sersemlik.

Hûr/hûri (a): Cennet kıızı.

Hûşyâr (f): Aklı başında olan.

I

Iyş (a): Zevk ve sefâ, iştret.

İ

İlm-i bâtın (a): Öz ilim, hakikat ilmi, tasavvuf. Ledün.

İnâyet (a): Yardım, lütuf, meded.

İns (a): İnsan cinsi.

İsâr (a): Dökme, saçma, serpme. İkrâm etme.

İzhâr (a): Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme, âşikâr etme.

İzz/izzet(a): Değer, kıymet, yücelik, üstünlük, ululuk, şeref.

K

Kadîr (a): Kudret sahibi, kudretli, çok güçlü Allah'ın bir sıfatı.

Kâf (a): Dünyayı çepeçevre kuşattığı rivâyet edilen efsanevî bir dağ.

Kâfile-sâlâr (a-f): Topluluk reisi

Kakmak (t): Kızmak, öfkelenmek, hiddetlenmek.

Kıyl u kâl (a): Dedikodu.

Kamu (t): Bütün, hep.

Kân (f): Maden ocağı, kaynak, cevher.

Kanâat (a): Aza rıza göstermek, hırs göstermemek.

Kavşurmak (t): Birleştirmek.

Kayı/kayu (t): Kaygı, endişe, tasa.

Kayıkmaq (t): Meyletmek, temayül göstermek. Geri dönmek.

Kayrmak (t): Düşünmek, bir şeyden kuşkuya düşmek, endişelenmek.

Kem (f): Az, eksik, noksan, fenâ, kötü.

Kemter (f): Değersiz, değeri az, daha aşağı.

Kend'özü (t): Kendisi, kendi özü, benliği.

Kerkes (f): Akbaba, Farsça kerges.

Kevn (a): Var olma, varlık.

Key (f): İyi, iyice, hakkıyla, çok iyi şekilde, pek, çok.

Kez (t): Defa, kere.

Kıff (a): Dur.

Kığrılmak (t): Çağrılmak.

Kolmaş (t): Hilekâr, kalleş, aldatıcı, hırsız, geveze, asılsız sözler söyleyen.

Kuds (a): Ulvîlik, kudsîlik, yücelik.

Kusûr (a): Kasrlar, köşkler.

Küllî (a): Bütün, tam, umumi, hepsi, tamamı.

Külüng (f): Taşçı kazması.

Kürsî (a): Arş'ın altında bir düzlükte olan, levh-i mah-fuzun bulunduğu yer.

L

Lâ (a): Yok.

Lâ-büdd (a): Lazım, gerekli.

Lâ-mekân (a): Mekân ihtiyacı olmayan mekânsız. Allah.

Ledün (a): Allah'ın sırlarına ait bilgi, gayb ilmi.

Levh ü kalem (a): Allah'ın ezeli iradesinde yazılı olanlar.

Levn (a): Renk, boya.

Leyl (a): Gece.

M

Mağbûn (a): Aldanmış, şaşkın.

Mahbûb (a): Sevgili.

Mahzûn(a): Hüzünlü, tasalı.

Mânâ (a): Anlam. Bir şeyin iç yüzü.

Mansûr: 9.-10. yüzyıllarda yaşayan büyük sufi. Bir ilahî cezbe anında “Ene’l-Hak”/”Ben Hakk’ım” dediği için zamanın fakihlerince şeriate muhalif bulunarak asılmıştır

Marifet (a): Allah’ın zâtına ait bilgi. İrfan.

Mâsivâ (a): Hak’tan gayri şeyler. Hakk’ın varlığından başka mevcut vardır vehmi.

Mâşûka (a): Sevgili, Allah.

Mât (a): Saf dışı olmuş, yenik, yenilmiş, mağlup.

Mekr (a): Hile.

Mekkâr (a): Hilekâr, düzenbaz.

Melâmet (a): Kınanma, ayıplanma, azarlanma.

Menşûr (a): Dağıtılmış, perişan.

Merdâne (f): Yiğit, yiğitçesine, mertçe.

Mest (f): Serhoş, kendinden geçmiş.

Mestân (f): Serhoş, sekran, kendinden geçmiş.

Mevc (a): Dalga. Mecazen celâlî tecellîler ve çocukluk âlemi.

Mihnet (a): Sıkıntı, eziyet.

Mirâc (a): Hz. Peygamber’in Allah tarafından göklere davet edilmeleriyle yükselmeleri, gökteki seyrânları.

Mîşe (f): Meşe, meşelik, orman.

Murdâr (f): Kirli, pis, leş.

Müdâm (a): Devamlı, sürekli.

Müddeî (a): İddiacı, davacı; metinde şer’î hakikatleri anlamayan softa manasına.

Müheyyâ (a): Tertip edilmiş, düzenlenmiş.

Mülhid (a): Dininden dönen, dinsiz.

Mürg (f): Kuş.

Mürîd (a): Bir mürşide bağlanan, manevî bir yola giren kişi.

Mürşid (a): Doğru yolu gösteren, irşad eden kılavuz, şeyh, tarikat piri.

N

- Nâdân (f):** Bilmeyen, cahil, kaba, anlayışsız.
Nakkâş (a): Nakış yapan. Duvar nakışları yapan usta.
Nâr (a): Ateş, od.
Nâ-tüvân (f): Zayıf, kuvvetsiz.
Nazar kılmak (a. t): Göz atmak, bakmak.
Necm (a): Yıldız.
Nefha (a): Üfürme, nefes.
Nefs (a): Nefes, hayat, can, öz.
Nehy (a): Yasak etme, yasak.

- Nekir (a):** Mezarda insanları sorguya çekecek iki melekten birinin adı.
Neng (f): Ayıp, utanma.
Nihân (f): Gizli, saklı.
Nikâb (f): Yüz örtüsü, peçe.
Nisâr (a): Döküp saçma, düğünlerde saçılan para vs.
Nişân (a): Alâmet, iz, belirti, eser.
Nite (t): Nasıl, ne hâlde.
Niyâz (f): Yalvarma, dua.
Nûş etmek (f. t): İçmek.
Nûş (f): Tatlı, bal.

O-Ö

- Od (t):** Ateş.
Ol (t): O.
Onmak (t): İyileşmek, zenginleşmek.
Öğ (t): Akıl.

- Öküş (t):** Çok fazla, ziyade.
Ön/Öndün (t): Önden, önce, önceden.
Öykünmek (t): Taklit etmek. Taklide çalışmak.
Özge (t): Başka.

P

- Palâs (f):** Keçe, aba, çul, eski elbise.
Pâre (f): Parça.
Pasbân (f): Gece bekçisi.
Pâyân (f): Son, nihâyet, uç, kenar.
Per ü bâl (f): Kanat ve kol.
Pertev (f): Işık, nûr.

- Pervâne (f):** Geceleri ışık etrafında dönen küçük kelebek. Ateş böceği.
Pervâz urmak (f. t): Kanat açmak. Uçmak.
Pes (f): O hâlde, öyle ise.
Peymâne (f): Kadeh.
Peyvest (f): Ulaşma, kavuşma.
Pinhân (f): Gizli, saklı.

Pîr (f): İhtiyâr kişi, mürşid, tarikat kurucusu.

Pîşe (f): San'at, iş, meslek.

Pîş ü pes (f): Ön ve arka.

Rab (a): Allah.

Râh (f): Yol.

Rahîm (a): Acıyan merhamet eden, esirgeyen, koruyan.

Rahmân (a): Çok acıyan, esirgeyen, merhamet eden. Allah.

Rahmet (a): Acıma, esirgeme, koruma, yargılama.

Ra'y/Re'y (a): Fikir, hüküm, görüş, oy.

Râz (f): Sır, gizli şey, gizlenen şey.

Râzı (a): Rıza gösteren, boyun eğen, kabullenen.

Recâ (a): Umma, ümit etme, dileme, dilek.

Saçu (t): Düşünlerde saçılan şeker ve para cinsinden şeyler.

Sad (f): Yüz.

Sadef (a): İnci kabuğu.

Sâd-hezâr (f): Yüz bin.

Sâdık (a): Doğru, sözüne güvenilir.

Sadır (a): Göğüs,

Pür (f): Dolu, çok.

Pür-nûr (f. a): Nur dolu, nurla kaplanmış.

R

Remz (a): İşâret, sembol, sırrı anlatmak için başvurulan söz veya kelime.

Renc (f): Zahmet, eziyet.

Riyâ (a): Özü sözü bir olmak. İki yüzlülük.

Riyâz (a): Bahçeler, ağaçlık, çimenlik yerler.

Riyâzet (a): Seyr u sülûk sırasında nefsi etkisizleştirmek açlıkla terbiye, az ile yetinme.

Rûşen (f): Aydın, parlak.

Rûz (f): Gün.

Rûzgâr (f): Zaman, devir, dünya.

Rü'yet (a): Görme, bakma.

S

Safâ (a): Saflık, arılık, temizlik, gönül şenliği.

Sâfî (a): Temiz, pak, arı.

Sağınç (t): Emel, istek, arzu, maksat, tasavvur, düşünce, ümit, endişe, zan, tahmin.

Sağınmak (t): Düşünmek, mülâhaza etmek, sanmak.

Sağış (t): Düşünce.

Sahv (a): Ayılma.

Sak (t): Uyanık, çabuk duyan, ihtiyatlı, rahat, emin.

Sâkî (a): Kadeh sunan, su dağıtan.

Sala (a): Çağırma, bir şey için bağırarak davet etme.

Sâl (f): Yıl.

Salâr (f): Baş, kumandan, reis.

Salik (a): Tasavvuf yoluna girmiş, bu yolda giden kişi.

Sanı (t): Fikir, düşünce, istek.

Sanu sana (t): Öyle sanarak.

Sataşmak (t): Birşeyle karşılaşmak, bir şeye uğramak.

Sa'y (a): Çalışma, gayret.

Sayd (a): Av.

Sayrı (t): Hasta.

Sayvân (a): Saçak, pervaz, kemer, sâyebân, gölgelik, çardak.

Sebak (a): Ders.

Sebâl: Perde.

Sebkân (f): Köpek besleyicisi. Padişahın köpeklerini besleyen kişi.

Sekr (a): Sarhoşluk.

Seng (f): Taş.

Serd (f): Soğuk.

Sergerdân (f): Başı dönmüş, başı dönen, şaşkın, sersem.

Setr (a): Örtü, örtme, kapama.

Settârü'l-Uyûb (a): Ayıpları, günahları örtüp gizleyen.

Seyr (a): Yürüyüş, geziş, eğleniş; manevî makamlarda yaşanılan müşâhede.

Seyr ü sülûk (a): Bir tarîkate girip, manen yükselip, makamlar elde etme.

Sınık (t): Kırık.

Sirât (a): Yol. Cennet ve Cehennem arasında kurulacak olan ve geçenlerin cennete gireceği kıldan ince kılıçtan keskin yol.

Sikkîn (a): Bıçak.

Sin (t): Mezâr.

Sivâ (a): Gayrı, başka, Allah'tan başka her şey.

Subh (a): Sabah.

Sûd (f): Fayda, kâr.

Sûk (a): Çarşı, pazar.

Sûr (a): İsrâfil adlı meleğin kıyamet günü çalacağı boru.

Sükker (a): Şeker

Sünük (t): Kemik.

Süst (f): Gevşek, tembel.

Ş

Şabaş (f): Aferin, alkış, bahşiş.

Şâd (f): Sevinçli.

Şâh/şeh (f): Padişah, sultân.

Şâkir (a): Şükreden.

Şâr (f): Şehir. Mecazen gönül.

Şefî' (a): Şefaata eden, şefaataçı.

Şehd (f): Bal.

Şekeristân (f): Şeker kamışı tarlası.

Şekk (a): Şüphe, tereddüt, zan.

Şem' (a): Mum.

Şems (a): Güneş.

Şerh (a): Yarmak, açıklamak.

Şerha (a): Dilim dilim olmuş.

Şerîat (a): Allah'ın emirleri. Din kuralları. Allah tarafından Hz. Peygamber vasıtasıyla vaz' ve tebliğ olunan hükümleri hâvi İlâhî kanunların tamamı.

Şeydâ (f): Çılgın, dîvâne.

Şey'enli'llâh (a): "Allah için bir şey" anlamında derviş ve sâillerin bir şey isteyecekleri vakit söyledikleri söz.

Şeyh (a): İhtiyar, pîr, tasavvufta mürşid.

Şeyh San'an: Feridüddîn Attâr'ın "Mantıku't-Tayr"ında yer alan kıssaya göre, Hristiyan bir kıza âşık olan ve bu aşk uğruna dinini değiştirip onunla evlenen Abdürrezzâk adlı mutasavvıf.

Şikâr (f): Av.

Şûm (f): Uğursuz.

Şumâr (f): Sayı, sayan.

Şûr (f): Heyecan, coşku.

Şûrîde (f): Âşık, perişan, tutkun.

T

Ta'n (a): Kötülemek. Birisinin ayıp ve kusurlarını beyan etmek, arkadan konuşmak.

Taalluk (a): Alakası olmak. Ait olma.

Tâat (a): Allah'ın emirlerini yerine getirme, itaat etme, ibadet etme.

Tâbân (f): Parlak, aydınlık.

Tabl (a): Büyük davul.

Taht (a): Yer.

Tahte's-serâ (a): Yerin altı. Toprak altı.

Tâlib (a): Talep eden. İsteyen.

Tamu (t): Cehennem.

Tana kalmak (t): Şaşmak, şaşırarak, hayret etmek.

Tanlamak (t): Ayıplamak, kınamak.

Tarâc (f): Yağma.

Tartmak (t): Çekmek.

Târumâr (f): Darmadağınık.

Taşra (t): Dışarı.
Teberrâ (a): Uzak durma.
Tecellî (a): Görünme, belirme.
Tecrid (a): Soyutlama. Tek bırakma.
Teferrüc (a): Ferahlama. Gezip dolaşma.
Tehî (f): Boş.
Tekebbür (a): Kibirleşme, böbürlenme.
Temâşâ (f): Bakma, seyretme.

Temren (t): Okun ucundaki sivri başlık.
Tersa (f): Hristiyan.
Teşvîş (a): Kargaşalık, karışıklık.
Tiğ (f): Kılıç.
Tiryâk (a): Panzehir, afyon.
Tuyûr (a): Kuşlar.
Türâb (a): Toprak.
Tütûn (t): Duman.

U

Ucb (a): Kendini beğenme.
Uçmak (t): Cennet.
Uğru (t): Hırsız.
Uğrulamak (t): Çalmak, hırsızlık yapmak.
Ummân (a): Büyük deniz.
Umu (t): Ümit, emel, arzû.
Urmak (t): Çalmak, dikmek, üfleme.
Uryân (a): Çıplak.

Us (t): Akıl.
Usan (t): Gâfil, ihmalkâr, ihtiyâtsiz, gevşek.
Uş (t): İşte.
Uşadmak (t): Parçalamak, ufaltmak.
Uşşâk (a): Âşıklar
Utmak (t): Oyunda kazanmak.
Uzlet (a): Allah'tan başka herşeyden tecrîd olunarak yaşama.

Ü

Ümmet (a): Peygamber'e bağlı olanlar.
Ün (t): Ses, nidâ.
Üş (t): İşte.

Üzmek (t): Koparmak, ayırmak, kesmek.
Üzmek (t): Tasalandırmak, ayırmak.

V

Vâcib (a): Lüzumlu, mecburi olan, yerine getirilmesi zarurî Allah'ın emirleri.

Vahdet (a): Birlik.
Vech (a): Yüz.

Velfî (a): Ermiş, seven, dost, sahib.

Velfî (f): Amma, fakat, lâkin, velâkin.

Yaban (t): 1. Yabancı, taşralı
2. Dışarı, kır, şehir dışı.
Hak'tan uzak.

Yâd (f): Hatırlamak.

Yad (t): Yabancı, tanıdık olmayan, garîb.

Yağrı (t): Düşman.

Yağmâ (t): İnsânlara saldırarak canlarını ve mallarını almak, onları perîşan etmek.

Yâr (f): Sevgili, dost.

Yavlak (t): Pek çok, gayet.

Zâğ (a): Karga.

Zağal (t): Huysuz, tembel.

Zâhid (a): Sofu, kendini sadece ibadete veren.

Zâhir (a): Görünen, açık, belli, meydanda.

Zahm (a): Yara.

Zâr (f): Ağlayış, inleme.

Zecr (a): Zorlama, eziyet etme.

Zerk (a): Hile, riyâ, ikiyüzlülük.

Zeyrek (f): Uyanık, akıllı.

Visâl (a): Kavuşma, ulaşma,

birleşme.

Y

Yavu kılmak (t): Kaybetmek, yok etmek, ortadan kaldırmak.

Yavuz (t): Kötü, fena, yaman, kara yağız.

Yaylak (t): Yayla.

Yazık (t): Günah, suç.

Yedilmek (t): Çekilmek, yedekte götürülmek.

Yel (t): Yel, rüzgar.

Yort savul (t): Koş, kaç, uzaklaş. Yolun ortasından çekil.

Z

Zihî (f): Ne hoş ne kadar güzel, ne iyi.

Zillet (a): Düşkünlük, aşağılık, alçaklık.

Zinhâr (f): Sakın, katiyyen, aman, asla.

Zuhûr (a): Ortaya çıkma.

Zühd (a): Kendisini ibâdete vermek, dünyevî şeylerden uzaklaşmak.

Zünnâr (a): Rahiplerinin veya puta tapanların, bellerine bağladıkları örme kuşak.

KAYNAKLAR

KAYNAKLAR

A. Sabri, *Menâkıb-ı Eşrefzâde*, Bursa 1318.

Abdullah Uçman-Necla Pekolcay, "Eşrefoğlu Rûmî", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 11, İstanbul s. 480-482.

Abdullah Veliyyüddîn Bursevî, *Menâkıb-ı Eşrefzâde*, (haz. Mustafa Güneş), Ankara 2003; Aynı yazar, *Menâkıb-ı Eşrefzâde*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hüsrev Paşa Bl. Nu: 182; *Menâkıb-ı Eşrefzâde*, İÜ Ktp., TY, nr. 270.

Abdûlbâki Gölpınarlı, "Eşrefoğlu", *Türk Dili Dergisi-Halk Edebiyatı Özel Sayısı*, XIX/207, Ankara 1968, s. 390-393.

Abdûlbâki Gölpınarlı, *Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi*, İstanbul 1972.

Ayvansarayî, Hüseyin, *Vefeyât-ı Meşâyih*, İÜ. Ktp. Yz. Nu: 2414.

Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, C. I-III, (C. I, s. 17), Ankara 2000.

Eşrefoğlu Dîvânı, (haz. Âsaf Hâlet Çelebi), İstanbul 1944.

Eşrefoğlu Rûmî Bilgi Şöleni Bildirileri, 1-2 Haziran 2001, İznik-Bursa.

Eşrefoğlu Rûmî, (haz. Mustafa Güneş), İstanbul 1998.

Eşrefoğlu Rûmî, Dîvân, Tercüman Yay. İstanbul Tarihsiz.

Eşrefoğlu Rûmî, Müzekki'n-Nüfûs, (haz. Abdullah Uçman), İstanbul 2001.

Eşrefoğlu Rûmî-Hayatı ve Menkıbeleri (haz. Abdullah Uçman-Önder Akıncı), İstanbul 1976.

Evliyâ Çelebi, *Seyâhatnâme*, C. III, İstanbul 1314.

Gelibolulu Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, İ.Ü. Ktp., TY, nr. 5959, vr. 124a; Aynı yazar, *Künhü'l-Ahbâr*, C. V, İstanbul 1277.

İbrahim Hâs, *Tezkiretü'l-Hâs*, Süleymaniye Ktp. HM. Ef. Bl. Yz. Nu: 4543.

İlber Ortaylı, "Osmanlı Toplumunda Yönetici Sınıf Hakkında Kamuoyunun Oluşumuna Bir Örnek: Menâkıb-ı Mahmud Paşa-yı Velî", *Tahsin Bekir Balta'ya Armağan*, Ankara 1974, s. 459-481.

İsmail Belîğ, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*, Bursa 1302.

Mecdî Efendi, *Şakâyiık-ı Numâniyye Tercemesi*, İstanbul 1269.

Mehmed Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara 1984.

Mehmed Halid Bayrı, "Eşrefoğlu", *Dergâh*, S. 2, İstanbul 1337, s. 26-28; sy. 15 (1337), s. 9-11.

Mehmed Şemseddin, *Yâdigâr-ı Şemsî-Bursa Dergâhları*, C. I-II, (haz. Mustafa kara-Kadir Atlansoy), Bursa 1997.

Mehmet Kaplan, *Eşrefoğlu Rûmî*, Türkiyat Araştırma Merkezi (travay), nr. 30, İstanbul 1937, s. 38.

Mehmet Süreyya Bey, *Sicill-i Osmânî*, C. V, (haz. Nuri Akbayan-Seyit Ali Kahraman), İstanbul 1996; Mehmet Süreyyâ: *Sicill-i Osmânî*, C. I-IV, İstanbul 1311.

Menâkıb-ı Mahmûd Paşa-yı Velî, İÜ Ktp., TY, nr. 2425, s. 22-24; Ktp., Ayasofya, nu. 1940.

Mustafa Kara, *Eşrefoğlu Rûmî*, Ankara 1995.

Nâil Tuman, *Tuhfe-i Nâilî*, (haz. M. Tatçı-C. Kurnaz), C. I-II, Ankara 2001.

Orhan Köprülü, *Tarihî Kaynak Olarak XIV. ve XV. Asırlardaki Bazı Türk Menâkıbnâmeleri* (doktora tezi, 1951), İÜ Ktp., nr. 1939.

Osmanzâde Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ*, (haz. A.Yılmaz-M. Akkuş), C. 1, İstanbul 2006.

Sadettin Nüzhet Ergun, *Türk Musikisi Antolojisi*, C. I, İstanbul 1942.

Sadettin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, III, İstanbul 1945.

Sâdık Vicdanî: *Tomar-ı Turuk-ı Aliyye*, İstanbul 1338-1341; (yeni bsk. haz. İrfan Gündüz), İstanbul 1995.

Sarı Abdullah Efendi, *Semerâtü'l-Fuâd*, İstanbul 1288.

Şeyh Eşref b. Ahmed, *Fütüvvetnâme* (haz. Orhan Bilgin), İstanbul 1992.

Şeyhî Süleyman Köstendili, *Bahrü'l-Velâye*, Berlin Ktp. Yz. Nu: 1683.

Taşköprülüzâde İsâmüddîn Ebu'l-Hayr Ahmed, *Osmanlı Bilginleri-Eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye fî-Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*, (Çev. Muharrem Tan), İstanbul 2007.